

YENİ ÇAĞ

- **A. Efimof-V. Rutgayzer:** Sovyetler Birliği'nde iktisadi reform
- **B. Kisler-K. Gutyar:** Demokratik Almanya'da köy ekonomisinin gelişmesinde yeni aşama
- **V. Şopof:** Bulgaristan'ın köy ekonomisinde bilimin rolü
- **J. Batal-R. Amjad-M. Harmel:** Arap milli kurtuluş hareketinin bugünkü dönemde en önemli ödevleri
- **A. Saydan:** Türkiye Komünist Partisi serbest çalışma şartlarına kavuşmalıdır
- **G. O.:** Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümüne doğru
- **Sabiha Zekeriya Sertel**
- **H. R.:** Komünistler kahramanlıklarıyla örnek oluyorlar

9⁽⁵¹⁾

Eylül

1968

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi on yaşında

Komünist ve işçi Partilerinin teori ve enformasyon yayınlarından «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi bu sayısıyla onuncu yılını doldurmuş bulunuyor.

Komünist ve işçi Partileri temsilcilerinin 1957 Moskova Danışma Toplantısında yayınlanması kararlaştırılan ve 1958 yılı Eylül ayında çıkmaya başlayan bu dergi, on yıl içinde, Marksizm-Leninizm teorisinin propaganda-sında ve çağımız uluslararası gelişme sürecinin en önemli yönlerinin genel-leştirilmesinde bu teoriye değerli katkılarda bulunmuştur.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, Marksist-Leninist partilerin çağımızın temel sorunlarıyla ilgili görüşlerini yaymakta, komünist hareke-tin strateji ve taktiği ile ilgili sorunları aydınlatmakta, komünist ve işçi Partilerinin harbe, emperyalizme ve burjuva ideolojilerinin çeşitli belir-tilerine karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda yürüttükleri savaşta elde ettikleri tecrübeleri anlatmaktadır.

Dergi, komünist partilerinin ve dünyamızın dörtbir bucağındaki ilerici örgütlerin hayat ve eylemlerinin çeşitli olgularına dair yazılar yayınlamakta, bunlar arasında haberleşmenin genişlemesine ve karşılıklı tecrübe teatisine yardım etmekte, uluslararası komünist hareketinin birliği dâva-sına ve Partilerin genel sorunlarda ortak görüşler hazırlamalarına hizmette bulunmaktadır.

V. İ. Lenin'in «Her basın organında çalışan bilinçli işçiler için en önemli ve en başta gelen mesele, onların prensip sahibi olmalarıdır» sözünü gözönünde bulunduran dergimiz redaksiyonu, bütün çalışmalarında Mark-sizm-Leninizmin temel prensiplerine sadık kalmaktadır. Dünya Komünist hareketinin benimsediği, Marksizm-Leninizme sarsılmaz bağlılık, işçi sını-fının ve bütün emekçilerin proleter enternasyonalizmi fikirleriyle eğitilmesi ve burjuva ideolojisine karşı amansızca mücadele, sosyalizmin mevzilerini kuvvetlendirme ve emperyalizmin manevralarına karşı koyma alanında elde edilen başarıların teminatıdır.

Dünya sosyalist sisteminin gelişmesiyle ilgili aktüel sorunları, sosyalizm kuruculuğu genel prensipleriyle her ülkenin milli özelliklerini bağdaştırma çabalarını, sosyalist memleketlerin ekonomik ve sosyal sistemlerini geliştirme metotlarını, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, bu açıdan ele almaktadır. Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının savaşını, milli kurtuluş hareketinin gelişmesini ve bütün antiemperyalist güçlerin birleşme sürecini de aynı pozisyondan incelemektedir.

Dergi, on yıl içinde bütün dünyada geniş ölçüde yayılmıştır. İlk sayıları 19 dilde basılan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, bugün 26 dilde çıkmakta ve yüzden fazla memlekette – hatta bunların bazılarında gizlilik şartları içinde – dağıtılıp okunmaktadır.

Çağımızın aktüel sorunlarını kolektif olarak incelemek ve komünist hareketin birlik ve dayanışmasını kuvvetlendirmek için alınan tedbirlerin başa-riyle gerçekleştirilmesine yardım etmek, dergimizin başlıca ödevleri arasındadır.

Derginin yazı kurulu, önemli sosyal-ekonomik sorunlar üzerinde sistemli teorik fikir teatisi toplantıları örgütlemektedir. Dergimizin son yıllarda teşkilâtlandığı uluslararası teorik konferansların bellibaşlıları şunlardır: Komintern'in Yedinci kongresinin 30'uncu yıldönümü dolayısıyla (Ekim 1965'te) yapılan toplantı, «Afrikada milli ve sosyal devrim» konulu teorik seminer (Ekim 1966), «Büyük Oktobr Sosyalist Devriminin tarihsel önemi» konulu uluslararası teorik konferans (Haziran 1967), Karl Marks'ın «Kapital» adlı eserinin birinci cildinin 100-üncü yayım yıldönümü ve V. İ. Lenin'in «Kapitalizmin son aşaması: Emperyalizm» adlı eserinin 50'inci yayım yıldönümü dolayısıyla yapılan fikir teatisi toplantıları (Ekim 1967), Kapitalist ülkelerde gençlik hareketi sorunları ile ilgili konferans. Özellikle bu toplantılar, geniş yankılar uyandırmıştır.

Uluslararası komünist hareketinin ünlü faaliyetçileriyle ilerici kamuoyu temsilcilerinin ve Marksist bilginlerin katıldıkları bu teori konferanslarına ait dokümanlar hem dergimizde yayınlanmış, hem de çeşitli dillerde kitap halinde basılmıştır.

Uluslararası komünist hareketinin teori ve pratiği ile ilgili karmaşık sorunların kolektif olarak incelenmesi alanındaki çalışmalarına, dergimiz, bundan sonra da büyük önem verecektir.

Yazı kurulumuz, kardeş partilerden devamlı yazı gönderen aktivistlere, parti faaliyetçilerine ve toplum adamlarına, bilginlere ve yazarlara, gösterdikleri destekten ve yaptıkları yardımdan dolayı, dergimizin onuncu yıldönümü vesilesiyle candan teşekkürlerini sunar.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisin muhtevası hakkında bizden tenkit ve tekliflerini esirgemeyen bütün okuyucularımıza daima minnattar kalacağız. Yazı kurulumuz, komünist hareketinin ve antiemperyalist güçlerin barış ve sosyalizm savaşında birleşmeleri dâvasına daha etkiye hizmette bulunmaya, bundan sonra da, bütün gayretleriyle devam edecektir.

«BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ» DERGİSİ YAZI KURULU

V. İ. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümüne doğru

1970 yılının Nisan ayında Lenin'in doğumunun yüzüncü yılı tamamlanmıştır.

Komünist Partisi, tüm Sovyetler Birliği halkı, bütün kıtaların emekçileri bu önemli tarihi, büyük bir enternasyonal bayram olarak kutlayacaklardır. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi «Vladimir İliç Lenin'in doğumunun 100-üncü yıl dönümüne hazırlık» kararnamesini kabul etmiştir. Bu kararname, Sovyet vatandaşları ve ilerici dünya kamuoyu tarafından büyük bir ilgi ve tasviple karşılanmıştır. Leninizm fikirlerinin dünya gelişiminin bütün gidişi üzerine yaptığı olağanüstü derin etki, bu kararnamede parlak bir şekilde açıklanmıştır.

Lenin, proletarya devriminin ve toplumun sosyalist temeller üzerinde yeni baştan kuruluşunun dâhi bir teorisini olarak tarihe geçmiştir.

Marksist teoriyi mükemmel bilmesi, yeni tarihsel tecrübeyi tahlil etmesi sayesinde Lenin, Marks'ın öğretisini yaratıcı bir biçimde geliştirip zenginleştirmiştir. Leninizm, yeni tarihsel devrin, Proletarya devrimleri ve emperyalizm döneminin, insanlığın kapitalizmden sosyalizme geçiş ve komünist toplumu kurma devrinin Marksizmidir. Leninizm, yaratıcı, devrimci düşüncenin ve devrim hareketinin ilelebet canlı bir kaynağıdır.

Kapitalizmin son aşaması olan emperyalizm, yeni tip parti ve sosyalist devrim, Proletarya diktatörlüğü ve onun çeşitli şekilleri, sosyalist demokrasi, işçi sınıfının köylüler ve bütün emekçilerle ittifakı, milli mesele ve toprak reformu meselesi, sosyalist toplumun kuruluş yolları hakkındaki Leninizm öğretisi, Lenin'in yarattığı bu fikirler hazinesi, komünist partisinin, dünya devrimci kurtuluş hareketinin güçlü bir silâhidir.

Teoriyi bir dogma olarak değil, bir hareket kılavuzu olarak ele alan Lenin, Marksizmin temizliğini aralıksız savunuyor, devrim teorisinin her türlü tahrifine karşı uzlaşmaz bir şekilde savaşıyordu.

Bugün devrim teorisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisiyle kardeş partilerin teorik çalışmaları ve dünya komünist hareketinin kolektif çabaları sayesinde durmadan zenginleşiyor.

Lenin, proletarya devriminin en büyük önderi ve işçi sınıfının öncüsü, yeni tip parti, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğü partisi, sosyalizm ve komünizm kurucusu parti, sosyal-politik örgütün yüce şekli olan Bolşevik Partisinin kurucusu ve yöneticisi olarak tarihe geçmiştir.

Lenin'in hayatı ve faaliyetini, işçi sınıfı ve komünist partisinin savaşından ayırmak mümkün değildir. Ancak ilerici teoriyi kendine kılavuz edinen partinin, savaşçı öncü rolünü yerine getirerek, doğru bir politik yönetim

sağlayabileceğine dair Lenin'in fikrini, toplumsal pratik tamamen doğrulamıştır ve doğrulamaktadır.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, sosyalizmin dünya çapında tarihsel kazanımları, Leninizmin strateji ve taktiğinin en büyük zaferidir. Lenin öğretir ki, Komünist Partisinin yönetici rolü, yalnız emekçilerin iktidarı ele geçirmeleri için değil, aynı zamanda sosyalizm ve komünizm kuruculuğu zamanı için de zorunludur. Lenin, partinin görüşleriyle eylemleri arasındaki birliği sağlayan, Parti saflarında bilinçli disiplini ve birliği kuvvetlendiren, Parti içi demokrasiyi ve parti üyelerinin yaratıcı aktifliğini geliştiren demokratik santralizme son derecede büyük bir önem veriyordu. Parti hayatının Leninist norm ve prensipleri, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XXIII. Kongresinin belgelerinde ifadesini bulmuştur.

Lenin, dünyada ilk sosyalist devletin, işçiler ve köylüler devletin kurucusu ve yöneticisi olarak tarihe geçmiştir. Sovyetler (konseyler) Cumhuriyetinin Kurucusu Lenin, devletle ilgili Marksist öğretiyi zenginleştirdi, her türlü parlamenter burjuva cumhuriyetlerinden ölçüsüz derecede yüksek ve demokratik, yeni tip bir devlet olarak tarihsel önemini açıkladı.

Lenin, bilim ve tekniğin en yeni buluşlarına uygun olarak kurulmuş büyük sanayi, sosyalizmin tek maddi temeli olabileceğini belirtiyor ve ancak, büyük bir genel plana göre yapılan, ekonomik ve tarımsal değerlerin düzenli olarak kullanılması hedefini güden kuruculuğa, sosyalist kuruculuk adı verilebilir diyor. Sosyalizmin yarım yüzyıllık tecrübesi, Lenin'in, büyük sosyalist endüstri kurma ve köy ekonomisini sosyalist temeller üzerinde yeni baştan geliştirme politikasının doğruluğunu ortaya koymuştur.

Lenin der ki, emekçiler yeni hayatı kendileri kurdukları ve sosyalist organizasyonun en güç sorunlarını kendi tecrübeleriyle çözümledikleri zaman, sosyalizm halkın canlı eseri olur. Sosyalizm, milyonlarca işçi ve köylünün, toplumsal işlerin yönetimine katılmaları için geniş olanaklar yaratır, emekçilerin hak ve özgürlükleri için maddi ve siyasi garantiler sağlar. Komünizmin kuruluşu sürecinde sosyalist devlet düzeni ve demok-rasi daha fazla gelişir. Bu arada, işçi sınıfının ve halk yığınlarının çıkarlarını gerçekleştiren Komünist Partisinin yöneticiliği, sosyalist demokrasinin güçlenip gelişmesi için en önemli politik şarttır.

Emekçilerin kurtuluşu, her şeyden önce sömürden, sosyal, politik ve ulusal baskıdan, cehalet ve gerilikten kurtulmaları ile sağlanır. Lenin, bize kurtuluş (özgürlük) sorununu konkre olarak incelememizi öğretiyordu: Kimin için kurtuluş, hangi sınıfın kurtuluşu? Nereden kurtuluş? Hangi alanlarda kurtuluş?

Sosyalizmin menfaatleri, halkın menfaatleri, sosyalist demokrasinin kazanımlarını emperyalizmin, anti-sosyal, anti-sosyalist unsurların saldırı hareketlerinden savunulmasını zorunlu kılar.

Sosyalist demokrasinin, kişi özgürlüğünün daha ileriye doğru gelişmesi, toplumun bütün üyelerinin sosyalist yaşantının prensip ve kurallarını bozucu her türlü harekete karşı amansızca savaşmalarını gerektirir.

Kültürel devrim sorunlarının hazırlanmasında, milli meselenin teorik ve pratik bakımdan çözümünde Lenin'in hizmetleri hiçbir şeyle ölçülemez.

Lenin, proletarya devriminin askeri programını, sosyalist Vatani savunma öğretisini bilimsel temeller üzerine kurmuştur.

Onun vasiyetlerini gerçekleştirmekte olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Sovyet halkı, sömürücü sınıflar kalıntılarının kurdurca karşıkoyma hareketleri dahil, muazzam güçlükleri yenmiş ve en kısa tarihsel süreler içinde Sovyetler Birliğini güçlü bir sosyalist devlet haline getirmişlerdir.

Büyük Vatan Harbinde Sovyet halkının zaferi, faşizmin tam bozguna uğratılması, Sovyet devletinin sarsılmazlığının, çok milletli Sovyet halkının Marksizim-Leninizm fikirlerine sadakatının şüphe götürmez delilleridir.

Sovyetler Birliğinde sosyalizmin tam ve kesin zaferi ve komünizm kuruculuğuna geçiş, Leninist idelerin gerçekleşmesi ve Komünist Partisi politikasının büyük başarısıdır.

Lenin, dünya proletaryasının, uluslararası komünist hareketinin önderi olarak tarihe geçmiştir. Komünist hareketinin strateji ve taktiğinin hazırlanmasına, proletaryanın enternasyonal birliğinin güçlenmesine çok büyük katkıda bulunan Lenin diyordu ki: «Kapital, uluslararası bir kuvvettir. Yenilmesi için, işçilerin uluslararası birliği, uluslararası kadreliği gereklidir. Biz, ulusal düşmanlığa, ulusal iç kavgalara ve bir ulusun diğerini eritmesine karşıyız. Biz beynelmilelciyiz, enternasyonalistiz.» Lenin'in teşebbüsü ile kurulmuş olan Komünist Enternasyonalî devrimci güçlerin birlik haline getirilmesinde büyük bir rol oynamıştır. Lenin, uluslararası işçi hareketi içinde oportünizme, avantürizme ve milliyetçiliğe karşı şiddetli bir savaş yürütmüştür.

Uluslararası işçi sınıfının, dünya sosyalist sisteminin, çağdaş devrim merkezinde yer alması, ulusal kurtuluş devrimlerinin başarıları, Marksizim-Leninizmin dünya çapında tarihsel zaferleridir. Emperyalist burjuvazi kin ve gazapla ne kadar kudursun kudursun, yeni toplumsal düzenin, sosyalizmin mutlaka üstün geleceğine dair Leninin öngörülleri gerçekleşmektedir. Bugün sosyalist ideoloji ile burjuva ideolojisi arasında son derecede çetin bir mücadele yürütülmektedir. «Ödevimiz, kapitalistlerin bütün karşıkoymasını ezmektir, yalnız askeri ve politik değil, aynı zamanda en derin ve en güçlü nitelikteki ideolojik karşıkoymasını da kırmaktır» diyen Lenin'in bu sözleri şimdi her zamankinden daha aktüeldir. Emperyalist burjuvazi, başlıca, milietçi, revizyonist ve aşırı solcu unsurlara belbağlıyor, sosyalist ülkeler halklarının sınıfsal bilincini körleştirmeye, ideolojik ve politik birliğini zayıflatmaya, emekçilerin birlik ve bütünlüğünü parçalamaya çalışıyor. Bu savaşta tarafsızlık ve tâviz yoktur ve olamaz da. Marksçi-Leninçilerin devrimci ödevi, burjuva ideolojisinin halk düşmanı, sömürücü niteliğini açıklamaktır. Bunu yapmadan, barış, demokrasi ve sosyalizm dâvasını savunmak ve geliştirmek mümkün değildir.

Lenin, emekçilerin hararetle bir özgürlük ve mutluluk savaşçısı olarak tarihe geçmiştir.

Sovyet vatandaşları, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin kararnamesinde ifade edilen, «Leninin yolunda yürümekten, bütün hayatını vakfettiği dâva için fedakarca savaşmamızdan daha yüce ve daha asil bir ödev yoktur» görüşünü tamamen destekliyorlar.

Sovyetler Birliğinde Lenin'in doğumunun 100-üncü yıldönümünün gerektiği gibi karşılama işi, Partinin ve tüm halkın genel dâvası olarak ele alınıyor.

Bu şanlı yıldönümünü, komünizm kuruculuğu planlarını gerçekleştirme savaşında yeni başarılarla karşılamaları için Komünist Partisinin yaptığı çağrıya, işçiler, köylüler ve aydınlar emek başarılarıyla cevap veriyorlar. Moskovada, Leningratta ve ülkenin diğer şehirlerindeki işletmelerde çalışan emekçiler, beş yıllık plan ödevlerini süresinden önce, yani 7 Kosıma kadar, ekonomik olanakların müsaade ettiği yerlerde ise Lenin'in doğum günü olan 22 Nisan 1970 tarihine kadar yerine getirmeyi vâdediyorlar. Bu yarışma, daha şimdiden, planüstü olarak binlerce ton metal, yeni makineler, konut binaları, okullar gibi somut sonuçlar veriyor.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin kararnamesinde belirtildiği gibi, bu büyük tarihi kutlama hazırlığı ile ilgili en önemli ödev, komünizmin zaferi uğrunda savaştan Komünist Partisinin güçlü ideolojik silâhı olan Marksizm-Leninizm teorisini daha ileriye yaratacık olarak çalışmaktır. Bu amaçla, bilim adamları, çabalarını, komünizm kuruluşunun ekonomik problemleri, sosyalist demokrasinin gelişme ve kuvvetlenmesi, komünist eğitimi, devrimci kurtuluş hareketinin ve bütün dünya gelişmesinin süreçlerinin teorik genelleştirilmesi gibi Marksist-Leninist teorisinin aktüel sorunları üzerinde yoğunlaştırıyorlar.

Leninin eserlerinin yeni baskıları ve aynı zamanda Lenine dair yeni eserler ve hatıralar hazırlanıyor.

Edebiyat ve sanat adamları bu jübile hazırlığı sırasında büyük ölçüde çalışıyor. Lenin konulu yeni eserler hazırlıyorlar.

Leninin yüce vesiyetini gerçekleştirme alanında Partinin ve bütün Sovyet halkının yürüttüğü savaşı bütün yönleriyle ortaya koymak, devrimci değişimlerde Marksizm-Leninizmin önemini bütün derinliği ile belirtmek, büyük düşünür, büyük devrimci, komünist Partisinin ve dünyada ilk işçi-köylü sosyalist devletinin kurucusu, uluslararası komünist ve işçi hareketinin önderi Lenin'in tarihi rolünü açıklamak, memlekette sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda, dünya sosyalist sisteminin ve dünya devrim hareketinin kuvvetlenmesinde Marksist-Leninist öğretinin önemi izah etmek, Sovyetler Birliğindeki bütün halk tabakaları arasında şanlı Lenin jübilesi dolayısıyla yaygın bir hal alan çalışmaların özünü teşkil etmektedir.

G. O.

Sovyetler Birliğinde iktisadi reform: İlk sonuçlar ve perspektifler

Anatoliy Efimov, Valeriy Rutgayzer

Sovyet ekonomisinin bugünkü durumu yakın geçmişteki durumu ile karşılaştırıldığı zaman, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin Eylül (1965) plenumu kararlarının Sovyetler Birliğinin toplumsal hayatında ve her şeyden önce iktisadi ilişkiler alanında ne muazzam değişikliklere yol açtığı açıkça görülür. Eylül 1965 toplantısında, iktisadi mekanizmada, planlama, yönetim ve maddi isteklendirme sisteminde gerçekleştirilecek değişikliklerin izliyecekleri genel doğrultu belirtilmişti. Ülkenin iktisadi hayatında uzun vâdeli ilerici dönüşümlere yol açacak çözüm yolları tespit eden Eylül toplantısı, bütün toplumumuz için özel bir önem taşımaktadır. Yeni tedbirler, eskiden sık sık görüldüğü gibi, birbirine bağlı olmayan, kısmi değişimler değil, birbirine bağlı, «iktisadi reform» adı altında toplanan ve bir bütün teşkil eden tedbirlerdir. Sovyetler Birliği'nde iktisadi reformu başarılı olarak gerçekleştirebilmek için, devletin, iktisadi gelişme alanında uyguladığı komple yönetim metotlarını aralıksız olarak mükemmelleştirmesi şarttır. Bu tedbirlerin özelliği de budur.

Reformun başlıca amacı, toplumsal üretimin verimliliğini artırmaktır. En önemli toplumsal olayların hemen hemen hepsinin (hiç şüphesiz, reform bu bakımdan bir istisna teşkil edemez) hem olumlu, hem olumsuz yönleri bulunabilir. Ama bir olay, onun doğurduğu olumlu ve olumsuz değişikliklerin bilânçosuna bakarak değerlendirilemez. Her şeyden önce belirtilen amaçların nasıl gerçekleştirildiğini tayin etmek lâzımdır. Sovyetler Birliği'nde yapılan reformdan elde edilen tecrübe şunu açıkça ve belirgin olarak göstermiştir: sanayideki çalışmaların, yeni planlama ve iktisadi isteklendirme sistemi prensiplerine uygun şekilde düzenlenmesi, iktisadi faaliyet sonuçlarının büyük ölçüde iyileşmesine yardım etmektedir.

İlk sonuçlar

Sovyetler Birliğinde 1968 yılının Mayıs ayında bir iktisadi konferans toplanmış ve uygulanan iktisadi reformun ilk sonuçları ortaya konmuştur. Memleketimizde bu reforma iki buçuk yıl önce girilmiştir. Bu süre, hiç şüphesiz, yeni iktisadi mekanizmanın üstünlükleri hakkında her yönlü bir

değerlendirme yapabilmek için yeterli değildir. Bununla beraber muhakkak olan şudur: alınan tedbirler iktisadi kaynaklardan daha semereli bir şekilde yararlanılması, iktisadi gelişme hızının artırılması için elverişli şartlar yaratmaktadır.

Bu yılın ilkbaharında, genel mamul hacminin hemen hemen yarısını üreten ve sanayide elde edilen kârların üçte ikisini sağlayan on bir bin kadar fabrika yeni iktisadi çalışma şartlarını uygulamaya başlamıştır. Bunlardan başka, Sovyetler Birliği cumhuriyetlerinde onsekiz demiryolu ve iki bin kadar ota taşıt işletmesi yeni usullere göre çalışmaktaydı. Onaltı deniz taşıt işletmesi, birçok nehir taşıt işletmesi, sivil havacılık işletmesi, Sovyetler Birliği Ulaştırma Bakanlığına bağlı çeşitli bölge işletmeleri, aynı durumdaydı. Yeni sistem köy ekonomisi üretiminde de uygulanmaktadır.

Reformun uygulandığı ilk iki yıl içinde (1966–1967) Sovyet ekonomisinin gelişme hızı arttı ve toplumsal üretimin verimlilik oranı yükseldi. Köy ekonomisinin gelişmesi de hızlandı, maddi temeli daha güçlendi. Halk ekonomisindeki nispetizliklerde düzelmeler oldu, sanayi ile köy ekonomisi arasındaki nispet daha olumlu bir şekilde gelişmeye başladı. Tüketim malları üreten sanayi dalları böylelikle gelişmelerini hızlandıracak daha sağlam bir temel kazandılar. İktisadi ilerleyişin genel ölçüsü olan milli gelirdeki yıllık ortalama artışlar, 1961–1965 beş yıllık dönemdeki yıllık artışlara nispetle yaklaşık olarak % 25'i buldu. 1966–1967 yılında emekçilerin reel gelirleri % 12,5 arttı, yirmi milyondan fazla insanın mesken şartları iyileşti. İki yıldan beri Sovyetler Birliğinin elde ettiği iktisadi ilerleme, iktisadi gelişmede önceleri de mevcut olan normal faktörlerin sonucu değildir sadece. Aynı zamanda, yeni planlama ve maddi isteklendirme sisteminin doğurduğu yeni faktörlerin sonucudur.

Yabancı gözlemciler de, reformun ülkemizin iktisadi hayatına yaptığı aktif etkileri kabul etmektedirler. Mart 1968'de Cenevre'de toplanan Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Avrupa İktisadi Komisyonu, «1967 yılında Avuranın iktisadi durumu» ile ilgili yıllık raporunu yayınladı. Bu belgede, son yıllarda Sovyetler Birliğinin «iktisadi gelişmesinde meydana gelen hızlanmanın, özellikle iktisadi reformun olumlu etkisinin bir sonucu» olduğu belirtilmektedir.

Reform pek çok şey değiştirmiştir

Her şeyden önce, üretim planının hazırlanması karşısında işletmelerin tutumu değişti. Eskiden işletmeler, plan göstergelerindekinden daha fazla üretim yapmak için çabalyorlardı. Çünkü bu fazlalık onlara prim getiriyordu. Bu sonuca varmanın en emin yolu ise, fabrikanın üretim imkân-

larından daha düşük göstergeli bir plâna sahip olmağı. Üretim imkân ve kaynaklarını olduğı gibi açıklamamak, bunları tomomiyle kullanmak yakını gelinceye kadar normal hallerdendi.

Eskiden, yüklü plan hazırlayan işletmeler pek azdı. Bugün ise bu tamamıyla normal bir iştir. Yeni sisteme göre çalışan işletmeler, önceden tastik edilen üretim planlarını, 1966 yılında 305 milyon rublelik (yani planda tespit edilen tutardan % 1,6 fazla); kârlarında ise 313 milyon rublelik (% 3,6) bir artış sağlayarak gerçekleştirdiler. 1967'de işletmeler, kendi hazırladıkları planlarda tespit edilen ödevleri daha da çok aştılar: 1.117 milyon rublelik (plânda tespit edilen tutardan % 1.8'lik) ve kâr alanında 555 milyon rublelik (% 6.4) bir artışla mamul ürettiler.

Daha yüklü planların kabul edilmesi, şimdi hem devletin, hem işletmenin, hem de o işletmede çalışan her işçinin çıkarına uygun geliyor. Çünkü, kârdaki artışın en büyük kesimi maddi isteklendirme fonuno ve özellikle emekçileri maddi isteklendirme fonuna ayrılıyor. Bu fondan yıl sonunda ödenen primler, her emekçinin çalışmasına göre tespit ediliyor ve ücretlere önemli bir katkı oluyor. Yeni sistemde çalışan işletmelerin çoğunda, bütün işçilerin beşte dördü, onbeş günlük ücret tutarına eşit primler alıyor. Bazı işletmelerde bu miktar daha da fazladır. Yıllık primler, bizde çok karmaşık iktisadi ve toplumsal bir sorun teşkil eden işçilerin sık sık işyeri değiştirmeleri meselesinin çözümünü kolaylaştırıyor. Çünkü yıl sonunda dağıtılan primlerin tespitinde her işçi veya memurun yaptığı iş kadar, belirli bir fabrikada çalışma süresi de göz önünde tutuluyor.

Bundan önceki beş yıllık plan döneminde, Sovyetler Birliğinin endüstrisinde, sanayi üretimi fonlarında bir ruble değer karşılığı mamullerle karakterize edilen döner fonlarda tehlikeli bir iniş eğilimi belirmişti. Yeni iktisadi şartlarda çalışmaya geçildikten sonra, bu göstergeler yükselmeye yüz tuttu. Şimdi yeni sistemde çalışan her işletme, sağladığı kârdan devlete ödediğı belirli fonlardan faydalanma düzeyinin, kendi emeğinin sonuçlarına nasıl etki yaptığını açıkça görebiliyor. Bu iktisadi etkiyi hissedene bir çok işletme, lüzumsuz malzemenin, fazla makinelerden kurtuldu. Üretim stokları da bir hayli azaldı.

Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu Başkanı A. N. Kosigin 1968 Şubatında söylediğı nutuklarından birinde, yeni iktisadi reformun uygulanışı üzerinde durdu ve yeni sistem hakkında şu genel hükmü verdi: «Genel olarak reform doğrudur, iktisadi bakımdan faydalıdır ve çok iyi sonuçlar vermektedir.»

Yüklü plânlar sorunu

İşletmeler yeni sistemde çalışmaya başlayınca, planlar daha yüklü bir nitelik kazanıyor. Bu bir gerçek. Fakat plânlardaki bu gerginlik, henüz, reform prensiplerine tomomiyle uygun değildir. Çünkü işletmeler, plan

göstergelerini yükseltmelerine rağmen, yine de üretim yedeklerini azaltma alışkanlığından kurtulamıyorlar. Açıkçası, üretimde çalışan işçiler, bütün yedeklerini tamamiyle açığa vurmaktan çekiniyorlar. Birçok sorumlu, optimal plan hazırlarken, psikolojik bir bariyerin etkisinden kendini kurtaramıyor.

Bir örnek verelim: aşağıdaki veriler, 1966'dan bu yana yeni sisteme göre çalışan 580 işletmede yapılan incelemelerin sonuçlarıdır. (yüzde olarak verilmiştir):

Artış	1966			1967		
	Plan	Gerçek durum	Plana göre gerçek durum	Plan	Gerçek durum	Plana göre gerçek durum
Mamullerin sürümü	6,3	9,9	157	6,1	9,9	162
Kâr	16,1	21,7	135	13,2	21,9	166
Emek verimliliği	4,1	8,9	217	2,7	7,7	285

Görüldüğü gibi, incelenen her üç göstergede de gerçek artış öngörülen artıştan daha yüksek olmuştur. Bu durum neyi gösteriyor? Birinci, işletmelerin elinde, plan hazırlanırken yeteri kadar açıklanmayan önemli yedeklerin bulunduğunu, ve, ikinci, isteklendirme mekanizmasının, bu yedeklerin iktisadi dolaşımda eksiksiz olarak kullanılmasını henüz sağlayamadığını ortaya koyuyor.

Yeni iktisadi mekanizma, planlamanın daha büyük bir belirlilikle yapılmasını kolaylaştırıyor. Böylelikle bu mekanizma, planın hem yerine getirilmesini, hem de aşılmasını «cezalandırmış» oluyor. Planın aşılmasından, orantısız bir şekilde fazlası ile gerçekleştirilmesi kastediliyor tabii. Plan tamamlanmadığı zaman isteklendirme fonuna düşen kâr nispetindeki azalış, plan aynı ölçüler içinde aşıldığı zaman işletmeye düşen kâr nispetinden çok daha fazladır. Üstelik, plan (objektif nedenler ve yüzdenin bir kısmı yüzünden dahi) tamamlanamazsa, fabrikanın yöneticileri ve uzmanları prim haklarını kaybediyor. Bu da, hiç şüphesiz, her zaman âdil olmuyor.

Şu durumu da belirtelim: reform uygulanmaya başlandığı zaman, plan fazlası üretim için ayrılan isteklendirme fonu oldukça düşük normatlara göre tespit ediliyordu. Bu da, çoğu zaman, yüklü plânlar kabulü için yeteri kadar bir isteklendirme yaratmıyordu. Plân fazlası üretim için ayrılan isteklendirme fonları planın olduğu gibi gerçekleştirilmesi için ayrılan paradan oldukça yüksek oluyordu.

Bu şartlar içinde, güç ödevli bir planın yerine, «hafif» bir planı büyük ölçüde aşmak, çok daha kârlı oluyordu. Bugün Sovyet iktisatçıları bu çelişmeye bir çözüm yolu bulmaya çalışıyor. Çeşitli teklifler ileri sürülüyor. Anlaşıldığına göre, en akıllıca yol, plan fazlası üretimin kârlarından meydana getirilecek isteklendirme fonları için kesin normatifler tespit etmektir. Plan fazlası üretimin kârlarından meydana getirilen isteklendirme fonlarına, plan kârlarından çok daha az para ayırmak lâzımdır. Bugün bu teklifi destekleyenler çoktur. Ayrıca, kolektif isteklendirme sistemi, planın önemsiz derecedeki (yüzde 1–3 arasında) noksan gerçekleştirilmesi hallerini «cezalandıracak» yönde geliştirilmemelidir.

İşletmeleri «yedeklerini gizlemeye» sevkeden ikinci önemli neden de, iktisadi isteklendirme fonlarının teşkili sistemindeki bazı kusurlardır. Bu sistem, bir önceki yıla nispetle, ya kârdaki, yahutta mamullerin sürümündeki artış yüzdesine dayanmaktadır. Ama bugünkü üretim şartları dünyadan çok farklı olabilir. Diyelim ki, işletme, geçen yıl bütün yedeklerini veya hemen hemen hepsini hesaba katarak, mamullerinin sürümünde % 9 bir artış olacağını kabul etmiştir. Ama ertesi yıl, üreticilerin değişiyile, kendilerine bağlı olmayan nedenler (örneğin mal çeşidinin değişmesi) yüzünden, mamul sürümü hacmi sadece % 6 artarsa, isteklendirme fonları bir hayli azalmış olur. Bunu önlemek ve ilerisi için yedek bulundurmamak amacı ile, ilk yılda gerçekleştirilecek üretim artışı % 9 olarak değil, % 5 olarak tespit edilmektedir.

Sovyetler Birliği İktisat Konferansında birçok delege, iktisadi faaliyet sonuçlarının iniş çıkışlarına bağlı olan maddi isteklendirme mekanizmasındaki yetersizlikleri ortaya koydu. Bu gibi iniş-çıkışların önüne geçmek imkânsızdır. Örneğin, Lvov'daki Kinoskop fabrikasında mamul sürümünde öngörülen artış, 1966 planına göre % 32,6'yı, 1967 planına göre ise sadece % 2,7'yi bulacaktı. Bu farkın nedeni, fabrikanın daha kötü çalışması değil (böyle bir hüküm için hiçbir sebep yoktur), üretim yapısının, yeni toplumsal ihtiyaçlara göre değişmiş olmasıdır. Fakat, bu yüzden de, isteklendirme fonlarının azaltılması mı gerekir? Elbette ki hayır.

Bugün genel kâr tutarına bağlı bir maddi isteklendirme fonları sisteminin tecrübe edilmesi kararlaştırılmış bulunmaktadır. Bu sistemde, kârlarda ve mamul sürümündeki artış temposu, iktisadi isteklendirme fonlarına fazla etki yapmayacaktır.

Yedekleri gizleme eğilimini doğuran neden de ortadan kalkmış olacaktır. Çünkü bu şartlar içinde, mutlak kâr hacmini artırma başlıca hedef halini alacaktır.

Yedeklerden daha eksiksiz bir şekilde yararlanılmasına engel olan başka sebepler de var. Bunlardan biri, işletme planlamalarının, uzun vâdeli planlara yeterince dayanmamasıdır. Uzun vâdeli planlar (perspektif planları) henüz her işletmeye ulaştırılamamaktadır. Bu durumda, uzun vâdeli normatifler tespit etmek de imkânsızdır. Uzun vâdeli normatifler olmayınca da, bu dönem içindeki isteklendirme fonlarının tutarını, primler

bakımından kolektifin sahip olduğu imkânlarını öngörmek zor olur. İsteklendirme fonlarında yukarıdan yapılan haksız azaltmaların nedeni de işte budur. Leningrat'taki Sverdlov Makine yapım İşletmeleri Birliği Genel Direktörü G. Kulakin Sovyetler Birliği İktisat Konferansında şöyle demiştir: «Uzun vâdeli normatiflerin yokluğu ve fonların keyfi olarak kısıtlanması, ulaşılmış temele göre plân yapma pratiğine dönülmesine yol açmaktadır.»

Yüklü planlar sorunu, ancak, maddi isteklendirme metotlarında değişiklikleri ve planlamada merkez yönetimin kuvvetlendirilmesini öngören komple tedbirler sistemiyle çözülebilir. İşletmelerin uzun vâdeli planları, genel halk ekonomisi plânına uygun oldukları takdirde işletmelerin iktisadi faaliyetini düzenlemek üzere, yıllar boyunca değerini koruyacak, istikrarlı normatifler tespit etmek imkânına kavuşacaklardır. Reformun aksaklıklarını yok etmek amacını güden bütün bu tedbirler, şimdiden uygulanmaya başlanmıştır. Burada bunlardan birkaçını izah ettik. Şunu da belirtelim: Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi ile Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu geçenlerde, 1971–1975 yılları için yeni bir beş yıllık plan hazırlanmasını kararlaştırmışlardır. Bu planın hazırlaması ve işletmelerin bu plândaki ödevleri öğrenmeleri için önümüzde bol vakit var. Bu da, beş yıllık dönem boyunca değerini koruyacak normatiflerin, plândaki direktiflere göre tespit işini kolaylaştıracaktır.

İktisadi isteklendirme fonları

İktisadi isteklendirme fonlarının kullanılması ile ilgili olarak da birçok sorunlar ortaya çıkıyor. İlk önce, bu maddi isteklendirme fonunun bölüş-türülmesi konusunu kısaca aydınlatmalıyım. Bu fon, her işletme tarafından tespit edilen şartlara göre, üretime katılanlar arasında dağıtılır. Bu prensip, şüphesiz ki, doğrudur. Üretimde hangi sektörün isteklendirmeye muhtaç olduğunu ve hangi emekçinin şu veya bu ölçüde isteklendirmeyi hak ettiğini herkesten iyi bilen, işletmede çalışan işçilerdir. Ama primlerin tespitinde iradelerini kullanan işletmeler, bu primlerin dağıtımı ile ilgili çeşitli sistemler arasında da bir seçme yapabilmelidirler.

Bu sistemler, elbette ki, reformun uygulanışından önce tespit edilemezdi. Ama her fabrikada primler tespit edilirken, binlerce işletmenin edindiği tecrübeleri genelleştirmenin zamanı gelmiştir artık. İktisadi faaliyetin sonucu ile prim arasındaki bağ, mümkün olduğu kadar belirgin ve açık olmalı, primlerin etkinliği en yüksek noktaya çıkarılmalıdır. Maddi isteklendirmenin etkili oluşunun ikinci önemli şartı da, prim sisteminin basit olmasıdır. Sovyet sendikalarının bu yıl toplanan XIV'üncü Kongresinde belirtildiği gibi, emek ödeme sistemi mümkün olduğu kadar basitleştirilmeli, bütün emekçilerin anlayabileceği bir açıklığa kavuşturulmalıdır. Ne yazık ki, şimdiki sistem hiç de açık değildir. Çeşitli ölçülere göre

tespit edilen primlerle ilgili yönetmelikler, şu veya bu göstergeler, herkesin anlayabileceği kurallardan meydana gelmiş bir sistemden çok, bilsel bir incelemeye benzemektedir.

Yeni iktisadi faaliyet şartlarında işletmelerdeki büyük yatırım kaynakları genişlemektedir. İşletmenin sağladığı kârlardan ve amortismanlardan meydana gelen üretimi geliştirme fonu, bu alanda önemli bir rol oynamaktadır. Bununla beraber, bu fondan şimdilik gerektiği kadar faydalanılmıyor. Birçok işletmede elde edilen tecrübeler göstermiştir ki, üretimin gelişimini ve mükemmelleştirilmesini sağlamak için bu işletmelere ayrılan mali kaynaklar henüz yeterli değildir. Çünkü gereken donatımı ve inşaat malzemesini bu para ile satın alamayan fabrikalar çoktur. Sosyalkültürel fonların ve mesken yapımına ayrılan fonun kullanılmasında da aynı güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Bugün üretimi geliştirme fonunu, işletmelerin ekonomik gelişmelerinde ve eskimiş üretim fonlarının daha verimli fonlarla bir an önce değiştirilmesinde gerçek bir kaynak haline getirmek amacı ile devlet tarafından özel tedbirler alınmaktadır. Bugünkü şartlar içinde bu ödev fevkalâde büyük bir önem kazanmıştır. Sovyetler Birliği'nde, önümüzdeki beş yıllık plan döneminin başlıca özelliği, herhalde, üretim mekanizmasının büyük çapta modernleştirilmesi olacaktır. Üretimi geliştirme fonu, her şeyden önce, bu amacın gerçekleştirilmesine kullanılmalıdır.

Üretim araçları toptan ticareti

Yukarıda verdiğimiz izahattan da anlaşılacağı üzere, üretim araçları toptan ticaretini genişletecek tedbirler özel bir önem kazanmaktadır. Bu ticaretin gelişmesi, her işletmedeki üretimi geliştirme fonunun etkili bir iktisadi sürece girmesini sağlayacak şartlardan biridir. Ama toptan ticaret sorununun daha başka önemli yönleri de vardır.

Son zamanlara kadar işletmeler, yeni iktisadi faaliyet şartlarını, donatım sistemlerinde bir değişiklik yapmadan uygulamaya başlıyorlardı. Bu sistem, merkezleştirilmiş bir sistemdir. İşletmeler, donatımı, ham maddeleri v.s.'yi üst kuruluşların tespit ettiği dağıtım listelerine göre almaktadır. Bu durum, üretimde büyük zorluklara yol açmaktadır.

Toptan ticaretin genişletilmesi, reformun gelişmesinde çok önemli bir rol oynayacak bir ödevdir. Bu soruna çözüm yolu bulunduğu takdirde muazzam yedekler iktisadi sürece sokulabilecektir. Bu alanda yapılan birkaç tecrübe bunu göstermektedir. Örneğin, Voronej bölgesindeki «Neft-dağıtım» üssünde benzinin satışı, her yerde olduğu gibi, sıkı bir normatife tâbi idi. Bu da tüketicilerin işini zorlaştırıyordu. Satış tahditlerinin kaldırılması, üsse, akaryakıt stoklarını azaltmak ve iktisadi faaliyeti bir hayli kolaylaştırmak imkânını verdi. Tüketicilerin de benzin stokları yapmalarına

lüzum kalmadı. Çünkü, artık istedikleri onda istedikleri kadar benzin olabilmektedirler.

Üretim araçları ticareti, iktisadi dolaşım içindeki mevziini gittikçe kuvvetlendirmektedir. Birçok şehirde, donatım, âlet-edevat mağazaları açılmıştır. Donatım, madeni maddeler, ham madde alanlarında toptan ticaretin giderek genişlemesi ve işletmelerin yeni ihtiyaçlarının halk ekonomisi planında daha iyi göz önünde bulundurulmasını sağlayan diğer tedbirler, fonların işletmelerde daha etkili şekilde kullanılmasını kolaylaştıran şartları yaratmaktadır.

Toptan satış yapan müessese ile alıcı arasında, aracı olmadan, dolaysız bağlar kurma sorunu da, toptan ticaretin genişlemesine sıkı sıkıya bağlı bir sorundur. Birinci, bu sistem faydalıdır. (Aracı daireler için yapılan lüzumsuz masrafları ortadan kaldırmaktadır.) İkinci, alıcı üretici üzerinde dolaysız iktisadi baskıda bulunma imkânına kavuşmaktadır. Üçüncü, üretici, tüketicinin ihtiyaçlarını daha iyi anlamak, talebi daha iyi incelemek olanağını elde etmektedir. Önceleri, bir maden fabrikası, mamullerini binlerce dağıtım listesine göre dağıtıyordu. Yeni sisteme geçtikten sonra, bütün dağıtım kanallarını sistemleştiren bu fabrika, ürettiği metalin % 70'ini satın alan 150 tane devamlı müşteriyle iş yapmaya başlamıştır. Ve her tüketici isteklerini bildirmektedir. Dolaysız bağlar sayesinde bu isteklerin karşılanması daha da kolaylaşmıştır. Çünkü fabrika, bütün alıcılarını, denebilir ki, «şahsen» tanımaktadır.

Dolaysız bağlar, halk ekonomisi planlarının hazırlanması sistemine de yepyeni bir nitelik kazandırmıştır. Sovyetler Birliği İktisat Konferansında Sovyetler Birliği Devlet Planlama Komisyonu Başkanı N.K. Baybakov'un belirttiği gibi: «Şimdilik üretim dolaşımının küçük bir kesiminde uygulanan dolaysız bağların genişletilmesi, üretici ile tüketici arasındaki iktisadi bağları istikrarlı hale getirecek şartları yaratmalıdır. Artık, son derecede karmaşık bir sistem olan bütün iktisadi bağların denetlenmesi gerekmiyecektir.»

Yönetimin ve planlamanın daha mükemmel bir hale getirilmesi

İktisadi reform, iki prensip arasında, yani devletin planlı yönetimi prensibi ile, işletmelerin iktisadi teşebbüsü prensibi arasında sağduyuya uygun ve doğru bir dengenin kurulmasını gerektirmektedir. Bu prensiplerden birinin rolünü şişirmek, sosyalist toplumun iktisadi hayatında ciddi bozuluklara yol açabilir. İşletmenin teşebbüsü ile merkezileştirme arasındaki «optimal» denge, devletin planlı yönetiminin kuvvetlendirilmesini zorunlu hale getirir (çağdaş üretim şartları da tomomiyle buna doğru yönelmiştir). Ama merkezileştirme sistemi, ancak, iktisadi planlama organlarının, üretim kolektiflerinin çıkarlarına ustalıkla ve yerine göre tesir etme sanatını

öğrenmeleri, ve önüne geçilmez iktisadi güçlerin de baskısı ile onları, üretimde kullanılan kaynakların etkinliğini durmadan yükseltmeye sevketmeleri sayesinde kuvvetlenebilir.

Bu şartlar içinde, yönetim sistemine iktisadi hesabın uygulanması fevkalâde büyük bir önem kazanıyor. Burada söz konusu olan mesele, her şeyden önce, sanayi dalları arasında, iktisadi hesap temeline dayanan sanayi grupları sistemi örgütlemektir. İktisadi reform ilk aşamasında, işletmelerin planlama ve iktisadi isteklendirme sisteminde köklü değişikliklere yol açmıştır. Bu değişiklik, sosyalist iktisadi faaliyet metotlarının mükemmelleştirilmesi için çok önemli bir şarttır. Ama iktisadi hesap, henüz, yönetimin orta halklarına hemen hemen hiç girmemiştir. Sadece reformun uygulanmaya başlandığı dönemde varolan işletmelerde yer almıştır.

Ne yazık ki iki yıldan bu yana bu işletme birliklerinin sayısı artmış değildir. İşletmelerin yönetimini merkezileştirme sürecindeki gecikme, iktisadi hesap metotlarının gelişmesi ile ilgili önemli tedbirlerin uygulanmasını engelliyor. Küçük ve orta işletmeleri yeni planlama ve iktisadi isteklendirme sistemine dahil etme süreci de böylece kösteklenmiş oluyor.

Küçük işletmeler, elde ettikleri kârlarla, kendilerine daha üstün standart seviyesinde teknik sağlayacak üretimi geliştirme fonu kuramıyorlar. Bu gibi işletmeler, toplumun mamul ihtiyaçlarını derinlemesine inceleyemiyorlar. Bunların yığinsal üretim yapan çağdaş işletmeler haline gelebilmeleri için, birlikler içinde toplanmaları gerekmektedir.

Ülkemizin iktisadi gelişmesinin bugünkü aşamasında, iktisadi metotlar ve iktisadi otonomiye planlama araçları, planlı yönetim metotları sisteminde üstün bir yer almaktadırlar. İşletmelerin faaliyetini iktisadi araçlarla idare etmek hiç şüphesiz zor bir iştir. Bu metotların iyice benimsenmesi için, toplumun ihtiyaçları, pazar konjuktürü inceden inceye araştırılmalı, meselenin ticari yönü derinlemesine bilinmelidir.

İktisadi kaldıraçların kullanılması, sosyalist iktisat kanunlarından yararlanma esasına dayanan planlı yönetimin özel bir şeklidir. İktisadi plânlama, ekonomik gelişmenin objektif eğilimlerini ve devamlı karşılıklı etkilerini göz önünde bulundurur. Sovyetler Birliği iktisat Konferansında belirtildiği gibi, doğru olan her tedbirin bu kaldıraçların yardımı ile gerçekleştirilmesi, her işletme için iktisadi bir zorunluluk haline gelmelidir. Bakanlıkların işletmeler üzerindeki kısa görüşlü vesayetine, çağrılarla değil, ancak bu suretle son verilebilir.

İktisadi kaldıraçlar, merkezi planlama ile işletmeler arasında bir çeşit birleştirici halka ödevini görürler. Halk ekonomisinin bir âleti oldukları için de, öte yandan, sosyalist pazar mekanizmasına dahildirler. Üretim kolektiflerinin ve her işçinin maddi ilgilenmesi temeline dolaysız veya dolaylı şekilde dayanan maddi isteklendirme kaldıraçları üretim ve ticaret sorunlarının çözümünde, işletmenin geniş otonomisini zorunlu hale getirirler.

İktisadi kaldıraçların etkinliği, birçok bakımdan, kullanılmalarının komple ve birbiri ardınca örgütlenme şekillerine bağlıdır. Reformla elde edilen tecrübeler bunu göstermiştir. Örneğin kalitenin iyileştirilmesi, işletmelerin rantabilitesine ve dolayısıyla, isteklendirme fonunun hacmine doğrudan, dolaysız şekilde etki yapar. Öte yandan, kalite için artırılacak primler, üretim masrafını azaltmak üzere harcanan çabalara göre tespit edilmelidir. İlâve primler, üretimde kalitenin yükseltilmesine etkili şekilde yardım edenlere verilmelidir. İktisadi kaldıraçların kullanılması için gerekli olan bütün bu şartlara riayet edilmezse ve bu tedbirler zincirinin bir tek halkası koparsa, ne rantabilitenin artışı, ne de primlerin yüksekliği, iktisadi faaliyetin sonuçları üzerinde etkide bulunamaz.

Fiyatlar, bütün iktisadi kaldıraçlar sisteminin belkemiği durumundadır. Fiyat tespitinde köklü bir reform yapılmasaydı, SBK Partisi Merkez Komitesinin Eylül (1965) toplantısında alınan kararlar gerçekleştirilemezdi. SBKP MK-nin geçen yılın ortalarında yaptığı toplantıda alınan karar gereğince, yapılan reform, 1965'te yürürlüğe giren toptan fiyatlar sistemindeki başlıca eksiklikleri düzeltti, ve planlamanın en önemli sorunlarının yepyeni şekilde ele alınmasına yolaçtı.

Bugün artık, fiyatlar, toplum için zorunlu olan üretim masraflarını eskisine kıyasla daha iyi aksettiriyor. Memleketimizde artık zararına işleyen sanayi kolları yoktur. Çeşitli malların üretim rantabilitesi düzeyleri arasındaki nispetliliklerin çoğu ortadan kaldırılmıştır. İyi kaliteli malların fiyatlarına ilâveler yapılmasına başlanmıştır.

Fiyatlarda yapılan reform, planın birbirinden ayrılmaz iki yönü – değer yönü ile malzeme yönü – arasındaki birliği kuvvetlendirmiştir. Yakına gelineye kadar halk ekonomisinin bu iki yönü birbirinden ayrı olarak hazırlanıyordu. İşletmelerin halk ekonomisine gerçekten lüzumlu mamuller üreteceğine, kalitelerini iyileştireceğine (eski fiyat sistemi kalitelerin iyileştirilmesine yol açmıyordu) kesinlikle güvenilemediği için, plânın genişletilmesine önem veriliyordu. Bu «ayrıntılı» planlamanın kötü yönleri herkesçe bilinmektedir.

Fiyat reformu, natürel üretim programı ile onun mali sonuçları arasında daha sıkı bağlar kurulması için şartlar yarattı. Şimdi, daha yüksek bir rantabiliteye ulaşma isteği, işletmeleri, daha fazla aranan, daha yüksek kaliteli mamuller üretmeye zorluyor. Yeni fiyatlar da onları buna yönlendiriyor. Üstün kaliteli ve aynı zamanda en çok aranan mallar, uygun fiyatlarla, üreticilere daha büyük kârlar sağlamalıdır. Ne yazık ki, bunun her zaman böyle olmadığı görüyoruz. Yeni fiyat sisteminde de eksiklikler var. Sovyetler Birliği İktisat Konferansında fiyat sistemini daha mükemmel bir hale getirme zorunluluğu ısrarla belirtilmiştir. Volgograd'taki «Krasniy Oktâbr» Metalurji Fabrikasının baş ekonomisti Karpov'un konuşması bu bakımdan ilginçtir. Karpov şöyle demiştir: «Yeni fiyatlar genellikle iyidir . . . Ama eksiklikleri de pek çoktur . . . Bazı hallerde, devlete lüzumlu olan bir

mamulün üretimi işletmeye yararlı olmuyor, buna karşılık, rantabilitesi yüksek bazı malların üretiminden vazgeçiliyor.»

Hiç şüphesiz, büyük sayıda çeşitli malların fiyatlarında bir anda değişiklik yapmak ve bu değişiklik vasıtası ile, gerek toplumsal ihtiyaçlarda, gerekse üretim masraflarında meydana gelen çok önemli değişiklikler üzerine etkide bulunmak imkânsızdır. Fiyatlarda, teknik ilerleyişi kolaylaştırmak, kaliteyi yükseltmek, arzla talep arasındaki ilişkiyi doğru olarak göz önünde bulundurabilmek için, ihtiyaçlarda uygun şekilde değişiklikler yapılmalıdır.

Fiyatları düzenleme ödevi, fiyat dinamiğinin uzun vâdeli planlanması sorunu ile sıkı sıkıya bağlıdır. Bugün, toptan fiyatlarındaki değişikliklerle bu fiyatlar arasındaki orantılarla ilgili ödevlerin halk ekonomisi planında gösterilmesi için gereken bütün imkânlar mevcuttur. 1971–1975 beş yıllık plan hazırlanırken bu olanakların gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır. Başlıca malların toptan fiyatlarındaki değişikliklerle ilgili ödevlerin bu planda ilk defa tastik edileceği belirtilmektedir. Bunlar, halk ekonomisi planının yalnız ödevler ve göstergeler sisteminde değil, aynı zamanda fiyat tespiti metotlarında da prensipiyal yeni değişiklikler olacaktır.

Yapı politikası ve temel kuruculuk işleri

Merkezi planlamanın en önemli ödevi, toplumsal üretimin yapısını, bilimsel ve teknik yeniliklerin isteklerine ve emekçilerin yaşayış seviyesini yükseltme amacına uygun hale getirmektir.

Bütünün, yani toplumsal üretimin çeşitli unsurlarının gelişme oranını belirleyen yapı politikası, halk ekonomisi çapında özel bir önem kazanmaktadır. İktisadi sürece katılan her unsurun, gelişimin sonucuna sağladığı katkı, bütün halk ekonomisinin çerçevesi içinde bu politikanın doğruluğu nispetinde çoğalabilir. Yapı politikası, bütün ekonominin, bütün kollarının ve her işletmenin gelişiminde bir çeşit katalizatör görevini yapmaktadır.

Temel kuruculuklar, halk ekonomisinde yapı politikasını gerçekleştirme aracıdır. Fakat, temel kuruculuk cephesi alanında, devletin yardımıyla mümkün olduğu kadar çok sayıda kuruculuk işleri yapmak suretiyle bu politikanın güttüğü amaçların gerçekleşeceğini sanmak hata olur. Merkezden her şeyi idare etmek maddeten imkânsızdır.

Memleket çapında büyük yatırımların planlanmasında, bütün ekonomide ve halk ekonomisinin bellibaşlı kolları arasındaki orantıda ilerici yapısal değişiklikler sağlayacak yatırımlara önem verilmelidir. Aynı zamanda genel devlet planı sadece çeşitli kuruluşları kapsamakla yetinmemeli, belirli üretim ve üretim dışı işletme kompleksleri kurulmasını ve çeşitli

işletmelerin hizmete açılmasının iç plana bağlanmasını öngören büyük kuruluş programları sistemi haline gelmelidir.

Temel kuruculuklar için komple programlar hazırlama teklifinin (Sovyetler Birliği İktisat Konferansı bu teklifi bütün gücü ile desteklemiştir) yeni bir şey olduğunu söyleyemeyiz. Bu gibi programlar bizde daha önceleri gerçekleştirilmiştir, tecrübelerimiz vardır. Örneğin, atom endüstrisinin geliştirilmesinde ve Kuzeydeki muazzam servetlerin işlenmesinde uygulanan bu çeşit programlar çok olumlu sonuçlar vermiştir. Demek oluyor ki, bu tecrübeleri derinlemesine inceledikten sonra, halk ekonomisinin son derecede önemli meselelerini çözmek için kompleks işletmeler kuruculuğu programının uygulanmasına geniş ölçüde başlamak lazımdır. Toplumsal üretimin bütün orantıları sistemindeki değişikliğin gerçekleştirilmesi de buna bağlıdır.

İktisadi reform, plân yöneticilerinin bu gibi kuruculuk programlarını gerçekleştirme çalışmalarına son derecede elverişli şartlar yaratmaktadır. Gerçekten de, işletmelerde üretim cihazını kuvvetlendirip genişletmek, onların candan ilgilendikleri meseleler halini almıştır. Bu amaçla, üretimi geliştirme fonlarını ve uzun vâdeli kredileri artırmak için gereken kaynaklar yaratılmaktadır. Öte yandan, sanayi kollarının geliştirilmesiyle ilgili en önemli meselelerin, temel kuruculuk yoluyla çözümü işleri, birliklere, genel müdürlüklere ve bakanlıklara verilmekte ve bu ödevler kendi kaynaklarıyla, aynı zamanda kredilerle gerçekleştirilmektedir. Çeşitli sanayi kolları arasındaki ve devlete ait temel kuruculuk işlerine gelince, bunlarla, merkez plânlama idaresi meşgul olmakta ve bu ödevleri geniş komple programların yardımı ile çözmektedir.

İktisadi gelişimin öngörülmesi

Yeni iktisadi planlama ve ekonomik isteklendirme sisteminde, iktisadi gelişim perspektiflerinin bilinmesi, özel ve pratik bir anlam, belirli bir önem kazanmaktadır. Bu bilgiler, bütün çabaların, iktisadi gelişimin başlıca yönleri üzerinde ve tam zamanında toplanmasına imkân veriyor.

Bu şartlar içinde, iktisadi-bilimsel-teknik öngörüşlerin oynadığı rol artıyor. Bu öngörülere dayanılarak, durmadan ilerleyen bilimsel ve teknik devrimin etkisi altında bulunan iktisadi gelişimdeki uzun vâdeli perspektifler tespit edilebiliyor. Ön plânlamada olduğu gibi, öngörülerin de ödevi, gelişimin konke kanun ve eğilimlerini incelemek, yeni ve ilerici olan bütün unsurları önceden haber vermek, ayrıca çıkmazları, dar boğazları belirtmektir. Bu öngörüler, uzun vâdeli planlamaya, belimsel ve teknik devrimle, bu devrimin iktisadi gelişmeye yaptığı etkilerle, üretici güçlerin dağıtımıyla, halkın ve işgücünün bölgeler arasındaki hareketleriyle, halk ekona-

misinin ham madde üssünün genişlemesiyle vb. ile ilgili sağlam varsayımlar sağlamalıdır.

Bilimsel öngörülerle ilgili çalışmalar ülkemizde birkaç yıldan beri gelişmektedir. Bu çalışmaların sonuçlarından, pek yakında, halk ekonomisinin 1971–1975 döneminde başlıca hangi yönlerde gelişeceğini tespitinde faydalanılacaktır.

Reformun bize en önemli görünen bazı meselelerini inceledik. Bu inceleminin sonuçlarını genelleştirirken, bugüne kadar reformun, daha çok, işletmelerde yapıldığını belirtmeliyiz. Zaten reformun uygulanmasında ilk – ve en önemli – aşamada budur. Bu aşama atlayıp geçilemezdi. Parti, reform için gereken şartlar yaratıldıktan sonra, reformu aşamalı ve düzgün bir sıra ile gerçekleştirme yolunu kabul etmişti. Uygulama, bu yolun ne kadar doğru ve hayata uygun olduğunu ortaya koymuştur.

Bununla beraber, reformu sadece işletmeler çerçevesi içinde bırakmak büyük bir hata olur. Reform, bütün halk ekonomisini, onun gelişmesini yöneten bütün idare halkaları ve sistemini de kapsamalıdır. Ülkemizdeki iktisadi yönetim metotlarının baştan aşağı değiştirilmesini hedef tutan reformun ilk aşamasındaki özellik işte budur. Sosyalist ekonomi, ancak, iktisadi mekanizmanın git gide daha mükemmel bir hale getirilmesi, sosyalist iktisat kanunlarının kullanılmasında bütün eksikliklerin ortadan kaldırılması sayesinde ileri gidebilir.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti köy ekonomisinin gelişmesinde yeni aşama: kooperatifler

Bruno Kisler, Karl-Alfred Gutyar

Almanya Birleşik Sosyalist Partisinin köy ekonomisi politikasında dayandığı temel prensipler şunlardır: Demokratik Almanya Cumhuriyeti gibi sanayileşmiş bir ülkede, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifak, sosyalist devletin gelişmesinde sonuç belirleyici bir rol oynamaktadır, entenzif sosyalist köy ekonomisi bütün halk ekonomisinin etkinliğini artırmakta ve böylelikle de halkın yaşayış düzeyini yükseltmektedir. Bunun için Almanya Birleşik Sosyalist Partisi Merkez Komitesi, siyasi ve iktisadi hayatın bilimsel metotlarla yönetilmesine büyük önem vermektedir. Çünkü, bilimsel yönetim metotları, sosyalist toplum kuruluşunun her aşamasında, köy ekonomisi işçilerinin ve köylülerin kişisel çıkarlarıyla toplumsal ihtiyaçlar arasında bir âhenk sağlanması ve sosyalist üretimin itici güçlerinden tamamiyle faydalanılması için imkânlar yaratmaktadır.

1. Genel Bilânço

1960 yılında Demokratik Almanya Cumhuriyetinde köylülerin üretim kooperatiflerinde gönüllü olarak birleşme süreci tamamlanınca, sosyalist ülkelerin çoğunda olduğu gibi, sanayi metotlarıyla örgütlenen fevkalâde verimli bir köy ekonomisinin ve gıda maddeleri üretiminin yaratılması için gereken yeni toplumsal şartlar belirdi. Bu suretle, sosyalist üretim ilişkileri bütün halk ekonomisinde zafere ulaşmış oldu. Artık sosyalizm kendi toplumsal temelleri üzerinde gelişebildi. Sosyalist ekonomi kanunlarından bütün halk ekonomisinde yararlanmak olanakları ortada idi. Kooperatiflerde birleşen yeni köylü sınıfının güçlenmesi sonucunda, toplumun yönetici gücünü teşkil eden işçi sınıfı ile ittifakı da kuvvetlendi. Yeni iktisadi, toplumsal, bilimsel ve teknik sorunların çözümünde işçilerle köylüler, bilim adamları, yönetici parti ve devlet organları arasında sosyalist işbirliği bu suretle daha da genişledi.

Bugün Demokratik Almanya Cumhuriyetinde çeşitli tipte 13.073 köy ekonomisi üretim kooperatifi (LPG) vardır.⁽¹⁾ Bunlarda 970.000 kooperatör

(1) Üç tip köy ekonomisi üretim kooperatifi vardır. Bunlar, üretim araçlarını birleştirme seviyeleri bakımından birbirlerinden farklıdır.

köylü, 5 milyon 400 bin hektarlık bir araziye, yani, köy ekonomisinin ihtiyaçlarına elverişli toprakların yüzde 86'sını işlemektedir. Köy ekonomisine elverişli toprakların % 7'ini işleyen çoğunlukla kaliteli tohumluk veya cins hayvan yetiştiren 548 halk çiftliği köy ekonomisindeki devlet sektörünü meydana getirmektedir.

Partimizin politikası, köy ekonomisi sosyalist temeller üzerinde kurulurken, üretimin sistemli şekilde artmasını sağladı. Demokratik Almanya Cumhuriyetinde, nüfus başına düşen işlemeye elverişli toprak tutarı, 0,37 hektardır (diğer bütün sosyalist ülkelerdekinden daha az). Bu yüzden, halka yiyecek maddeleri sağlama işlerini aralıksız olarak iyileştirmek için, kendi üretim payımızı artırmamız lâzımdır. Bu da ancak, köy ekonomisi üretimini entanzifileştirmek için büyük çabalar harcamak, toprağın ve hayvancılığın verimliliğini artırmak için gereken bütün tedbirleri almak suretiyle mümkün olacaktır.

Köy ekonomimizin son yıllardaki gelişmesini şu delillerle karakterize edebiliriz: 1952–1956 yılları arasındaki ortalama köy ekonomisi üretimini 100 olarak kabul edersek, 1960'taki oranın 119'a, 1966'da 131'e, 1967'de 138'e yükseldiğini görürüz. 1961–1966 yılları arasında köy ekonomisinde brüt mamullerin yıllık ortalama artış temposu % 3,6'yı bulmuştur. Yıllardan beri memlekette buğday verim ortalaması hektar başına 30 kentali aşmaktadır. Hayvan yetiştirme alanında fevkalâde önemli başarılar elde edilmiştir. 1950–1967 yılları arasında iribaş hayvan sayısı 1,4 kat artmış, bugün 5 milyonu geçmiştir. 1955 yılında Demokratik Almanya Cumhuriyetinde adam başına düşen et üretimi 50,1 kilo idi, 1966'da 66,8 kiloya yükselmiştir. Bu muazzam artış elde edilirken, köy ekonomisinde çalışanlar yaklaşık olarak yarı yarıya azalmıştır.

2. Köy ekonomisinin gelişmesinde en önemli etken: kooperatifler

Birleşik Sosyalist Partisi Merkez Komitesinin, Demokratik Almanya Cumhuriyeti hükümetinin, Milli Cephe Milli Konseyinin, Almanya Demokratik Köylü Partisinin ve Köy Yardımlaşma Birliğinin ortak çağrısı üzerine, Alman köylülerinin X uncu Kongresi 1968 Haziranında, Lâipzig'te toplandı. Köy ekonomisi üretim kooperatifleri temsilcilerinin bölge konferansları, halk çiftlikleri, gıda endüstrisi işletmeleri, ticaret ve bilim teşekkülleri, parti, devlet ve iktisat organları tarafından demokratik şekilde seçilen 2.276 delege bu Kongreye katıldı. Kongrenin açılışından on hafta önce yayınlanan karar tasarısı, bölgesel köy konferanslarında 72.000 köylü tarafından incelendi. Kongreye yaklaşık olarak 11.000 teklif, karar ve vaat gönderildi. Geniş ölçüdeki demokratik incelemeler sırasında biçimlenip kabul edilen kararlar, Kongre tarafından, bu kararlara uygun tedbirlerin alınması için DAC Bakanlar Kuruluna gönderildi.

Alman Köylüleri X.Kongresinin başlıca amacı, Partinin VII.Kongresi kararlarına dayanılarak, gıda maddeleri üretimini, köy ekonomisi de dahil, sosyalist ekonomi sistemi çerçevesi içinde, iktisadi sistemin sanayi usulü ile örgütlenmiş rasyonel bir üssü haline getirmenin yollarını tespit etmekte. Kongrede incelenen başlıca sorunlar şunlardı: daha yüksek bir bilimsel – teknik seviye, sosyalist demokrasi, bir bütün olarak iktisadi sistem, köyde ve şehirde çağdaş kültür hayatı vb.

Köy ekonomisini sosyalist temeller üzerinde kurma çalışmalarının üçüncü aşamasında izlenecek demokratik yol, Kongrede açık seçik tayin ve tespit edildi. Sosyalist kooperatifçiliği geniş ölçüde geliştirme konusu, Kongrenin meşgul olduğu başlıca meseleydi. Çünkü köy ekonomisi ancak kooperatifleşme yolu ile sanayileşebilirdi. Dahası var: asıl mesele, gıda maddeleri üretimine ait üretim araçları yapımından gıda maddesi çeşitleri üretimine kadar bütün üretim sürecini halk ekonomisinin kompleks bir kolu haline getirmektir. Kongrede alınan kararlar, Marks, Engels ve Lenin'in, gelişmiş sanayili ülkelerdeki kooperatifçilikle ilgili fikirlerinin, Demokratik Almanya Cumhuriyetinde köy ekonomisinde ve gıda maddeleri üretiminde pratik şekilde nasıl gerçekleştiğini ortaya koymuştur.

Köy ekonomisinin ve gıda maddeleri üretiminin geliştirilmesinde, biz, toplumsal ve bilimsel-teknik gelişme ile ilgili öngörülerden faydalanmaktayız. Bu öngörüler, bilimsel-teknik devrimin bu alanda da büyük nitel değişikliklere yol açtığını göstermektedir. Köy ekonomisinde sanayi metotlarıyla üretime geçilmekte, bütün gıda maddeleri sanayii, git gide daha fazla kompleks-sanayi metotlarına göre örgütlenip yönetilmektedir. Bu geçişin başlıca özelliği, üretim güçlerinde görülen hızlı artıştır. En etkili ve kısmen otomatikleştirilmiş komple makineler kullanılıyor. Bu kolun çeşitli alanlarında, fabrika tipinde modern üretim işletmeleri kuruluyor. Bilim belligaşı üretici güçlerden biri haline geliyor. Köy ekonomisi bilimi ve biyoloji alanlarındaki araştırmalarda elde edilen sonuçlar, pratikte günden güne daha çok uygulanıyor. Yepyeni bir toplumsal üretim örgütü meydana geliyor, iş bölümü, üretimde ihtisaslaşma ve yoğunlaşma hızla geliyor. Bu süreç, köy ekonomisinin belligaşı kollarında, gıda maddeleri üretiminde en yüksek bilimsel ve teknik seviyeye, en rasyonel teknolojiye doğru yönelmiştir.

Bu değişimler sonucunda, gayet tabii olarak, köy ekonomisi işletmeleri, gıda maddeleri endüstrisi ve tüketim malları ticareti arasındaki bağlar girişik bir hal alıyor. Bu girişik durum, gıda maddeleri üretimi alanında birleşik bir tekrar-üretim süreci meydana getiriyor. Emek verimliliğinde gereken artışın sağlanması ve gıda maddeleri üretiminin milli gelire yaptığı katkının çoğaltılması için, bu objektif süreçlerin komple planlanması ve komple yönetimi yolu ile kontrol altına alınması şarttır. Planlı ve oranlı gelişme kanunu ile sosyalizmin temel ekonomi kanunundan halk ekonomisinin bu alanında faydalanılması bu suretle teminat altına alınmış olur. Bunun için de Partimiz, daha, Alman Birleşik Sosyalist Partisinin (1963

yılındaki) VI. Kongresinde, köy ekonomisini daha fazla entanzifleştirme ve köy ekonomisi üretim kolektifleriyle halk çiftliklerinin sanayi metotlarıyla üretime geçmeleri meselesini sosyalizmi kurma programında gündeme almıştır.

Partimiz, daha, Alman Köylülerinin VIII. Kongresi hazırlıklarının yapıldığı 1964 yılında ve bu Kongrede alınan kararlar uygulanmaya başlandığı sıralarda, köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin kuruluşunda meydana gelen yeni olayları büyük bir titizlikle incelemiştir. En gelişmiş kooperatifler, birkaç yıldan beri, bazı köy ekonomisi işlerinde, tesisler kurma, hayvancılık, ambarlama, taşıt işlerini örgütleme ve benzeri alanlarda çeşitli şekillerde işbirliği yapmaktadırlar. Alman köylülerinin VIII. Kongresinden sonra, bazı kooperatiflerle bazı halk çiftlikleri, çeşitli üretim kolları arasında büyük çapta kooperatif işbirliğine koyuldular. Bu işbirliğinin özelliklerine ve mahalli şartlara göre üretimin giderek yoğunlaştırılıp ihtisaslaşmasına, temel üretim kollarının gelişmesine ve toplanan paraların en önemli problemlerin çözümünde kullanılmasına imkân verecek üretim bölgelerinde işletmelerin ihtiyaçlarına uygun olarak kontratla kooperatif bağları kuruluyordu.

Çeşitli üretimlerarası kooperatif bağlarını bu şekilde geliştirmek suretiyle, sosyalist köy ekonomisi üretiminde yoğunlaşma ve ihtisaslaşma kanunlarından faydalanma yolu bulundu. Birleşik Sosyalist Partisinin VII-nci Kongresinde Valter Ulbricht bu münasebette şunları belirtmiştir: «Tecrübelerden anladık ki, köy ekonomisi üretim kooperatiflerinde ve halk çiftliklerindeki üretici güçler, ancak çok yönlü kooperatiflerde alabildiğine gelişebilirler. Bunun içindir ki, gelişmemizin bundan sonraki aşamasında en önemli halka, gittikçe çoğalan kooperatiflerdir. Bu sonuca varan kooperatif üyesi erkek ve kadın köylülerin sayısı günden güne artmaktadır. Sosyalist ekonomi sisteminin, köy ekonomisinde ve köy ekonomisi gıda maddelerinin üretimi alanındaki gelişmesinde kooperatiflerin önemi son derecede büyüktür.»

Açıkça görüldüğü gibi, köy ekonomisinin ve gıda maddeleri üretiminin yönetimi alanında partimizin bütün faaliyeti, ekonomik, ideolojik ve politik araçların da yardımı ile, üretimarası kooperatifleştirmeyi geliştirme amacına yönelmiştir. Bu işte hareket noktamız şudur: kooperatifleri, ancak, köy ekonomisi üretim kooperatifleri, halk çiftlikleri ve gıda maddeleri üreten işletmeler geliştirebilir. Bunun için de, aralarında kooperatif bağlantıları kuran işletmelerin bu işbirliğine gönüllü olarak katılmaları ve hukuki bağımsızlıklarını korumaları şarttır. Kooperatif üyesi köylüler, halk çiftliklerinin ve işletmelerin yönetici organları, ilçe ve illerdeki üretimin planlı şekilde artmasını sağlayacak kararları almakta, bölgesel şartlara göre ekonominin hangi alanında ve kimlerle işbirliği yapacaklarını kendileri tayin etmektedirler.

Bugün köy ekonomisi üretim kooperatifleriyle halk çiftlikleri, en fazla, tarım alanında çok yönlü yatay kooperatifleşme şeklinde, köy ekonomisi

işletmeleri, gıda modelleri sanayii ve toptan tüketim malları ticareti alanında ise sanayi kolları arası dikey kooperatifleşme şeklinde işbirliğini geliştirmektedirler.

Köy ekonomisi alanındaki kooperatifleşme bağları türlü biçimler almaktadır. Tarımda ve köy ekonomisinin bütün kollarında gereken büyük donatımların kurulması için yapılan ortak sermaye yatırımlarında, köy ekonomisi üretim kooperatifleriyle halk çiftlikleri arasındaki işbirliği, gitgide, kooperatiflerin ekonomik temeli halini almaktadır. Birçok işletme, mahsul kaldırma ile ilgili en önemli kesimlerde ve ağır tarım işlerinde kompleks teknik kullanmaya başlamışlardır. Bu kooperatifleşme biçimleri sayesinde, hatta nispeten küçük köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin önünde bile tarım işlerinde kompleks teknik kullanma imkânları açılmaktadır.

Kooperatör köylüler ve halk çiftliklerinde çalışan köy ekonomisi işçileri, edinlikleri kişisel tecrübelerden şu sonuca varmışlardır: Bu metotlarla üretim fonlarından daha iyi yararlanılabilir, köy ekonomisi işleri daha kısa zamanda bitirilebilir, üretim masrafları azaltılır, tarım işleri daha kaliteli olur ve daha iyi sonuçlar elde edilir.

Köy ekonomisi ürünlerinin sanayi metotlarıyla kolektif üretimine geçtikleri takdirde daha büyük ekonomik sonuçlar elde edeceklerine kendi tecrübeleriyle kanaat getiren köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin ve halk çiftliklerini sayısı gittikçe artmaktadır. Bu amaçla onlar, sağlanan kârları üyeler arasında – herkesin yaptığı işe göre – dağıtan kooperatif birlikleri kurmaktadırlar.

Hayvancılık ve ona bağlı kollar, köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin ve halk çiftliklerinin yönetiminde kalmaktadır. Köy ekonomisi ürünleri üretme kooperatif birlikleri, köy ekonomisi üretim kolektifleriyle halk çiftliklerine ait bütün toprakları hep birlikte işlemeye doğru aşama aşama gitmektedirler. Çok geniş topraklarda, tek münavebeli ekim sistemi uygulanmaktadır. Kooperatör köylüler ve köy ekonomisi işçileri, ortak tarım ekipleri (brigadaları) meydana getiriyorlar. Ellerindeki teknik araçlardan faydalanarak komple makine sistemleri kuruyor, bu işlerde ortak sermayeden de faydalanıyorlar. Geniş toprakların sulanması işini de komple makine sistemiyle yapıyorlar. Bu kooperatifleşme ile güdülen amaç, büyük arazileri şekli olarak birleştirmek değildir. Bazı yerlerde, sadece birkaç yüz hektarlık toprağı olan üç dört köy ekonomisi üretim kooperatifi birleşiyorlar. Bazı yerlerde ise 8–10 üretim kooperatifi ile bazı halk çiftlikleri birkaç bin hektarlık toprağı birlikte işliyorlar. Kooperatör köylülerle halk çiftliklerinde çalışan tarım işçilerinin bu işbirliği ile güttükleri temel amaç, toprağın verimliliğini artırmak, fonlardan daha etkili bir şekilde yararlanmak, üretimi fazlaılaştırmak, emek produktivitesini yükseltmek ve masrafları azaltmaktır.

Köy ekonomisi üretim kooperatifleriyle halk çiftliklerinin kooperatif birlikleri çerçevesi içinde yaptıkları işbirliği, onların daha birçok faaliyet alanlarını da kapsamaktadır. Birçok birlik, kontrol ve muhasebe işleri için

yeni kolektif örgütler kuruyor, kooperatif üyelerinin ve tarım işçilerinin kalifikasyonunu yükseltecek, köylerde kültür hayatını daha mükemmel hale getirecek ortak tedbirler alıyor. Köy ekonomisi üretim kooperatifleriyle halk çiftliklerinden çoğu, ortak yatırımlarla üretim işletmeleri kuruyorlar. Örneğin, tarım-kimya istasyonları, inşaat işletmeleri, sulama tesisleri, kombine yem üretimi fabrikaları, domuz ve iribaş hayvan yetiştirilmesinde, yumurta üretiminde sanayi metotları kullanacak şekilde donatılmış büyük çiftlikler vb. işletmeler meydana getiriyorlar. Aynı köy ekonomisi üretim kooperatifi, bir yandan komşu kooperatiflerle tarım işlerinde, bir yandan daha büyük bir kooperatif grubu ile bir tarım-kimya istasyonu kurulmasında, bir yandan da başka üretim kooperatifi halk çiftliği grubu ile, sözgeşi, sanayi metotlarıyla domuz yetiştirecek fermaların meydana getirilmesinde işbirliği yapabilmektedir.

Bugün bu her yönlü kooperatifleşme biçimi, üretim kooperatifleriyle halk çiftliklerinin ancak bir kısmını kapsamaktadır. Fakat bu sürecin de başıboş bırakılmaması gerekir. Bazı köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin yöneticileriyle halk çiftlikleri yönetim organlarının, işletmelerini geliştirmek üzere, öngörülere değil, çeşitli ürün yetiştiren eski köy tipi kişisel tarım işletmelerine dayanarak çözüm yolları bulmak için çaba harcadıkları görülmektedir. Bazı köy ekonomisi üretim kooperatifleri, özellikle, varlıklı ortahalli köylülerle köy ağalarının bulunduğu basit tipteki kooperatiflerde, ulaşılan seviye ile yetinmek ve üretimi artırma yolunda para biriktirmek gibi geçici eğilimler belirmektedir. Bazı hallerde de, kötü kalite ve sanayiın yeteri kadar çeşitli makine sağlamaması, ileri hareketin başarılı olmasını güçleştirmektedir. Bu şartlar içinde, kooperatif gelişme, işletmelerde meseleleri aydınlatma kampanyası yürütülmesini ve iktisadi faaliyetin her alanındaki çalışmaların sistemli olarak iyileştirilmesini gerektirmektedir.

Gıda maddeleri üretimi yapan sanayi dalları arasındaki işbirliği bütün alanlarda gelişmektedir. Köy ekonomisi işletmeleri, gıda maddeleri endüstrisi ve tüketim malları toptan ticareti arasında yürütülen dikey kooperatifleşmenin amacı, hazır mamuller üretmektir, başka bir deyişle, tarımsal iptidai maddeler alanında gıda maddeleri çeşitlerini genişletmek ve *en rasyonel bir şekilde üretimini sağlamaktır.*

Kooperatif birliği, dikey kooperatifleşmenin başlıca şeklidir. Örneğin mezbahalar, kasaplık domuz eti üretimi için domuz yetiştiren komşu üretim kooperatifleri ve halk çiftlikleriyle birlikler kurmaktadır. Bu birliklere, hazır mal üreticisi olan mezbahalardan başka, alaf ve yem üreten çiftlikler, veterinerlik hizmetleri vs. de katılmaktadır. Öte yandan hazır mal üreticisi işletmeler, gıda maddeleri ticaretiyle meşgul olan örgütlerle daha sıkı bağlar kurmaktadır. Halka, üstün kaliteli ve aynı zamanla âzami kâr getiren malları aralıksız olarak sağlamak, kooperatif birliklerine üye olan bütün işletmelerin başlıca amacı haline gelmektedir. Onlar, çalışmalarını ve ileride domuz eti üretimini komple metotlarla geliştirmeyi kontratlarla ahenkleştiriyorlar. Bu da domuz üretiminin âzami bir etkin-

likle devamlı bir süreç halinde gelişmesine imkânlar sağlamaktadır. Kurulan ilk kooperatif birliklerinin çalışmalarından elde edilen tecrübeler, üretimde uygulanan bu yeni örgüt şekilleriyle, ekonomide büyük ilerlemeler sağlanacağını ortaya koymuştur.

Bütün bellibaşlı köy ekonomisi mamullerinin üretiminde bunlara benzer kooperatif birlikleri kurulmasına başlanmıştır. Halka daha üstün kaliteli ürünler sağlamak için, özellikle patates, sebze, meyva, şeker üretiminde de bu tip birliklerinin kurulması gerekiyor. Çünkü bu olanlarda yeni işbirliği şekillerine oldukça kısa sürelerde geçilebilir. Bununla beraber yakın gelecekte kooperatif birlikler, hayvan yetiştirme alanında daha büyük bir önem kazanacaktır. Otomatik veya yarı-otomatik komple makinelerin kullanılması, hayvan bakımının etkili bilimsel temeller üzerinde örgütlenmesi ve yem üretiminde modern metotların uygulanması, ileride, domuz, kümes hayvanları ve iribaş hayvan mamullerinin üretimi, işlenmesi ve satışı ile ilgili her aşamanın yüksek dereceli bir işbirliği içinde yoğunlaştırılmasını ve bu işbirliğinin genişik bir hal almasını gerektirecektir. Hayvan yetiştirme alanında yapılan yatırımların azami ölçüde etkili olabilmesi için işletmeler, *sanayi usulleriyle çalışan yeni yapıları kolektif yatırımlarla kurmak, hazır mamul üretenlere, gittikçe artan ekonomik etkilerde bulunmak, kooperatif birliklerinin bütün üyeleri kendi aralarında çok sıkı bir işbirliği sağlamak zorundadırlar.*

Bugünkü şartlar içinde köy ekonomisi işletmeleriyle gıda endüstrisi ve tüketim malları toptan ticareti arasında dolaysız mal ilişkileri kurulması, kooperatif birlikleri için son derecede önemlidir. Bu ilişkiler sayesinde, komple planların gerçekleştirilmesinde ve bütün üretim sürecinin yönetiminde mezbahaların, mandraların, sebze konserveleri işletmelerinin vs.'nin sorumlulukları artmaktadır. Dolaşım sürecinde rantabilitesi olmayan ve artık lüzumsuz hale gelmiş bulunan mal tedariki ve mal dağıtımı işleriyle görevli aracı idare organları gitgide kaldırılacaktır. İşletmeler arasında «mal-para» tipindeki dolaysız ilişkiler, daha rasyonel ve daha eksiksiz bir işbirliği sağlanacaktır.

Gıda maddeleri üretimi yapan bütün sanayi kollarındaki işletmeleri birleştiren bellibaşlı iki kooperatifleşme doğrultusu, yani köy ekonomisindeki kooperatif birliklerinin geliştirilmesiyle kooperatif birlikleri kurulması doğrultusu, birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Gıda maddeleri sanayii işletmeleri ve tüketim malları ticaretiyle meşgul işletmeler, kendi alanlarında, yatay kooperatifleşme ve birleşme şekillerini uygulamaya başlamışlardır.

Bugün köy ekonomisi üretim kooperatiflerinde ve halk çiftliklerinde, üretimi bilimin en yeni verilerine göre örgütlemeye büyük bir önem veriyoruz. Bu durumu, bir yandan halk ekonomisinin planlama ve yönetim sistemi içinde bu işletmelerin günden güne artan önemi gerektirmektedir. Öte yandan da, üretimin kooperatifleştirilmesiyle örgütlenmesi arasındaki bağ-

lar gittikçe kuvvetlenmektedir. Herhangi bir işletmede yeni planlama ve yönetim sisteminin temel prensiplerinin uygulanması, işletme kolektifinin iktisadi faaliyetinden daha iyi sonuçlar elde etme isteğini artırmaktadır. Fakat, ancak kooperatifleştirmeyi gitgide geliştirmek suretiyle üretim geniş ölçüde etkili bir örgüte kavuşturulabilir.

Kooperatif birlikleri içinde işbirliği yapan gelişmiş köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin, üretimi örgütleme bakımından özellikleri şunlardır: Onlarda, bilimsel yönetim, aşağıdan yukarı planlama, maddi isteklendirme, sorumluluk, manevi isteklendirme ve kooperatif içi demokrasisinin geniş ölçüde gelişmesi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Böyle üretim kooperatiflerinin önlerinde, belirli bir gelişme planı vardır. Üyeleri, yıllık planı hazırlarken gerek işçi kolektifleriyle kooperatifin yönetim kurulu arasında, gerekse işçi kolektifleri arasında yapılan iktisadi kontratları gözönünde bulundururlar. Üretim kolları arasında akdedilmiş kontratlara dayanarak ve iktisadi hesaplara titizlikle riayet ederek çeşitli sosyalist mal üreticileri arasındaki «mal-para» ilişkilerine tamamiyle uygun iktisadi bağlar kurarlar. Köy ekonomisi bitkileri yetiştiren kooperatif birlikleri bu prensipleri büyük bir istekle uygulamaktadırlar. Bunlar, giderek, iktisadi hesaba geçerler, işçi kolektifleriyle iktisadi kontrat ilişkileri kurarlar ve bu ilişkilerden kooperatif kurulmasında faydalanırlar. Köy ekonomisi bitkileri yetiştiren kooperatif birlikleriyle köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin ve birliğe katılan halk çiftliklerinin hayvancılık fermaları ile bu kooperatiflere (tip 1 ve 2) üye olan kişisel işletmeci köylüler arasında bütün bitki ürünlerinin kooperatif içi fiyatlarının yardımı ile «mal-para» ilişkileri kurulmaktadır. Böylelikle toprakların her kesiminde, basit ve geniş tekrar-üretim için gerekli şartlar sağlanmış olmaktadır.

İktisadi kontrat sistemi, gerek sosyalist üretim örgütünün ileri doğru geliştirilmesinde, gerekse kooperatif kurulmasında gittikçe artan bir rol oynamakta, işletmelerin yöneticilerine ve üyelerine, planlı örgütleme ve sanayi metotlarıyla yönetimde, tekrar-üretim sürecinin çeşitli ihtiyaçlarını gözönünde bulundurma imkânını vermektedir. Bilimsel-teknik devrim şartları içinde gittikçe daha girişik bir hal alan işletmeler arasındaki karmaşık ilişkileri yöneticiler ve bütün emekçiler açık seçik görmekte, tamamiyle kontrolleri altına almaktadırlar.

Tecrübelerden anlaşıldığı gibi, çeşitli üretim kolları arasındaki kooperatifleşmenin sistemli bir şekilde geliştirilmesi, gerek köy ekonomisinde, gerekse gıda maddeleri üreten kolları sanayi metotlarıyla üretimin uygulanmasına ve bu amaç için gerekli olan örgüt ve yönetim biçimlerinin yaratılmasına imkânlar hazırlamaktadır. Üretimin yoğunlaştırılması (konsantrasyonu) ve ihtisaslaştırılması ancak bu yoldan gerçekleştirilebilir. Bunu yaparken de, her işletmede, her arazi kesiminde bilimsel-teknik devrimin istekleri ve tekrar-üretim sürecinin özel şartları tamamiyle gözönünde bulundurulmak gerekir. Kooperatif kurmakla güdülen amaç, üretimi ayrı ayrı kollar halinde örgütlemek, bu üretim kollarında ihtisaslaşmış büyük

işletmeler meydana getirmektir. İşletmeler, kooperatifleşme sürecinde nispi bir istikrara kavuşur ve birbirleriyle sıkı bir bağlantı kurarlar. Örgütler sanayi metodu ile gerçekleştirilen üretimin şartlarına uygun olur. Bu arada, her köy ekonomisi üretim kooperatifine, büyük lüğü, tipi ve gelişme düzeyi ne olursa olsun, hukuki bağımsızlığını tamamiyle korumak için gerekli tedbirleri alma imkânlarını sağlamanın büyük önemi vardır.

Öte yandan, kooperatif birliği kurulurken, köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin ekonomik gelişme düzeyleri arasındaki farklar ve üyelerinin bilinçlilik durumu bütün yönleriyle göz önünde bulundurulmalıdır.

Kooperatif ortaklıkları ve birliklerinin kurulması sosyalist demokrasiye yeni bir gelişime, yeni bir derinleşmeye yol açmaktadır. Bu ortaklık ve birlikler, kendi yönetim kurullarını seçerler, inek ve koyun fermalarında, mezbahalarda, şeker fabrikalarında üretim yönetim kurulları kurulur. Köy ekonomisi üretim kooperatiflerinin ve halk çiftliklerinin delegeleri tarafından seçilen yönetim kurulu üyeleri, belirli dönemlerde bu delegelere hesap vermek zorundadırlar. Çeşitli faaliyet alanlarında, bu kurullar, birçok emekçinin katıldığı komisyonlar ve aktivistler seçerler. Kooperatif bağlarının kurulması ve devamı ile ilgili en önemli kararlar, kooperatif üyeleri meclisi veya kooperatif ortağı işletmelerin yönetici organları tarafından alınır. Böylelikle, işletmelerde sosyalist demokrasinin gelişmesine daha büyük imkânlar sağlanmış olur.

İşletmeler arasında kooperatif bağların gitgide gelişmesinin en önemli üstünlüklerinden biri şudur: üretimin maddi şartlarında gerçekleşen derin dönüşümlerle birlikte köylülerin sosyalist bilinci de yükselir. Köylülerin kendilerine ait sosyalist işletmeye, buna bağlı olarak da genellikle sosyalist mülkiyete karşı yeni tutumları, şekli kalmış bir ortaklıkta meydana çıkacak iniş-çıkışlara uğramadan, engellerle karşılaşmadan, aralıksız gelişir. Köylülerin hayatında ve bilincinde gerçekleşen dönüşüm, hepsinin yaşayış ve bilincini kapsar. Bu ise, sanayi metotlarının tarım üretiminde uygulanmaya başlandığı karmaşık geçiş döneminde, üreticilerin köy ekonomisi üretimini entanzifletmek ve özellikle toprakların verimini durmadan artırmak için bütün çabalarıyla çalışmalarının en iyi teminatıdır. Demokratik yollarla yönetilen kooperatifin gelişme sürecinde, kooperatör köylü sınıfı, hem yönetmeyi, hem de sanayi metotlarını üretime uygulamayı öğrenir. Ve üretici güçlerle üretim ilişkileri geliştikçe, köylü sınıfında da köklü değişiklikler meydana gelir.

Alman Birleşik Sosyalist Partisi, köylerde demokratik şartlar yaratıp, hayatı sosyalist temeller üzerinde kurarken, bu yolda atılan her yeni adımın, daima köylülerle anlaşarak ve belirli özel şartlara uyularak gerçekleştirilmenin olumlu sonuçlar vereceği görüşüne dayanmıştır. Çeşitli üretim kolları arasında kurulan kooperatifler, yirmi yılda hazırlanan bu bilimsel yönetim stilinden gelişmiş bir sosyalist toplum sisteminin kuruluş döneminde de yararlanılması için olanaklar sağlamaktadır.

3. Bilimsel yönetimin önemli bir unsuru: kooperatifleşmenin geliştirilmesi

Köy ekonomisinde ve gıda maddeleri üretiminde kooperatifleşmeyi sistemli olarak geliştirebilmek için, planlama ve yönetimde ekonomik sistemi mükemmelleştirmek lâzımdır. Bu iş, bugün, Partinin ve sosyalist devletin bilimsel yönetimindeki başlıca ödevleri arasında yer almıştır.

Parti, son yıllarda, bilimsel yönetim, planlama metotları ve ekonomik kaldırıcılar sistemi arasında sıkı bağlar kurarak, bunlara yeni bir şekil vermeye çalışıyor. Köy ekonomisi yönetim kurullarının⁽¹⁾ ve bunlar tarafından seçilen ilçe, il yürütme kurulları ile Genel Merkez yürütme kurulunun yürüttükleri faaliyetler, köy ekonomisi alanında yeni, bilimsel bir yönetim aşamasına yol açtı. Köy ekonomisi kooperatiflerinin en faal üyeleri, bilim adamları, köy ekonomisi malzemesi üreten işletmelerin, köy ekonomisi malzemesi dağıtım dairelerinin temsilcileri, üretim dairelerinin yöneticileri bu yönetim kurullarında görev alırlar. Son iki yılda köy ekonomisi yönetim kurulları, hem köy ekonomisinin yönetiminde, hem de gıda maddeleri üretiminde aşama aşama komple planlama usulünü uygulamaya koyuldular. Birleşik Sosyalist Partisinin VII.-inci Kongresinden sonra, gıda maddeleri endüstrisi ve toptan gıda malları ticareti işletmeleri temsilcileri de köy ekonomisi yönetim kurullarına üye olarak katılmaya başladılar. Böylece köy ekonomisi yönetim kurulları, köy ekonomisi üretimi ve gıda maddeleri endüstrisi yönetim kurulları niteliğini kazandılar. Almanya Köylüleri X-uncu Kongresinin hazırlıkları sırada, bütün ilçelerde demokratik yollarla köy ekonomisi üretimi ve gıda endüstrisi ilçe yönetim kurulları kuruldu. Almanya Köylüleri X Kongresinde, Demokratik Almanya Cumhuriyeti Köy Ekonomisi Üretimi ve Gıda Endüstrisi Konseyi gizli oyla seçildi. Bu konseyin 169 üyesi vardır.

Planlama sisteminde uzun vâdeli planlamanın etkisi artıyor ve iki yıllık planlamaya geçme eğilimi beliriyor. Üretim planına alınmak üzere devlet organlarının tespit ettiği gösterge sayısı asgariye indirilmiştir. Çünkü kooperatör köylüler plan tasarılarını kendi başlarına hazırlamak ve ilçe üretim kurullarıyla bu hususta anlaşmak imkânlarına kavuşmuşlardır. Köy ekonomisi yönetim kurulları, her üretim kooperatifinin şartlarını göz önünde tutarak, kendi bölgelerinde üretimde gereken iktisadi artış tespit edip sağlayabiliyor. Üreticilerle köy ekonomisi işletmeleri arasında dolaysız kontratlar imzalayan ilçe ve il yönetim kurulları, böylelikle planların bölgelerarası ahengini sağlamış oluyorlar.

İktisadi kaldırıcılar sisteminin gelişimine büyük önem verilmektedir. Daha mükemmel bir hale getirilen fiyat sistemi, üretim artışına ödenen

(1) Bunlar, köylülerin ilçe ve il konferanslarında, memleket çapındaki Almanya köylüleri kongresinde seçtikleri demokratik organlardır.

primler, değişik kredi şartları, kooperatif üyelerinin maddi ilgilerini artırıyor ve onları üretimi geliştirmeye, kâr sağlamaya sevk ediyor. Gerek kredi sistemi, gerekse köy ekonomisine verilen üretim aracı sayısının günden günde artırılması, üretim kooperatiflerinde sermaye biriktirme isteklerini kuvvetlendiriyor.

Yeni ekonomi sisteminin temel prensipleri köy ekonomisinde aşamalı şekilde uygulandıkça, devlet planlanması ile sosyalist mal üretimi kolektiflerinin kendi başlarına ekonomik faaliyetleri arasında daha etkili bağlar kurulmaktadır. Yüz binlerce kooperatör köylü, tecrübelerine dayanarak, topluma yararlı her ekonomik faaliyetin, hem işletmelerine, hem de her kooperatöre fayda sağlayacağı kanısına varmış bulunuyor. Böylelikle, emekçilerin kişisel çıkarları ile toplumun çıkarları arasındaki uyarılık gittikçe artıyor. Devamlı ideolojik çalışmalara bağlı olarak yürütölen bu etkili ekonomik yönetim şekilleri, köylülerin sosyalist bilinçlerinin yükselmesine, onlarda, sosyalist mülkiyete, sosyalist işletmelere karşı yeni ilişkilerin şekillenmesine yardım ediyor. Yeni ekonomik sistemin aşama aşama uygulanması sayesinde, sosyalist üretimin maddi ve manevi itici güçleri gitgide daha fazla geliyor.

Ekonomik sistem bir bütün olarak örgütlenirken beliren yeni yeni sorunlar, ölkemizin bazı bölgelerinde yapılmakta olan ekonomik tecrübeler sürecinde devlet organlarıyla kooperatör köylüler, halk çiftliklerinde çalışan emekçiler ve bilim adamları arasında yürütölen geniş bir sosyalist işbirliği temeli üzerinde devamlı şekilde incelenip tecrübe ediliyor. Öte yandan, Almanya köylüleri X Kongresinde kabul edilen bütün tedbirler teorik olarak işleniyor, pratikte de denenmeleri yapılıyor. Böylelikle, Birleşik Sosyalist Partisi VII Kongresinde hazırlanan, köy ekonomisinin ve gıda maddeleri üretiminin gelişmesiyle ilgili temel doğrultu, pratikte sistemli şekilde uygulanıyor.

Bugünkü aşamada, gelişme süreciyle ilgili daimi öngörüler bilimsel yönetimin önemli unsurlarından biri haline gelmektedir. Köy ekonomisi ve gıda maddeleri üretimi alanlarında, uzun vâdeli gelişimin temel çizgileri belirtilmiştir. Buna dayanılarak, en önemli kesimlerde, makine kompleksleri kurmak, bilimsel araştırmaları yoğunlaştırmak ve araştırma sonuçlarının üretimde uygulanmasını, deneme işlerinin planlama ve örgütlenmesini iyileştirmek için çalışmalara başlanmıştır. İleride, modern makine kompleksleri kurulmasında ve bunların daimi şekilde mükemmelleştirilmesinde, köy ekonomisi biliminin her dalındaki bilimsel inceleme çalışmaları için gerekli yedeklerin sağlanmasında sosyalist ölkeler arasındaki iş bölümünün ve işbirliğinin önemi gitgide artacaktır.

Köy ekonomisi üretimi ve gıda maddeleri endüstrisi yönetim kurullarıyla öğretim müesseseleri ve bilimsel araştırma merkezleri, bilimsel öngörülerle elde edilen yeni başarıları gıda üretiminde çalışan bütün emekçilere öğretmek için geniş faaliyet göstermektedirler. Bu alanda önemli bir rolö olan yıllık köy ekonomisi sergileri, bu başarıları konkre olarak tanıtmakta,

uzun vâdeli planlama ve pratik tedbirler üzerinde geniş görüş teatisi yapılmasına yardım etmektedir.

Yeni ödevlerin çözümü için en önemli şartlardan biri de, öğretim çalışmalarının örgütlenmesidir. Bu alanda da kooperatif üyeleri ve halk çiftliklerinde çalışan emekçiler kooperatif yoluna başvuruyorlar. Çünkü birleşen birkaç işletme, öğrencilere daha mükemmel öğretim olanakları, yetiştirmeleri için daha yüksek bilimsel seviye sağlayabilmektedir. Öte yandan, *yönetici kadrolar yetiştirme sistemi* de mükemmelleştiriliyor. Bu da yüksek ihtisas okullarını yeni ödevlerle karşı karşıya getirmektedir.

Ekonomi sisteminin bir bütün halinde gelişmesi sayesinde, devlet planlaması, gıda maddeleri üreten bütün işletmelerin kendi başarılarına faaliyeti ve ülke çapındaki planlama ve yönetim faaliyetleri arasında daha etkili karşılıklı bağlar kurulmaktadır. Merkez devlet organları, bilimsel öngörülere, uzun vâdeli ve yıllık planlara verilecek esas yönlerin tespitine ve yönetimde iktisadi isteklendirmeden faydalanma işlerinin kanun yolu ile düzenlenmesine daha büyük ilgi göstereceklerdir. Kooperatif birlik ve ortaklıkları günden güne daha çok önem kazanıyor. Gerek planlama, gerekse iktisadi kaldırılardan yararlanma işleri, hazır mamul üreticisinin çıkarına, üretim ve dağıtımın en rasyonel bir şekilde örgütlenmesi yararına gelişecektir. Öte yandan, piyasa durumunun ve piyasa yönetimi işlerinin devamlı incelenişi, planlı tekrar-üretim sürecinin günden güne daha etkili bir unsuru haline geliyor. Bu inceleme, iktisadi kararlar alınırken objektif kanunların ve üretim şartlarındaki değişmelerin her yönden göz önünde bulundurulması imkânını sağlıyor.

Bütün bunlar, Partinin taban örgütlerinde daha titiz bir çalışmayı gerektiriyor. Parti kararlarının gerçekleştirilmesinde, ileride, bu örgütlerin sorumlulukları artılmalıdır. Bu durum, işletmelerdeki yönetici kadroların sosyalist eğitimleri alanında Parti örgütlerinin gayretlerini artırmalarını ve ideolojik çalışmaların seviyesini yükseltmelerini zorunlu hale getiriyor. Zira yüksek seviyedeki ideolojik çalışmalar, işletmedeki bütün kolektifin düşüncesini sosyalist amaçlara ulaşma istikametine yöneltiyor, işletmede sosyalist demokrasinin mükemmelleşmesine, sosyalist ahlâkın kuvvetlenmesine yardım ediyor.

4. Kooperatifleşme ve gelişmiş sosyalist toplum sistemi

Sosyalizm kuruculuğu alanında elde edilen tecrübelerin gösterdiği gibi, bilimsel ve teknik devrim, yalnız üretici güçlerin gelişmesini büyük ölçüde hızlandırmakla kalmıyor, aynı zamanda üretim ilişkilerinin de son derece dinamik şekilde gelişmesine yol açıyor. Bu durum, bugün, özellikle köy ekonomisi alanında görülmektedir. Kooperatif birlikleriyle ortaklıklarının kurulması bizi şunu gösteriyor: sosyalist ekonominin gelişmesiyle birlikte

sosyalist mülkiyet de devamlı olarak geliyor ve sosyalist mal üreticileri arasındaki ilişkilerde köklü bir değişiklik meydana geliyor. Kooperatif mülkiyet daha yüksek bir sosyalizasyon seviyesine ulaşıyor ve çoğu zaman devlet mülkiyeti içinde eriyor.

Kooperatifleşme sürecinde işçiler, kooperatör köylüler ve bilim adamları, gittikçe artan bir sosyalist işbirliği içinde birleşiyorlar. Gıda maddeleri üretimini komple bir sistem haline getirmek için birleşen işçilere köylüler, işçi sınıfı ile kooperatör köylüler arasındaki ittifakı kuvvetlendiriyorlar. Bu durum, sosyalist toplumumuzun ayrılmaz şekilde birbirine bağlı bu iki sınıfı arasında sistemli bir yakınlaşmaya yol açıyor.

Üretimin kooperatifleştirilmesi sayesinde kooperatifleşen işletmenin işçileriyle kooperatif üyesi köylüler hep birlikte okullar kuruyor, kolektif kültürel ve toplumsal müesseseler meydana getiriyor. İşletmeler arasındaki yeni işbirliği şekilleri, belediye ve köy meclislerini, köy hizmetlerinin gelişimiyle ilgili sorunlara ortak çözüm yolları bulmaya sevk ediyor. Bazı kooperatif ortaklıkları, köylerini, kooperatif birliklerinin merkezi modern şehirler haline getirme yollarını aramaya başlamışlardır. Çünkü, ileride konutlar, sosyal ve kültürel hayatla ilgili binalar buralarda toplanacaktır. Bu kuruluşlara paralel olarak, kooperatiflerin yardımı ile köy emekçilerinin yaşama ve çalışma şartları baştan aşağı değişecektir. Üretimin çeşitli kolları arasında kurulan kooperatifler, görüldüğü gibi, insanlarda, köy hayatının sosyal ve kültürel şartlarını değiştirme isteğini yaratıyor.

Valter Ulbricht yoldaşın belirttiği gibi, kooperatif ilişkileri, yalnız ekonomik gelişme için değil, aynı zamanda köylerde toplumsal gelişmenin bütün yönleri ve sanayi ile köy ekonomisi arasındaki bağlar bakımından da son derecede önemlidir. Kooperatör köylülerin düşünce ve faaliyetini özel işletme çerçevesini aşan bilinçli bir işbirliğine ve ortak amaca yönelten, halk ekonomisini benimsemeye sevkeden kooperatif bağları, bir yandan da, önemli bir ideolojik ödev görmekte ve bilincin gelişmesine yardım etmektedir.

Halk çiftlikleriyle kooperatif işletmelerindeki bütün sosyalist mal üreticisi kolektifler arasında kooperatif bağlarının sistemli şekilde gelişmesi, gelişmiş bir sosyalist toplum sisteminin yaratılması bakımından fevkalâde önemlidir. Mal üreticileri arasında, sağduyuya uygun olarak planlı bir şekilde kurulan kooperatifler, artık, kapitalist üretim ilişkilerinden üstünlüğünü her alanda göstermiş olan sosyalist üretim ilişkilerinde etkili bir rol oynamaktadır. Demokratik Almanya Cumhuriyetinde köy ekonomisinin ve gıda maddeleri üretiminin gelişmesi üzerinde yapılan incelemeler şunu açıkça ortaya koymuştur: daha yüksek bir toplum düzeni olan sosyalizm, ancak, yeni toplumsal sistemin bütün olanaklarını ve bütün unsurlarını onların ahenkli birliği içinde yarattığı, gerek maddi, gerekse manevi bakımdan bütün dünya emekçilerinin önüne geçilmez çekici bir kuvveti haline geldiği zaman, sürekli savaşında tam zafere ulaşabilir.

Bulgaristan köy ekonomisinde bilimin rolü

Volkan Şopov

Tolbuhin ilinde köy ekonomisinin bellibaşlı göstergelerinde, yani genel ve safi mamul hacminde, ortalama gelirler ve orta verimlilikte, kooperatif işletmesinin ve kooperatörlerin gelirlerinde son üç yılda çok iyi sonuçlar elde edildi. Aşağıdaki tabloda, bazı bitkilerden dekar başına alınan ortalama gelirler kilogram olarak gösterilmiştir:

Bitkiler	1965 yılında	1966 yılında	1967 yılında
Buğday	385	358	463
Mısır	361	433	453
Ayçiçeği	188	211	225
Bezelye	209	246	270

Hayvancılık alanında da ilerlemeler olmuştur. Bir inekten sağlanan ortalama süt tutarı 1965 yılında 2.464 litre iken, 1967'de 3.223 litreye, bir koyundan kırkılan yün 3,2 kilodan 4,6 kiloya; bir tavuktan sağlanan yumurta sayısı da 150'den 180'e yükselmiştir.

1967 yılında buğday üretiminde elde edilen yüksek gelir ortalamasını özellikle belirtelim: dekar başına 463 kg. Bu başarıları sayesinde Tolbuhin ili Bulgaristan'da birinci yeri almış, Hollanda, Danimarka, İsviçre ve İngiltere gibi buğday üretiminde nam salmış gelişmiş tarım ülkelerini de geçmiştir. Bulgaristan Komünist Partisi Politbürosu bu başarılarından dolayı ilimize takdirlerini bildirmiştir.

Tolbuhin ili, Bulgaristanın kuzey-doğusundadır, Güney-Dobrucanın büyük bir kesimini kaplamaktadır. Yüzölçümü 4.687 kilometre karedir. Nüfusu 240.000 dir. İşlenmeye elverişli toprakları 3,400,000 dekar tutmaktadır. Bu topraklar, 41 tarım kooperatifine, 6 devlet tarım işletmesine ve Dobruca Tarım Bilimsel Araştırma Enstitüsüne aittir. Her emek-kooperatif tarım işletmesinin veya her devlet tarım işletmesinin ortalama yetmiş bin dekarlık toprağı bulunuyor. İşletmelerden sekizi yüzer bin dekardan fazla toprağı maliktir.

Yukarıda belirttiğimiz sonuçlara nasıl varılmıştır?

Bu soru yersiz değildir. 1965 yılına kadar, aynı toprağı hemen hemen aynı araçlarla işleyen aynı insanlar, çok mütevazı sonuçlar elde ediyor-

lardı. Bu son üç yılın sonuçlarını 1962–1965 yıllarındaki ortalama gelirle mukayese edersek, verimin bu son dönemde iki kattan fazla artmış olduğunu görürüz.

Bu başarılar, sosyalist iktisat sisteminin sahip olduğu imkânlardan yararlanmanın, Partinin köy ekonomisi alanında izlediği doğru politikanın ve bu politikayı ilimizde konre olarak uygulamanın bir sonucudur.

Bilindiği gibi, Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi, 1956 Nisan Toplantısında, köy ekonomisinin yönetimindeki sübjektif metotların ortadan kaldırılmasına, köy ekonomisinin karmaşık temel sorunlarının çözümünde bilimsel metotların geniş ölçüde uygulanmasına karar verilmişti. O tarihten bu yana, iktisadi organların girişimlerini köstekleyen eski planlama usulünde esaslı değişiklikler yapıldı; üretim örgütü ve emek ödeme sistemi iyileştirildi. Özellikle köy ekonomisi mamulleri için kabul edilen yeni fiyat sistemi, işletmelerin yönetimi üzerinde çok olumlu etkiler yaptı.

Tarımsal üretimde dünya rekoru seviyesine varıldı

Parti II Komitesi Bürosu, plan göstergelerinin tespitinde en doğru yolu ve sonuçların değerlendirilmesinde kullanılacak ölçüyü bulmak için titizlikle çalıştı. Zira bu, sadece üretimle ilgili bir ekonomi sorunu değildi. Kadroların ve köy ekonomisi emekçilerinin eğitimi alanında da son derecede büyük önemi olan bir problemdi.

1965 yılına kadar, plan göstergeleri, önceki yıllarda elde edilen sonuçlara göre tespit ediliyordu. Genel bilânço da aynı şekilde hazırlanıyordu. Bu metodun olumlu yönleri vardı, ama olumsuz yanları da pek çoktu. Sonuçların değerlendirilmesinde uygulanan dar çerçeveli mukayese metodu, avunmalara, gönül rahatlığına, hatta başarı sarhoşluğuna yol açıyordu. Yüzyılların gerikalmışlığı içinde olan tarımımızın geçmişteki durumla mukayesesine temel oluyordu. Planlama sırasında genellikle % 8- % 10'luk bir artış tespit ediliyordu. Bu artış oranı ise kolaylıkla elde ediliyordu. Bu suretle de üretimi yükseltmek üzere arsız arasız çalışma isteği öldürülmüş oluyordu.

Nihayet yeni bir mukayese temelinin gerekli olduğu sonucuna vardık. Hedef olarak, buğday üretiminde en yüksek dünya göstergeleri kabul edildi. Yeri gelmişken belirtelim ki, Haziran 1966'da, ilimizin Parti ve işletme aktivistleriyle görüşen BKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Bakanlar Kurulu Başkanı Todor Jivkov yoldaş, Tolbuhin ilinin köy ekonomisi emekçilerinden, önümüzdeki birkaç yıl içinde, bellibaşlı göstergelerde en yüksek dünya rekorlarına ulaşmalarını ve aşmalarını istemişti.

İlin bütün köylerinde ve diğer meskûn yerlerinde, bu amaca yöneltilen geniş bir siyasi kampanya açıldı. Bu kampanyanın amacı, öne konan ödevi, her şeyden önce bütün komünistlere ve onlar vasıtası ile de bütün

tarım emekçilerine benimsetmekti. Parti komite ve örgütlerinin toplantılarında, mekanizatörlerle, hayvan yetiştiricilerle, tarım emekçileriyle tertip edilen toplantı ve konferanslarda tespit edilen yeni hedefin gerçekleştirilmesini sağlayacak konkrut tedbirler ortaya kondu. Herkes ilginç tekliflerde bulundu, büyük aktiflik gösterdi ve böylece, hedefimiz, herkesin hedefi haline geldi.

Ödevimizi başarı ile çözmek üzere, bilime dayanan iktisadi ve siyasi tedbirleri içine alan, çok-yönlü bir program hazırladık. Örneğin, Parti II Komitesinin kanaatine göre, bilimsel ve teknik metotlara başvurulmadan buğdayın ve diğer bitkilerin verimini büyük ölçüde artırmak imkânsızdı. Bu yüzden, ilimizde «Buğday yasaı» adı verilen bilimsel ve teknolojik bir program hazırlandı. Bu belgede buğday üretimindeki başlıca şartlar ve istekler şöyle belirtiliyordu: İyi cins tohumluk, önceki tohumluklar, ekim öncesi sürümü, gübreleme, tarladaki ürünün sıklığı v.s.

Bilim ve pratik bize şunu gösterdi: Dobruca bölgesinde, «Bezostaya – I» adındaki Sovyet buğday cinsi ile en yüksek verim sağlanmaktadır. Dünya çapında önemi olan bu buğday tipi, kısa zamanda, yerli buğdaylarımızın, Amerikan cinslerinin ve diğer tohumların yerini almış bulunmaktadır. 1964 güzünde, Tolbuhin ilinde buğdaya ayrılan toprakların % 97'sinde «Bezostaya – I» buğdayı ekilmişti. Ayrıca, Dobruca Bilimsel Araştırma Enstitüsü yerli şartlara en uygun buğday cinsleri üzerinde incelemeler yapmaktadır.

Bir örnek daha verelim: çağımızda gübresiz tarım yapılamaz. Gübre ihtiyacımızı geniş ölçüde karşılamak için çalışıyoruz. Toprağa karıştırdığımız mineral gübre tutarı her yıl artmakta, bugün hektar başına 1.000 kiloyu bulmaktadır. Uzmanlar bu önemli sorun'un bütün bellibaşlı yönlerini, yani fosfatlı gübrelerle azotlu gübreler arasında optima sorununu, gübreleme zamanını ve usulünü, köy ekonomisi uçaklarının kullanılmasını vs. yi açıklığa kavuşturdular.

«Buğday yasaısının» bellibaşlı özellikleri işte bunlardır. Bu «yasa» bir tavsiye niteliğindedir. Her işletmenin şartlarına göre titizlikle uygulanması gerekir. Zira yasanın uygulanışı mükemmel sonuçlar vermiştir.

Uzmanların rolü

Uzmanlardan gerektiği gibi yararlanılmazsa, köy ekonomisinin gelişmesini bilimsel temellere oturtmak imkânsızdır. Bu prensibi tartışılmaz bir gerçek olarak kabul eden Parti II Komitesi, uzmanların çalışma ve yaşama şartlarına iyileştirmek için yakın bir ilgi göstermektedir.

Tolbuhin ilinde 500 kadar yüksek tarım mühendisi, yüksek zootechnisyen, veteriner, ekonomist ve mühendis çalışmaktadır. Birkaç yıl öncesine kadar bu kadrolar, daha çok günlük işlerle uğraşüyor, ihtisasları ile hiçbir ilgisi bulunmayan ödevlerde kullanılıyorlardı. Bu yüzden de, ihtisaslarından fay-

dalanılamıyordu. Bir çoğu gelişemiyor, ihtisaslarını kaybediyordu. Parti örgütleriyle işletme yöneticileri, uzmanların üretimi doğrudan yönetebilecekleri şartları yaratmaya başladıktan sonra, çok geçmeden durum değişti.

Bugün uzmanlar çok daha önemli bir rol oynamaktadır, çünkü Parti İl Komitesiyle İl Halk Konseyi Yürütme Komitesi onlara güvenmekte, mesleklerinde ilerlemelerine yardım etmektedir. Buğday ve Ayçiçeği Enstitüsü her kış, kısa süreli kurslar düzenliyor: bu kurslarda uzmanlar, en yeni bilimsel buluşlar hakkında bilgi alıyorlar. Enstitünün bilim araştırmacıları işletmelere sık sık uğruyor, pratik yardımlarda bulunuyor ve pratik dersler veriyorlar.

Enstitünün düzenlediği teorik ve pratik kurslardan başka, İl uzmanları danışma toplantıları yaparak belirli sorunları inceliyorlar. Bu arada, talimat vermek için yapılan toplantıların sayısı azalıyor, tartışmalara ve görüş değiş tokuşlarına ise gittikçe daha fazla zaman ayrılıyor. Bunlarla güdülen amaç, uzmanları, yalnız verilen talimatı pratikte uygulayan insanlar olarak bırakmamak, biriken tecrübeleri genelleştiren, emeğin bilimsel örgütlenmesine ve üretim teknolojisini mükemmelleştirmeye katkıda bulunan yaratıcılar haline getirmektir. Bu uzmanlardan biri: «Nihayet, gerçekten yüksek tarım mühendisi olabildik» demiştir. Onun bu sözü, ne kadar büyük bir başarıya ulaştığımızı, uzmanların itibarını ne kadar yükselttiğimizi göstermektedir.

Dabruca Köy Ekonomisi Bilimsel Araştırma Enstitüsü, Tolbuhin ilinin tarımsal gelişmesine büyük hizmetlerde bulundu. Parti ve işletme organlarımız, orada çalışan bilim araştırmacılarıyla devamlı temas halindedir. Bu karşılıklı temaslara örgütlü bir nitelik kazandırmak için çalışıyoruz.

Bazı sonuçları genelleştirmiş bulunuyoruz. Diyebiliriz ki, Enstitüdeki bilim araştırmacıları, kooperatiflerde ve devlet tarım işletmelerinde çalışan uzmanlar, ön saflarda olmasaydılar, köy ekonomisi alanında dünya rekorlarına ulaşmak için bu hamleyi yapamazdık.

Yeni tip işletmeciler: kooperatör

Parti İl Komitesi, aralıksız olarak, üreticilerin, yani kooperatörlerin emek aktifliklerini artıracak etkili yollar aramaktadır. Tolbuhin ili, halk ekonomisi yeni yönetim sisteminin geniş ölçüde uygulanmaya başlandığı ilk bölgelerden biridir. Parti Komiteleri ve Parti taban örgütleri, yeni sistemin üstünlüklerini aydınlatmak amacı ile geniş bir siyasi çalışma kampanyası yürüttü. O zamana kadar kooperatörler, mümkün olduğu kadar fazla emek günü yapmak⁽¹⁾ için çaba sarfediyor, fakat iktisadi faaliyetinin

(1) Tarım alanında bir işgünü içinde belirli normdaki emeğe «emek günü» denir. İşinin ustası olan üretici bir işgününde iki emek günü karşılığı iş de çıkarabilir. (Redaktör)

nihai sonucu (semeresi) ile o kadar ilgilenmiyorlardı. Yeni sistem uygulanmaya başladıktan sonra bu durumda hızlı bir değişme oldu. Bugün kooperatörler, sadece verilen işi yapmakla yetinmiyorlar, aynı zamanda emeğin daha iyi örgütlenmesine aktif olarak katılıyorlar.

Emeği ödeme sisteminin mükemmelleştirilmesi, mesleki yetiştirme şartlarının iyileştirilmesi ve öncü tecrübenin yaygın hale getirilmesiyle ilgili tedbirler de kooperatörlerin aktifliklerini artırmalarında önemli derecede rol oynamaktadır. Tarım emekçileri, yaptıkları işin nicelik ve niteliğine göre ücret almaktadır. Bu, sosyalizmin temel prensibidir. Ama genel prensibin konkre uygulanaşına ginceye kadar, uzun ve karmaşık bir yolun geçilmesi gerekir. Bunun için de, bu prensibin en doğru uygulanma şekilleri aralıksız olarak aranmakta, özellikle bizde, şimdi, işletme içi hesaplar çok iyi uygulanmaktadır. Ekonomik ödevlerin gerçekleştirilmesinde, maddi isteklendirme prensibi, büyük bir itici güc haline gelmiştir.

Bizde, gerek kooperatifler arasında, gerekse her kooperatif içinde uygulanan sosyalist yarışmalar büyük ölçüde gelişmektedir. Emek-kooperatif tarım işletmeleri arasında, başlıca beş bitki üretiminde ortalama verimler ve maliyet göstergelerinde yarışmalar yapılmaktadır. İşletmeler, iklim ve toprak şartlarına göre üç gruba ayrılmıştır. Bu yarışmaları kazananlara çeşitli armağanlar verilmektedir. Armağanlar, 50 leva ile bir «Bulgar-Reno» arabası arasında değişiyor.

İşletmelerarası yarışmalar da, benzeri usullerde düzenlenmiştir. Armağanlar, brigada ve ferma yöneticilerine verildiği gibi, ferdi yarışma birincilerine de veriliyor. Örneğin, toprağı en iyi süren traktörcüye, birçerdöveri hiç tohum ziyan etmeden yönetip ekim işlerini en iyi yapana verilir.

Sosyalist yarışmaları örgütleme usulü, yöneticiden işyürütene kadar bütün emekçilerin, azami çaba ile çalışmalarını sağlıyor. Bizde yürürlükte bulunan sosyalist yarışmaların maddi isteklendirme sistemi sayesinde, birçok yönetici ve üretici birhayli yüklüce munzam gelir elde ediyor. Fakat bu munzam gelir, onların toplumsal servete yaptıkları katkının sadece küçük bir kısmıdır. Bu yüzden, emek alanında birinci olanların bol gelir elde etmeleri bizi asla tedirgin etmiyor. Bunu bilinçli olarak yapıyoruz. Herkesin daha iyi çalışmasını, daha fazla gelir sağlamasını istiyoruz. Çünkü bundan hem kişi, hem kooperatif, hem de bütün toplum kazanıyor.

Kooperatiflerde ve devlet tarım işletmelerinde çalışanların üretime ustalıklarını yükseltmek amacı ile mekanizatörler, hayvan yetiştiricileri ve tarım işçileri için kurslar düzenleniyor. Yılda 70–80 saatlik bir programı kapsayan bu kurslar genellikle kışın yapılıyor. Birkaç yıldan beri, kooperatörlere, kurslarda geçirdikleri zaman için de ücret ödenmektedir. Bu da köy emekçilerinin mesleki hazırlıklarını yükseltmeye karşı ilgilerini artırmaktadır.

İlimizde, öncü tecrübenin yayılmasına büyük bir önem veriliyor. Bu tecrübeyi öğretmek amacı ile üretim danışma toplantıları, tecrübe örnek

çalışmaları, yarışmalar, sergiler, öncü kolektifleri ziyaret vb. gibi çeşitli öğretim şekilleri uygulanıyor. Gerekliyse ve faydalı görülüyorsa, tecrübe teatisi danışma toplantılarına, Bulgar ve yabancı ünlü öncüler de davet ediliyor.

İl ve ilçe danışma toplantılarında hayvan yetiştiricilerle mekanizatörlere köy ekonomisi pratiğinin en yeni başarıları tanıtılıyor. Bu uygulamalı tanıtımlar, üreticilerin, toprak sürümünün belligbaşı özellikleri, ekim öncesi sürümü, çeşitli bitkilerin ekimi, makinelerle gübreleme, biçer-döverlerle gruplar halinde ürünün kaldırılması vs. gibi bazı spesifik sorunları konkre olarak öğrenmelerine yardım ediyor. Bu suretle öncü tecrübe yığınların malı oluyor. Bazı önemli iş alanlarında çeşitli yarışmalar düzenleniyor, toprağı en iyi süren, otları en iyi biçen, biçer-döven makinesini en iyi kullananlar birinci seçiliyor. İlçelerde ve illerde düzenlenen yarışmaları kazananlar, bu sefer ülke çapında düzenlenen yarışmalara katılıyorlar. Bu yarışmalar, mekanizatörlerin mesleki ilerlemelerinde çok faydalı bir yoldur. Bu yüzden, emek-kooperatif tarım işletmeleri yönetim kurulları, Parti komiteleri ve Parti örgütleri, bu yarışmaların daha iyi şekilde düzenlenmesine büyük önem veriyorlar.

Başlıca hayvan yetiştirme alanında örgütlenmekte olan sergiler öncü tecrübenin yaygınlaştırılmasını sağlayan en etkili şekillerden biridir. Bunlarda, uzmanların ve yetiştiricilerin emek sonuçları toplum tarafından değerlendiriliyor.

Köy ekonomisi emekçilerinin yaratıcı aktifliklerinin yaygın bir hal alması için, il, şehir ve ilçe parti komiteleri, çabalarını daha çok bu yönlerde yoğunlaştırıyorlar. Fakat, bu alanlarda da henüz kullanılmamış birhayli rezerv vardır ki, onları da bulup kullanmak için çalışıyoruz.

Bulgaristan Komünist Partisinin köy ekonomisi alanında uyguladığı doğru politika, kooperatör köylülerin hayatında derin değişikliklere yol açtı. İlimizdeki durum şöyledir: Emekçi köylülerimiz, modern mobilyalı evlerde oturuyor, iyi besleniyor, güzel giyiniyor, geçim zorluğu çekmiyor, çocuklarını mükemmel yetiştirebiliyor. Çalışma gücü olan bir emekçi, yılda ortalama 800–1.500 leva kazanıyor. Bazı ailelerin yıllık geliri 7–8.000 levayı buluyor.

Köylülerin yaşayışı yalnız kişisel gelirleriyle değil, aynı zamanda toplumsal harcamalar için ayrılan fonların artışı sayesinde de iyileşiyor. Ekonomik durumları sağlamlaşan kooperatifler, sosyal ve kültürel yardımlara yılda 8–10 milyon leva ayırabiliyorlar. Özel fon, çocuk yuvalarının, kreşlerin kurulmasına ve bakımına, okul ve pansiyon yapımına, yüksek okul ve teknikum öğrencilerine verilen burslara, emekli kooperatörlere tahsis ediliyor.

Sosyal ve kültürel işler fonunun en büyük kesimi hastaların yardımına ayrılıyor. Bulgaristanda tıbbi yardım ve hastane bakımı yıllardan beri ücretsizdir. Ama kooperatif işletmeleri bu alanda daha da ileri bir adım

attılar: evlerinde tedavi gören bütün hastalara ilâçlar parasız veriliyor. Çocuklara özel bir ilgi gösteriliyor. Devlet planında öngörülenlerden ayrı olarak, kooperatifleri çocuk yuvaları, çocuk bahçeleri, yazlık çocuk kamp-ları kuruyor. Ayrıca, bütün ilimizdeki kooperatif işletmeleri, ponsiyonlarda yatıp kalkan ilk-orta-lise öğrencilerinin yiyeceğini de ücretsiz olarak sağ-lıyor.

İlimizin bütün köylerinde uzman ihtiyacı karşılanmıştır. Bunda kooperatif işletmelerinin hizmeti büyüktür. Çünkü yüksek tarım mühendislerinin (agro-nomların), veteriner doktorların, yüksek zooteknisyen ve ekonomistlerin büyük bir kısmı, yüksek tahsillerini kooperatiflerin ödediği burslarla yap-mışlardır. Kooperatif işletmeleri, kendi köylerinden okul ve üniversite öğrencilerinin hemen hemen hepsine burs vermektedirler. Bu yolda bir adım daha atıldı: yalnız kooperatiflerin ihtiyaçları için gerekli olan müs-takbel uzmanlara değil, aynı zamanda, kendi seçtikleri yüksek okullarda okuyan öğrencilere de burslar veriliyor. 1967 yılında, ilimizdeki kooperatif-ler, 400'den fazla kız ve erkek öğrenciye burs veriyordu. Bu burslar öğrenci ailesinin maddi durumunu iyileştirdiği gibi, öğrenciler üzerine de teşvik edici etkiler yapıyor. Çünkü burslar, öğrencinin başarı derecesi gözönünde bulundurulmadan verilmektedir.

Köylerin hepsinde okuma evlerinin kurulması ve bakımına önemli fonlar ayrılmıştır. (Bu okuma evleri, Milli Kurtuluş Savaşı döneminde gelişen, köylülere kültür ve bilgi sağlayan özel kuruluşlardı. Bugün, okuma salon-ları, kütüphaneleri, tiyatro sahneleri, amatör san'atçılar için özel yerleri bulunan bir çeşit kulüplerdir.) İlimizde yüzden fazla okuma evi kurulmuş-tur. Amatör sanatçılığı, beden eğitimi ve sporu geliştirmek için de tahsi-sat ayrılmaktadır.

Birçok köylerde çocuk müzik okulları, nefesli saz ve caz orkestraları, gençlik kulüpleri açılmıştır. Köylülerin kültür seviyesini yükseltmek, köy-lerle şehirler arasındaki bellibaşlı farkları ortadan kaldırmak için, geniş bir cephede çalışıldığını hiç de mübalâğa etmeden söyleyebiliriz.

İldeki Parti örgütleri, nüfuzlarını kullanarak, en kabiliyetli köylüleri, kooperatif işletmelerine ve bu işletmelerin çeşitli kollarına yönetici olarak yükseltiyor. Haft ekonomisi yeni yönetim sisteminin ilimizde uygulanmaya başlandığı tarihten bu yana, iktisadi hesap daha geniş ölçüde kullanılıyor, kooperatörler bütün işlerin yönetimine daha faal şekilde katılıyor. Koope-ratörler, iktisadi faaliyetin sonuçları ile daha fazla ilgilendikleri gibi, köy ekonomisi işlerinin kalitesini ve tam zamanında yapılmasını kontrol ediyor, maddi ve mali vasıtalarla masrafların asgariye indirilmesinde diretiyor, her alanda her işi toplumsal kontrol altında bulunduruyor. Hayvan yetiştir-i-cilere brigadir ve yönetmen, kooperatif işletmesine başkan seçiminde kooperatörler, kendi kanaatlerini ısrarla ortaya atıyorlar. Sözün kısası, kooperatiflerdeki iç demokrasi mükemmelleşiyor. Bu da üretim örgütünün ve yönetimin daha düzenli olması üzerine, iktisadi faaliyetlerin sonuçla-rına çok olumlu etkiler yapıyor.

Başlıca itici güç: Parti örgütü

İl Parti Komitesi, ilçe komiteleri ve taban örgütleri, ilimizde başlıca itici güçlerdir. İl Komitesinin ve İl Parti örgütünün yürüttüğü bütün faaliyetleri burada anlatmamız imkânsızdır. Bu yüzden faaliyetimizin en önemli yöneleri üzerinde duracağız.

Köy ekonomisi sorunlarını bilime dayanarak çözmeye çalışıyoruz. Çalışmalarımızın en belirgin karakteristik yönü budur. Bilimle pratik arasında bağlantı kurmaya, en yeni bilimsel buluşları zamanında uygulamaya büyük önem veriyoruz. Bunları, özellikle Dobruca Bilimsel Araştırmalar Enstitüsü ile sıkı bir işbirliği yürüterek ve köy ekonomisi uzmanlarının itibarını yükselterek gerçekleştiriyoruz.

Komitemiz, köy ekonomisinin temel sorunları üzerinde titizlikle duruyor. Denebilir ki, bu da çalışmalarımızın karakteristik bir yönünü teşkil ediyor. Burada, örnek olarak, Parti örgütlerinin, halk iktidarı organlarının ve kooperatiflerin üzerinde titizlikle durdukları en önemli sorunlardan birkaçını sayalım: Emek sonuçlarının değerlendirilmesinde ve gelecekteki ödevlerin tespitinde verim alanında dünya rekoru seviyesinin ölçü olarak kabul edilmesi; buğday üretiminde bilimsel teknolojinin uygulanması; sistemli gübreleme; mızır otlara karşı mücadelede bilime dayanılması; hayvancılıkta seleksiyon usulünün iyileştirilmesi; hayvanların endividüel beslenme sistemi; hayvancılıkta rantabilite; köy ekonomisinde teknik ilerlemeler sorunu; temel üretim fonlarının en etkili şekilde kullanılması ve ilimizdeki köy ekonomisi üretiminin daha fazla konsentrasyonu ve ihtisaslaştırılması vb. Bütün bu sorunlar ya Parti İl Komitesi Bürosunda, ya Komitenin geniş toplantılarında, yahut da Parti ve işletme aktivistlerinin danışma toplantılarında incelenmiştir. Temel sorunları daima bilimsel metodlarla incelemeye önem verdik. Parti işlerinde ise, ödevlerin gerçekleştirilmesinde öncelikle Politik araçlardan faydalandık. Alınan kararları bütün köy emekçilerine izah ederek benimsetmek, daima titizlikle dikkat ettiğimiz bir meseledir.

Parti İl Komitesi, ilçe komiteleri ve ocak örgütleri, siyasi ve organizasyon çalışmalarının son derecede etkili olması için çaba harcarlar. Bu gayret bütün komünistlerde dinamizm ruhu yaratmaktadır.

Köy ekonomisi alanındaki başarılarımız, iyi kadro seçip yetiştirmemize büyük ölçüde bağlıdır. Son zamanlarda, Parti aktivistleri eğitimine büyük bir önem verdik. Bu amaçla üç grup seminer kurduk: birincisi, Parti İl Komitesi mensuplarıyla ilçe komiteleri sekreterlerine, ikincisi ocak örgütleri sekreterlerine, üçüncüsü de şehir ve ilçe parti aktivistlerine mahsustur.

Ocak örgütleri sekreterlerine mahsus seminerlerde kooperatif ve devlet tarım işletmeleri sekreterleri ayrı, sanayi işletmeleri sekreterleri ayrı, okul sekreterleri ve diğerleri ayrı konuları incelerler. İlçe Parti aktivistlerine mahsus seminerler de aynı şekilde örgütlenir. Parti aktivistlerini eğitmek-

ten maksadımız, Parti çalışmalarını ve toplumsal faaliyeti daha fazla bilimsel temellere oturtmaktır. Son iki-üç yıl içinde, kanaatimizce bu çalışmalarda bir hayli ilerlemeler oldu. Parti çalışmalarının iyileştirilmesiyle, iktisadi sonuçların yükselişi arasında sıkı bir bağlantı bulunduğuna inanıyoruz.

Parti İl örgütü, ocak parti örgütlerinin öncü rolünü yükseltmek için aralıksız olarak çalışıyor. En iyi işçiler ve uzmanlar başta olmak üzere, Partiye yeni üyeler alınmasına önem veriliyor. Parti içi demokrasiyi genişletmek için çalışıyoruz.

Tecrübe teatisi, çalışmalarımızda büyük bir yer tutuyor Komite enstrüktörlerinin Parti örgütçülüğü çalışmaları alanında tecrübe teatisinde bulunmaları için, iki yıl önce merkezler kurduk. İl Komitesi sekreterleri, Büro üyeleri ve servis şefleri, parti ilçe komiteleri üyeleri ve ilçe Parti aktivistleri arasında belirli tarihlerde toplantılıyor yapılıyor. Bu toplantılar, çeşitli şehir ve köylere ait sorunların daha iyi öğrenilmesine konkre yardımların sağlanmasına, işlerin kontrolüne yardım ediyor.

Komitemiz etkili kontrol sistemi kurmuştur. Kadrolarımızın yüksek siyasi ve toplumsal bilince sahip olduklarını biliyoruz. Buna rağmen, her işin, her görevin iyi ve zamanında yerine getirilmesi önemlidir. Bu yüzden, Parti ilçe komiteleriyle ocak örgütlerini devamlı ve etkili bir kontrol sağlamayı öğretiyoruz.

Komitemiz, İl Halk Konseyinin, Vatan Cephesi İl Komitesinin ve Sendikalar İl Konseyinin çalışmalarına büyük önem vermektedir. Bu örgütlerde Partinin yönetici görevini, bunlarda çalışan yönetmen komünistler gerçekleştirmektedir. Onların faaliyetini zaman zaman denetliyor ve değerlendirdiriyoruz. İl Komitesi Bürosunun yönetici kadrolara gösterdiği güvenin ve işlerini iyi yapmalarını istemenin, başarılarımızda önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz.

Gençlerin politik-kültürel faaliyetlerine maddi bir temel yaratmak üzere, ilimizde geniş bir hareket başlamıştır. İki yüzden fazla gençlik kulübü açılmış, 12 spor salonu, 2 yüzme havuzu vb. yapılmıştır. Bunlara paralel olarak, parti komiteleri gençler arasında çeşitli şekillerde siyasi çalışmalarda bulunmaktadır.

Bulgaristan Çiftçi Halk Birliğinin İl örgütü de faydalı işler başarmaktadır. İlimizde, köy ekonomisi alanında elde edilen ve bize kıvanç veren bütün işler, komünistlerle Çiftçi Halk Birliği üyeleri arasındaki candan dostluğun ve sıkı işbirliğinin sonuçlarıdır. Köy ekonomisinin en zor işlerinin başında Çiftçi Halk Birliği üyeleri bulunmaktadır. Eskiyen, tutucu olan şeye karşı, yeniliklerin hızla benimsenmesi, köy ekonomisi biliminin gerek memlekette, gerekse dünyada elde ettiği başarılarından yararlanılması uğrunda yürütülen mücadelenin ilk saflarında onlar savaşılmaktadır.

Parti İl Komitesi, köy emekçilerinin dikkatini, köy ekonomisi kollarının tamamiyle makineleştirilmesi, makinelerden daha iyi faydalanılması üzerine yoğunlaştırmaktadır. Ödevimiz, buğday, mısır, ayçiçeği, bezelye,

yonca, şeker pancarı vb. gibi bitkilerin, tarım mühendisleri, aynı zamanda biçer-döver yöneticisi olan traktöristler ve şoförler tarafından yetiştirilmesini sağlamaktır.

Bu yıl yürürlüğe giren ve tarafımızdan gerçekleştirilmekte olan plana göre, geçen yıl 36.000 kişinin işlediği 220.000 hektarlık toprağı, bu yıl 4.500 kişi işleyecektir. Öte yandan, dekar başına daha yüksek bir verim öngörülmektedir. Gerçekleştirmeye çağrıldığımız bu ödev zor, fakat gereklidir.

Parti çalışmalarında kullanılan biçim ve araçların genel hatları işte bunlardır. Bütün amaçlarımıza ulaştığımızı iddia edecek değiliz elbette. Bulgaristan Komünist Partisinin IX Kongresi, bizi, büyük işleri gerçekleştirmekle görevlendirmiştir. Bu ödevler, politik ve örgütleme çalışmalarımızı durmadan iyileştirmemizi, yeni yollar, yeni araçlar bulmamızı kardeş komünist partilerinin öncü tecrübelerini öğrenip uygulamamızı gerektirmektedir. Görevimiz, sosyalist düzenin sağladığı, emek kooperatif işletmelerimizle devlet tarım işletmelerinde bulunan muazzam olanaklardan faydalanmaktır.

Arap milli kurtuluş hareketinin bugünkü dönemde en önemli ödevleri

Jorj Batal, Reşat Amjad, Muhammed Harmel

Milli kurtuluş devrimleri öğretisi, Marksizm-Leninizmin en önemli kesimlerinden biridir. Çağımızda hayatın her alanında köklü devrimler derecesinde muazzam değişiklikler olmakta, sömürgecilikten kurtulmuş halklar, ileri hareketlerinin yönünü belirleme zorunluluğu ile karşı karşıya bulunmakta, iktisadi ve siyasi bağımsızlık şartları içinde kuracakları yeni hayatın yollarını aramaktadırlar. İşte bu koşullarda milli kurtuluş devrimleri öğretisi özel bir önem kazanmış bulunmaktadır. Milli kalkınma uğrunda yürütülen bu savaş şartları içinde, genç milli devletlerin önünde, milli bağımsızlığa ve sosyal ilerlemeye doğru uzanan, zorluklarla dolu yolu aydınlatan bilimsel sosyalizm gittikçe daha fazla ışık saçmaktadır.

Dünya komünist hareketinin müfrezeleri olan Arap ülkelerindeki komünist ve işçi partileri, milli kurtuluş hareketine faal bir şekilde katılmakta ve Marksizm-Leninizm teorisini Arap dünyasının hayat şartlarına geniş ölçüde uygulamaktadırlar. Arap komünist partilerinin temsilcileri, Marksizm-Leninizm teorisine dayanarak, «Emperyalist İsrail saldırısının sonuçlarını ortadan kaldırmak için Arap milli kurtuluş hareketinin gerçekleştirmek zorunda olduğu ödevler» hakkında bir bildiri yayınlamışlardır. Bu bildiriri, Haziran 1967'de meydana gelen İsrail saldırısından bir yıl sonra Arap ülkelerinde oluşan genel durum hakkında görüş teatisinde bulunmak üzere Temmuz 1968'de yapılan toplantı sonunda yayınlanmıştır.

Arap ülkelerinin komünist partilerini bir araya getiren toplantı ve bu toplantıda hazırlanan belge, hiç şüphesiz, büyük önem taşımaktadır. Arap ülkelerindeki komünist ve işçi partilerinin temsilcileri, emperyalizminin desteğinden faydalanan İsrail'in saldırısından bir yıl sonraki durumu derin bir tahlilden geçirerek, Arap milli kurtuluş hareketinin çözmek zorunda bulunduğu ödevleri belirlemiştir. Hareketin yenilgi ve başarılarının nedenlerini bütün ayrıntılarıyla ve büyük bir dikkatle inceledikten sonra, bu partiler, Arap memleketleri halklarının önünde beliren en önemli sorunlara çözüm yolları bulmuşlardır. Hiç şüphesiz, bu belge, Arap halklarının yürüttüğü savaşa, emperyalist-aleyhtar ve ilerici bütün güçlerin birleşme sürecine olumlu etkiler yapacaktır.

Saldırı devam ediyor

İsrail saldırısından bir yıl sonra Arap dünyasında oluşan durumu değerlendiren Arap komünist partileri, bu saldırının devam ettiğine kanaat getirmişlerdir. Bu konuda, bildiride şöyle denilmektedir: «Bu yıl İsrail, komşusu Arap ülkelerine – özellikle Ürdün'e – saldırılarını devam ettirmiştir. İsrail'in siyonist yöneticileri, işgal altında bulundurdıkları bölgelerde yaşayan Araplara karşı davranışlarında sık sık barbarlık ve faşist metotlarına başvurmakta, bu halkı vatanlarından koğmak, Araplara ait topraklara Musevi göçmenleri yerleştirmek amacıyla önceden hazırladıkları politikayı uygulamaktadırlar. İsrail yöneticilerinin yayılma ve toprak gasp etme istekleri gitgide artmakta, bütün davranışlarıyla, Birleşmiş Milletlerce ve Güvenlik Konseyince alınan kararlara, dünya kamuoyuna ve devletlerarası hukuk prensiplerine meydan okumaktadırlar.»

İsrail saldırısı, dünya barışı, dünya güvenliği için büyük bir tehlike teşkil etmektedir. Bu durum, bu tehlikenin bir an önce ortadan kaldırılmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu konu ile ilgili olarak, Arap ülkelerinin komünist ve işçi partilerinin temsilcileri şunu belirtmişlerdir: «İsrail, Birleşik Amerikadan destek görmeseydi, bu suçları işleyemezdi. Bu davranışlar, Arap milli kurtuluş hareketi için, bu bölgede ve bütün dünyada barış için büyük bir tehlike teşkil ediyor.»

Çağımızın karakteristik özelliklerinden biri, milli kurtuluş hareketinin sosyal özünde oluşan derinleşmedir. Bu özellik, Arap ülkelerinin komünist ve işçi partilerinin bildirisinde yeni değerlendirmelerle şöyle belirtilmiş bulunmaktadır.

«Arap milli kurtuluş hareketinin elde ettiği ve özellikle Arap dünyasında ilerici rejimlerin kurulması ile dile gelen zaferler, bu hareketin sosyal özünün derinleştiğini, milli ve siyasi ödevleriyle, antikapitalist ve anti-emperyalist nitelikteki iktisadi ve sosyal ödevleri arasında girişik bağlan-tılar meydana geldiğini kesin bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu zaferler, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olan çağımızın özellikleri, dünya sosyalist sisteminin kurulmuş olması ve güçlenmesi, bu sistemin bütün emekçi tabakaları için çekici ve cesaret verici bir örnek teşkil etmesi sayesinde kazanılmıştır. Bu zaferler, işçi sınıfının, komünist ve işçi partilerinin yürüttüğü savaşlar sayesinde elde edilmiştir. Öte yandan, bu zaferler, kapitalist sistemin, gelişme yoluna giren ülkelerin karşılaştığı sorunlara çözüm yolları bulma yeteneğinden yoksun oluşunun sonucudur. Bu zaferlerin, barış içinde yanyana yaşama ortamı içinde elde edildiğini de belirtmeliyiz.

Mısırdaki Suriyede ve diğer Arap ülkelerinde kurulan ve gelişmekte olan ilerici rejimler, sosyalist ülkelerin ve özellikle Sovyetler Birliğinin doğal müttefikleri haline gelmiştir. Manevi ilişkiler çerçevesini şimdiden aşan bu ittifakın başlıca özelliği, siyasi, iktisadi, askeri, teknik ve kültürel iş-

kilerin kuvvetlenmesi ve gelişmesidir. Bu durum, Arap milli kurtuluş hareketine daha geniş ve daha önemli yardımlar sağlamakta, dünya milli kurtuluş hareketinin bir parçası olarak, dünya devrim süreci içinde oynadığı rolü güçlendirmekte, onu, sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı, barış uğrunda yürütülen ortak savaşın daha etkili bir unsuru haline getirmekte; çağdaş dünyamızdaki başlıca çelişmenin – kapitalizmle sosyalizm arasındaki çelişmenin – sosyalizmin yararına çözümlenmesine katkısını artırmaktadır.

Özgürlükten, ilerleyiştten ve sosyalizmden yana bütün güçlerin desteklediği bu zaferler, genellikle dünya emperyalizmini, özellikle Amerikan emperyalizmini, Arap ülkelerine karşı saldırısında İsrail'e yardım etmeye sevkeden başlıca neden ve etkenlerden biridir.»

Saldırının yapıldığı şartları, niteliğini ve itici güçlerini inceleyen bildiride şunlar da belirtilmektedir: «5 Haziranda Arap ülkelerine karşı girişilen saldırı, ne tesadüfi, ne de münferit bir olaydı. Bu saldırının yapıldığı dönem içinde, emperyalistler ya dolaylı ya dolaysız şekilde, Asyada, Afrikada, ve Lâtin Amerikada birçok ülkenin özgürlük ve bağımsızlığına saldırıyordu. Bu saldırı, Yunanistandaki faşist hükümet darbesinden sonra yapılmıştı. Yine o sırada, sosyalist sistem içindeki ülkelere karşı yıkıcı faaliyetler şiddetlendiriliyordu. İsrail'li saldırganlar ve emperyalist efendileri, emperyalist taraftarı gerici Arap güçleri ile sıkı işbirliği kurarak, bazı Arap ülkelerinde iç çatışmalara ve çarpışmalara yol açarak, yarattıkları kendileri için elverişli durumdan da faydalandılar. Örneğin, Yemen'de, Cumhuriyet rejimini devirmek, kırıllığı yeniden kurmak isteyenleri destekleyip silâhlendirdiler. Irakta, Kürt sorununun çözümünü zorlaştırmak, milli hakları uğrunda, Irak Cumhuriyeti çerçevesi içinde otonomiye ulaşmak için savaşan Kürt halkına karşı uygulanan baskı politikasını devam ettirmek için ellerinden geleni yaptılar. «İslâm Paktı» projesi yolu ile ilerici güçleri hem kışkırtmaya, hem de sindirmeye çalıştılar, bu güçlere karşı çeşitli entrikalar tertiplədiler, aralarında suni anlaşmazlıklar yarattılar. Arap ülkelerinin, özellikle ilerici güçlerin hatalarından faydalanmasını bildiler.

Saldırıyı kamuoyuna haklı göstermeye çalışan emperyalistler ve İsrail'li yöneticiler, bazı milliyetçi teşekküllerin Filistin sorununda izlediği gerçeklere uymayan politikasından, Arap ülkeleri yöneticilerinden bazılarının ve bir kısım basının yaptığı mübalâğalı ve sorumluluktan yoksun çığırkanca demeç ve yazılarından yararlandılar.

Arap ülkelerine yapılan emperyalist saldırıyı, İsrail'in kendisine yöneltilen tehlikeyi ortadan kaldırmak için girişmek zorunda kaldığı bir hareket olarak göstermek için, emperyalist ve siyonist propegandaları muazzam çabalar sarfediyor. Ama Arap milli kurtuluş hareketini hedef tutan bu saldırının önceden hazırlandığını deliller açıkça ortaya koymaktadır. Saldırı, Batı Alman ve İngiliz emperyalizminin de iştirakiyle, Amerikan emperyalizmi tarafından hazırlanıp körüklenmiştir. İsrail ise maşa vazifesini gör-

müştür. Arap hareketinin ilerici gelişmesini yıkmaya, Arap halklarının kurtuluş savaşını durdurmaya çalışan emperyalist politikasında, bu saldırı, emperyalizmin genel politik zincirinin yeni ve tehlikeli bir halkası idi. Öncelikle Amerikan emperyalizminin günden güne daha saldırgan hale geldiğini gösteren Haziran harbi, Amerikan emperyalizminin son yıllarda dolaylı ve dolaysız müdahalelere başvurarak uyguladığı genel stratejik doğrultunun bir parçasıdır.

Orta Doğu olayları, gerçekte, Arap milli kurtuluş hareketine yıkıcı bir darbe indirmeye çalışan emperyalist güçleri ile; varlıklarını savunan, bağımsızlık, demokrasi ve ilerleme uğrunda mücadele eden, halklarının ileri hareketini geliştirmek, emperyalistlerin Arap ülkelerindeki mevzilerini ortadan kaldırmak ve bu ülkelerden zorla alınan servet kaynaklarına tekrar kavuşmak için savaşan Arap güçleri arasında bir çatışmadır.»

Baskı ve komplo politikasının iflâsa uğradığını gören emperyalizm, bu sefer silâha başvurmuştur. Sömürgecilerin entrikalarına rağmen, Arap halkları önemli zaferler elde etmiştir. Bir yandan, Arap ülkelerinin çoğunda, emperyalistlerin dolaysız hâkimiyetine son verilmiştir. Diğer Arap ülkelerindeki halklar ise, bu amaca varmak için savaşa devam etmektedir. Öte yandan, Mısır ve Suriye gibi yeni bir gelişme yoluna girmiş bulunan Arap ülkeleri, derebeylik kalıntılarına, büyük sermayeye şiddetli darbeler indirmiş, iktisadi ve toplumsal alanlarda köklü dönüşümler gerçekleştirmişlerdir.»

Bildiride, saldırının başlıca amaçları şöyle belirtilmektedir: «Birleşik Arap Cumhuriyetinde ve Suriyede ilerici rejimleri yıkmak. Çünkü bu rejimlerin gelişmesi ve güçlenmesi, diğer Arap ülkelerindeki gerici rejimlerin varlığını ve emperyalistlerin durumunu tehlikeye düşürmektedir. Arap milli kurtuluş hareketini boğmak. Bu bölgede, emperyalistlerin hâkimiyetini tekrar kurmak ve petrol tekellerinin geleceğini garanti altına almak.» Öte yandan, saldırganlar, eskiden olduğu gibi bugün de Arap milli kurtuluş hareketinin başlıca gelişme faktörü olan Arap-Sovyet dostluğuna da bir darbe indirmek istemişlerdir.

Sömürgecilerin, siyonizmle emperyalizm arasındaki örgensel ve tarihsel bağlara dayanan, Arap milli demokratik kurtuluş hareketini boğma planı, İsrail'in yayılma, komşu Arap ülkelerinin zararına olarak «Büyük İsrail» devletini kurma, Filistin sorun'unun Filistin halkının ve diğer Arap halklarının menfaatlerine aykırı olarak, İsrail yararına çözme niyetlerine uygun düşmektedir. İsrail'in Haziran 1967 saldırısı ve o günden bu yana izlediği politika, bu ülkenin, tarihi boyunca, emperyalizmin âletinden başka bir şey olmadığını bir kere daha ispat etmiştir.»

Saldırının sonuçlarını gözden geçiren bildiride belirtildiği gibi, Arap ülkelerinin büyük maddi ve manevi kayıplarına rağmen, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin oynadığı önemli rol ve ilerici rejimleri korumak için geniş halk yığınlarının emperyalizme ve siyonizme karşı yürüttüğü hareketler sayesinde saldırganlar hedeflerine varamamıştır.

Bütün bunlar, özellikle Birleşik Arap Cumhuriyetinde, gerici güçlerin yolunu kapamıştır.

Bildiride bundan sonra, yenilginin, askeri alanda bir takım yetersizlikleri meydana çıkardığı belirtilmektedir. İlerici rejimli Arap ülkelerinin ordularında modern silâhlar vardı. Ama bunlar becediksizce kullanılıyordu, askeri yönetimin seviyesi düşüktü; orduda hainler, şüpheli unsurlar vardı, orduların harekâtı arasında hiçbir koordinasyon kurulmamıştı. İsrailin ordusu, mükemmel örgütlenmiş bir durumdaydı. Arap devletleri, İsrailin olanaklarını küçümsemişti. Bu da saldırganın işine yaramıştı.

Yenilgi, Suriye ve Birleşik Arap Cumhuriyetindeki ilerici rejimlerin çalışmalarındaki boşluk ve yetersizlikleri de meydana çıkardı, diğer Arap ülkelerinin hükümetlerince izlenen politikanın, güçlerin seferber edilmesine, savaşta bütün imkânlardan faydalanılmasına engel olduğunu ortaya koydu.

Bildiride, 1967 Haziran olaylarının sonuçları üzerinde etki yapan başka yetersizlik ve hataların tahlili yapılmaktadır. Daha çok ilerici rejimli Arap ülkelerinin yetersizlik ve hataları üzerinde durulmuştur. Bu ülkelerde:

«a) sosyal-ekonomik alanlarda uygulanan tedbirler ve köklü dönüşümler bunlara uygun politik tedbirlerle desteklenmemiştir; bu da, siyasi yönetime ve üretimin kontrolüne aktif olarak katılması gereken ve bu işlerle en yakından ilgili olan yığınların, en başta işçi sınıfının uzaklaştırılması sonucunu doğurmuştur;

b) demokratik özgürlüklerin kısıtlanması, milli ilerici siyasi teşkilâtların ve her şeyden önce komünist partisinin serbest faaliyetten menedilmiş bulunması, bütün bu güçlerin, politik ve sosyal alanda duruma uygun biçimlerde işbirliği yapmalarını güçleştirmiştir;

c) geçmişten olduğu gibi alınan devlet mekanizması, aşırı gericilerle satılmışlardan, derebeyi sınıfının ve büyük kapitalistlerin temsilcilerinden yeterince temizlenmemiştir. Bu da, bir yandan, bir çok tedbirin uygulanmasını zorlaştırıyor, hatta imkânsızlaştırıyor, bürokrasi ve rüşvetçiliğin kuvvetlenmesine yardım ediyor, demokrasi ve halk aleyhtarı akımları geliştiriyordu. Bu durumun ordu içindeki etkileri de büyüktü. Özellikle, Birleşik Arap Cumhuriyeti ordusunda en yüksek mevkilerde ilerici yönetime düşman fesatçı unsurlar bulunuyordu. Bu unsurlar askerî bürokrasinin genişlemesine önayak oldular. Haziran savaşlarında utanç verici bir rol oynayan bu bürokrasinin bazı unsurlarının güçsüz ve yetersiz oldukları ortaya çıktı, bazıları ihanet yoluna saptı, yenilgiden sonra da mevcut rejime karşı gerici komploları örgütlendi;

d) «Arapların en içten, en sadık dostları olan, milli kurtuluş savaşımızı destekleyen Sovyetler Birliğine ve diğer sosyalist ülkelere karşı güvensizlik devam ediyordu. İktisat, kültür, siyaset ve askerlik alanlarında, bu ülkelerle geniş ve sağlam ilişkilerin kurulması söz konusu olunca, tereddütler belirliyordu.»

Bildiride diğerk Arap ölkeleri hakkında şunlar belirtilmektedir:

«a) Suudi Arabistan gibi gerici rejimle yönetilen Arap ölkelerinin politikası ile emperyalist devletlerin politikası arasında eskiden beri devam eden işbirliği, ilerici rejimlere karşı ardsız arasız tertiplenen komplolar, başka Arap ölkelerini emperyalist ittifaklara ve planlara sakmak üzere bu ölkelerin iç işlerine yapılan müdahaleler, hatta (Yemen meselesinde görüldüğü gibi) milli kurtuluş hareketine yapılan silâhlı müdahaleler, bütün bu davranışlar, bu gerici ölkeleri, saldırıya ve yenilgiye yardım eden birer âmil halîne getirmiştir;

b) doğrudan doğruya emperyalizmin boyunduruğu altında bulunmayan Arap ölkeleri ise, yöneticilerince izlenen emperyalist taraftarı siyaset, ilerici milli güçlere, özellikle komünistlere karşı uygulanan terör veya baskı politikası yüzünden, ortak savaşta kendilerine düşen ödevi yerine getirebilmek için, bütün güçlerini seferber edememişlerdir;

c) Emperyalistlerin ilerici rejimlere ve genellikle Arap milli kurtuluş hareketine beslediği düşmanlık, gerici rejimli birçok Arap ölkesinin yöneticilerine yapabildikleri etki, dünya siyonizminin entrikaları, bütün bunlar, Arap ölkeleri arasında artan saldırılara ve saldırganlara karşı, Arap halkları arasındaki dayanışma bağlarının güçlenmesine engel olan anlaşmazlıkların asıl nedenleridir.»

Bir yılın bilançosu: İsrail tecrid edilmiş durumda. Araplar ise dayanıyor

Bildiride belirtildiği gibi: «İsrail'li yöneticilerle emperyalist efendileri, bu askeri zaferin diğerk alanlarda da zaferlere yol açacağını ummuşlardı, ama bu umutları pek çabuk suya düşmüştür.

... İşgal edilen topraklarda, İsrail yöneticilerinin, 1948'de olduğu gibi, Arap vatandaşlarını göçmek zorunda bırakma ve kitleler arasında uzlaşma (kompromi) isteğini yayma teşebbüsleri başarısızlığa uğramıştır. Gasp ve işgale karşı halk direnişinin kuvvetlenmesini önlemek için başvurdıkları bütün şiddet ve baskı metotları da başarısızlığa uğramaktadır.

... Sistemli saldırılara hedef tutulan Ürdün'de büyük kitlelerin gösterdiği metanet ve gittikçe güçlenen direnişme ruhu, bu ülkeyi emperyalizm ve siyonizmin plânlarına boyun eğdirmeye çalışan saldırganların amaçlarını gerçekleştirmelerine engel olmaktadır.

Arap dünyasının diğerk bölgelerinde halklar, yeni bir yenilgiye meydan vermemek ve saldırının sonuçlarını ortadan kaldırmak için direniyor ve direnme azimlerini kuvvetle belirtiyorlar. Bu halklar amaçlarının şu yolda gerçekleşeceğine inanıyorlar: ilerici milli güçler, hareket içinde birleşmeli, geçirdikleri tecrübelerden dersler çıkarmalı, sinsice yürütölen saldırı sonu-

cunda meydana çıkan yetersizlik ve boşluklar bertaraf edilmeli ve saldırının sonuçlarını ortadan kaldırmak için gereken bütün şartları yaratılmalıdır.»

Bu yolda bazı tedbirler şimdiden alınmış bulunuyor. Ama özellikle Arap ülkelerinin iç hayatının çeşitli alanında, öncelikle ilerici rejimleri bulunan ülkelere yapılacak daha pek çok iş vardır.

Bu son yıl içinde, İsrail büsbütün yalnız kalmıştır. Dünyanın her yerinde birçok ülke, Orta Doğu bunalımına karşı tutumlarını değiştirmekte, Arap halklarının savaşını gitgide daha çok desteklemektedir. İşgal altında bulunan bölgelerdeki halka barbarca davranan, yayılma niyetlerini açığa vuran, Birleşmiş Milletlerin ve Güvenlik konseyinin kararlarına kulak asmayan, milletlerarası hukuk prensiplerini ayaklar altında alan İsrail, bu hareketleri yüzünden milletlerarası alanda günden güne daha yalnız kalıyor.

Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin, İsrail Komünist Partisi dahil, bütün komünist partileri başta olmak üzere ilerici ve sosyalist güçlerin tutumu, aynı zamanda Birleşik Arap Cumhuriyetinin izlemeye başladığı esnek ve gerçekçi politika, İsrail'in saldırganlık niteliğini açığa vurmuştur.

Saldırının başlangıcından bu yana meydana gelen olayları inceleyen bildiride belirtildiği gibi, bu olaylar Arap ülkelerindeki sınıflara ve sosyal tabakalar dair ve gerek bunların, gerekse çeşitli siyasi teşkilâtların rolleri hakkındaki objektif bilimsel görüşün doğruluğunu ispat etmiştir. Aynı olaylardan açıkça anlaşılmıştır ki, genellikle Arap dünyasında, özel olarak da Arap ülkelerinin her birinde, işçi sınıfının ve bu sınıfın partilerinin oynamakla yükümlü olduğu rol büyüyüp kuvvetlenmektedir. Bu konuda belirtildiği gibi, işçi sınıfının ve partilerinin yürüttüğü savaşın, Arap milli kurtuluş hareketinin yeni bir sosyal muhteva kazanmasında önemli rolü olmuştur.

Bildiride şu noktalar özellikle belirtilmektedir: «Birçok Arap ülkesinde meydana gelen veya oluşmakta olan iktisadi ve toplumsal dönüşümler ve ulaşılan başarılar, bütün dünyada meydana gelmiş veya gelmekte olan olaylar, sosyal ve ilerici dönüşümlerin derinleştirilmesi, Arap ülkelerinin sosyalizme doğru ileri adımlar atması gibi Arap dünyasında çözüm bekleyen ödevlerin gerçekleştirilmesinde işçi sınıfına, bu sınıfın Marksist-Leninist partilerine ve diğer teşkilâtlarına daha büyük bir rol oynama imkânını sağlıyor. Bu da, diğer ilerici tabakalara düşen rolü artırıp kuvvetlendirecektir.»

Tehlikeli iki eğilim

Arap ülkeleri komünist ve işçi partilerinin bildirisinde, Arap milli kurtuluş hareketinde beliren tehlikeli iki eğilimin üzerinde durulmaktadır.

Bildiride önemle belirtildiği gibi, «askeri yenilgi ve bu yenilginin sonuçları, Arap dünyasında aluşan siyasal ve sosyal ayrılışma sürecinin yeni ve önemli faktörleridir. Bu süreç içinde, ilerici Arap hareketi için tehlikeli iki eğilim belirmektedir. Bu eğilimlerden birinin veya ötekini başarısı, yığın hareketini muhtevadan yoksun edebilir, milli ve toplumsal ödevlerini yerine getirmesine engel olabilir.»

Bu eğilimlerden birincisi «küçük-burjuvaziden gelmiş ilerici milli yurt-sever unsurların savunduğu, sadece duygulara dayanan, macera yoludur. Askeri yenilgi karşısında dehşete düşen ve bu yüzden de geleceği açık seçik görmek yeteneğini kaybeden bu unsurlar, toplumsal gelişim konusunda bilimsel bir teoriden yoksun bulundukları için, siyasal teşkilâtları dağılmış, yığınların gücüne, devrimci faaliyetine güvenleri kalmamıştır. Bu durum karşısında bunlar, örgütlü yığınsal mücadelenin önemini inkâr eden, geniş siyasal harekete, çeşitli savaş şekil ve metotları kullanma zorunluğuna alternatif olarak bir tek metotla yetinmeyi tavsiye eden şiarlarla ortaya çıkmaya başlamışlardır. Bazı aşırı gerici ve güvensizlik uyarıcı çevreler, yığın hareketini sağlam temeller üzerinde gelişme olanaklarından yoksun bırakmak umudu ile, bu maceracı eğilimi manen ve maddeten desteklemektedirler.

Taraftarlarından çok büyük bir çoğunluğun vatansever duygularla hareket ettiği kabul edilse bile, bu eğilim, emperyalizm ve İsrailin Arap halklarına karşı yürüttüğü savaşın gerçek niteliğini gerektiği ölçüde göz önünde bulundurmamaktadır. Taraftarları, Filistin meselesinin bu savaşın çerçevesi içinde işgal ettiği önemli yeri anlamalarına rağmen, savaşın bütünü hakkında yanlış hükümler vermektedirler. Bunun için de, ne Arap dünyasında gelişen milli ve devrimci hareketin genel çıkarları bakımından, ne de Filistin sorununun çıkarları bakımından, bu maceracı eğilim taraftarlarının, Filistin meselesinin Arap milli kurtuluş hareketinden ayrılması hakkındaki çağrıları doğru değildir. Filistin hareketinin «bağımsız» yürütülmesi ve Filistinlilere «hâmilik» te bulunulmaması bahanesiyle, bu savaşın sadece Filistin Arapları tarafından yürütülmesini isteyen çağrıları da tamamıyla yanlıştır. Hiç şüphesiz, Filistin sorunu herkesten önce Filistin Araplarını ilgilendirir. Ama Arapların emperyalizm ve siyonizme karşı yürüttükleri savaşın bir parçasını teşkil eden Filistin sorunu, bütün Arap halklarını da ilgilendirir.

Öte yandan bir tek savaş şekli, bir tek savaş yolu kabul eden, diğer bütün savaş şekil ve yollarını reddeden, bugünkü şartlar içinde, özellikle yenilgiden sonra meydana gelen ortamı ve güçler dengesini hesaba katmayan bu eğilim, emperyalistlere, İsrail yöneticilerine ve emperyalizmden yana gerici güçlere, ilerici rejimleri baltalamak, bütün Arap milli kurtuluş hareketine darbeler indirmek imkânını vermektedir. Oysa yığınların bilinci ve mücadelesi, dünyadaki bütün ilerici güçlerin ortak çabaları, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin maddi ve siyasal destekleri sayesinde

Arap milli kurtuluş hareketi dayanma gücünü belirtmiştir. Haziran 1967'den bu yana geçirilen tecrübeler bize şunu göstermiştir: Siyasi savaş şekil ve metotları bütün imkânlarını yitirmek şöyle dursun, bu şekil ve metotlar, gerek ilerici rejimlere iktisadi ve askeri yardım sağlanması, halk güçlerinin seferber edilmesi, milletlerarası alanda İsrail'in ve koruyucularının tecrid edilmesi yolları ile, gerekse dünya demokratik kamuoyunun en geniş kesimleri tarafından Arapların haklı savaşının desteklenmesi yolu ile, Arap milli kurtuluş hareketine çok büyük faydalar sağlamıştır ve daha da sağlayabilir.

«Bu tehlikeli eğilimlerin ikincisi ise, «milli varlığın» korunması zorunluluğunu ileri sürerek, ilerici sosyal teşebbüslerden vazgeçilmesini isteyen, uzlaşma taraftarı sağcı akımdır. Bu gibi iddialar, gerçekte, bu ilerici teşebbüslerden zarar görmüş veya, Birleşik Arap Cumhuriyeti ile Suriye seçtikleri yolda ilerlemeye devam ettikleri takdirde ileride zarar görecektir olan sosyal tabakaların sınıf çıkarlarını gizleyen paravandan başka bir şey değildir. Bu sağcı akım taraftarlarının gizlemeye çalıştıkları gerçek şudur: saldırının sonuçlarını yok etme ödevi dahil, bütün milli ödevlerle Arap milli kurtuluş hareketinin bugünkü sosyal ödevleri, aynı devrimci sürecin iki yönünü teşkil etmektedir. Bunlardan herhangi birin ait ödevleri gerçekleştirilmekten vazgeçme teşebbüsleri, genel devrim sürecine büyük bir darbe indirilmesi sonucunu doğurur.

Bu sağcı eğilim taraftarları, Orta Doğu bunalımının çözüm yolunun Amerikanın elinde olduğunu ileri sürerek, Amerikan emperyalistleriyle anlaşmayı ve uzlaşmayı tavsiye ediyorlar. İsrail'e maddi, siyasi ve askeri yardımda bulunan Amerika, Batı Almanya ve İngiltere gibi devletlerin Arap ülkelerine karşı izledikleri saldırı politikasını haklı gösterme çabaları da bu eğilimde belirmektedir.

Bazı sağcı unsurlar, tekellerin çıkarlarını temsil eden Fransız yönetici çevrelerinin Orta Doğu bunalımı karşısında takındığı tutumun önemini olduğundan fazla göstermeye, bu tutumun, emperyalist devletler arasında gittikçe şiddetlenen çelişmelerin ışığı altında doğru şekilde anlaşılmasına engel olmaya çalışmaktadırlar. Oysa, Arap kurtuluş hareketi bu çelişmelerden yararlanabilir ve yararlanması da lâzımdır.

Bu sağcı unsurlar, Fransa ile işbirliği yapma eğilimini Arap ülkeleri ile Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerin kuvvetlenmesini engelleyecek bir araç olarak kullanmak için çaba harcamaktadırlar. Bazı ilerici Arap çevreleri bu siyasi entrikaya aldanıp kapılmaktadırlar.»

Bildiri bu durumu şöylece özetliyor: «Aynı ayrı noktalardan hareket ettikleri halde her iki eğilim de, – Arapları maceraya sürüklemek isteyen de, uzlaşmayı tavsiye eden de, – Arap ülkelerindeki milli kurtuluş hareketine ve sosyal kalkınmaya muazzam zararlar vermektedir.»

Birliğe ve ortak harekete çağrı

Toplantıya katılanlar, en önemli sorunu – saldırının sonuçlarını ortadan kaldırma sorununu – inceledikten sonra, Arap milli demokratik devrimin birinci sorununu ve sosyalizme doğru gelişme perspektiflerine sıkı sıkıya bağlı diğer sorunları gözden geçirdiler. Çözümü, yeni ve önemli başarılarla yol açabilecek ödevleri açık seçik ve konkr e şekilde belirlediler. Oy birliği ile kabul edilen bildiri, bütün ilerici güçleri, tespit edilen ödevleri gerçekleştirmek üzere ortak harekete çağırmaktadır.

Arap ülkeleri komünist ve işçi partileri temsilcileri, saldırının sonuçlarını ortadan kaldırmak için, Arap milli kurtuluş hareketine katılanların gerek dünya çapında, gerekse Arap memleketleri içinde büyük çaba harcamaları gerektiği kanısındadırlar. Onlara göre *dünya çapında yapılacak işler şunlardır*: «Siyaset ve ekonominin her alanında emperyalizm ve siyonizme karşı mücadeleyi şiddetlendirmek, yani emperyalizmin ekonomik, politik ve stratejik mevzilerini ve bu arada askerî üslerini ortadan kaldırmak, Altıncı Amerikan Filosunun Akdenizden çekilmesini sağlamak için çetin bir mücadele yürütmek, neokoloniyalizmin plânlarının ve kurduğu ittifakların iç yüzünü açıklamak, bu plânlara ve ittifaklara karşı savaşmak, koloniyalizm (sömürgecilik) ve emperyalizme, onların dolaylı ve dolaysız saldırılarına karşı savaş yürüten bütün haklarla Arap milli kurtuluş hareketi arasındaki dayanışma bağlarını kuvvetlendirmek üzere yürüt len faaliyetleri güçlendirmek. Amerikalı saldırganlara, onların müttefiklerine ve suç ortaklarına karşı gelerek, milli bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü savunan kahraman Viyetnam halkı ile daha sıkı dayanışma bağları kurmak ve Amerikayı Viyetnam halkına karşı yürüttüğü saldırı harbine son vermeye zorlamak için mücadele etmek.

Orta Doğu anlaşmazlığının çözümüne ve Filistin Araplarının, Filistin mültecilerinin haklarını sağlayacak âdil bir barışa doğru atılmış önemli bir adım olan 22 Kasım 1967 g nl  Güvenlik konseyi kararının uygulanması için savaşmak.

İsrail'in, Amerikan emperyalizminin teşvikiyle, işgal altında bulundurduğu topraklardaki sivil halka karşı işlediği suçları ve yayılma politikalarını Arap devletleri zararına devam ettirmek üzere siyonist h k metlerin hazırladığı saldırı projelerini açığa vurmak; dünya demokratik kamuoyunu, Arap halkları ile dayanışma hareketini kuvvetlendirmeye, İsrail'i ve emperyalist efendilerini, 5 Haziran saldırısında işgal edilen topraklardan İsrailli askerlerin çekilmesini  ng ren Birleşmiş Milletlere kararına uymak ve gerilemek zorunda bırakmaya çağırarak.

İlerici Arap  lkelerinin bütün kayıplarını telâfi etmek suretiyle, bu memleketlerin askerî gücünü tekrar kuran Sovyetler Birliği ile iktisad , siyasi ve kültürel ilişkileri azami derecede artırmak. Her türlü şartlar içinde, özellikle felâket günlerinde, Arap halklarını bütün varlıklarıyla destekleyen

diğer sosyalist devletlerle de dostluk bağlarını kuvvetlendirmek; Arapların haklı davasını destekleyen, Avrupada ve bütün dünyada güvenliğin ve devamlı barışın sağlanması uğrunda ve Nazi tehlikesinin tekrar ortaya çıkmasına karşı yürütülen savaşta önemli bir rol oynayan dost Demokratik Almanya Cumhuriyetini tanımak; dünyadaki demokrasiden ve barıştan yana bütün güçlerle ve en başta, enternasyonalist tutumları sayesinde, dünya kamuoyunun Arapların haklı davasını desteklemeye seferber edilmesinde önemli bir rol oynayan komünist partileriyle bağları kuvvetlendirmek.

Gazete, radyo, televizyon gibi basın ve yayın araçlarını, çeşitli kültür teşkilâtlarını kullanarak, ilerici rejimleri, ilerici milli güçleri lekelemeye, onların güttüğü politikayı tahrif etmeye ve kendilerini gözden düşürmeye, Arap halklarının tarihini, kültürünü ve manevi mirasını tahrif etmeye, halk arasında umutsuzluk, teslimiyetçilik ve tevekkül eğilimlerini yaymaya çalışan yeni-sömürgeciliğin ve müttefikleri olan gerici güçlerin ideolojik saldırılarına karşı koymak. Emperyalist kültür teşkilâtlarının yasaklanması, öğretim sisteminin, basın ve yayının, Arapların milli kurtuluş dâvasının hizmetine verilmesi için mücadele yürütmek. Arap ülkeleri komünist ve işçi partileri, bir taraftan emperyalizmin ideoloji alanındaki saldırılarına karşı çetin bir mücadele yürütmekte, öte yandan anarşist, troçkist görüşler yayan, Marksist-Leninist nazariyeyi tahrif eden, dünya komünist hareketine ve Arap ülkelerindeki komünist partilerine iftiralara yağıdaran «solcu» mace-raperestlere ve sağcı oportünistlere karşı da savaşmaktadırlar.

«Bir taraftan, bütün komünist ve işçi partileri ile, dünyadaki bütün ilerici güçlerle sıkı işbirliği yaparak, bilimsel mevzilerden ayrılmadan, siyonizmin gerçek yüzünü açığa vurmak ve ona karşı savaşmak; öte yandan da emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadele etmek geciktirilmemesi gereken önemli bir ödevdir. İsrail'in sinsice emperyalist saldırısı, eskiden beri özgürlük âşığı ve ilerleme savunucusu kılığına giren, talihin sillesini yemiş bedbahtlar gibi davranan, bir ahtapod gibi binlerce kolu bulunan bu tehlikenin olanca vahametini bir kere daha göstermiştir. Bütün tarihinden de açıkca anlaştığı gibi, ırkçılık ve şovinizm ideolojisine dayanan siyonizm, bu yönü ile nasyonal sosyalistlerin ırkçı ve milli ayırımlarla ilgili görüşlerine yaklaşmaktadır. Bu hareket, öteden beri işçi hareketini bölmeye, Musevi işçi ve emekçileri diğer millet ve milliyetlerden ayırmaya çalışmaktadır. Emperyalizmin ayrılmaz bir parçası olan siyonizm bugün, genel olarak dünya emperyalizminin, özel olarak da Amerikan emperyalizminin bir maşasıdır. Amerikan emperyalistleri, İsrail ile kurmuş oldukları bağlardan faydalanarak, siyonizmi, dünya ve Arap milli kurtuluş hareketine karşı yöneltmekte, bu ideolojiyi, dünya işçi hareketini bölmek, bütün sosyalist ülkelerde yıkıcı faaliyetlerde, provokasyonlar ve casuslukta kullanmaktadır.»

Toplantıya katılanlar, gerek bütün Arap ülkeleri çapında, gerekse Arap ülkelerinin her birinde şu işlerin yapılması gerektiğini belirtmektedirler:

«Halk yığınlarına, özellikle işçilere, bu savaşta kendilerine düşen ödevi yerine getirme olanaklarını sağlamak, halk yığınlarının demokratik ve sendika örgütlerini köstekleyen bütün sınırlayıcı tedbirleri kaldırmak, kitleleri seferber etmek ve saldırının sonuçlarını ortadan kaldırmak mücadelesinde onları yönetmeleri için, hiçbir ayırım yapmadan bütün milli ve ilerici güçlere siyasi ve örgüt kurma faaliyetinde bulunma imkânı vermek... Bununla ilgili olarak, sadece komünistlerin değil, bütün milli ve ilerici güçlerin ilk ödevi, Arap milli kurtuluş hareketinin en başta gelen en çetin müfrezesini gözden düşürmek ve lekelemek için her çeşit yola başvuran emperyalistlerin, komünist-aleyhtarî siyasetine karşı koymaktır.

Irak'ta, Cezayir'de, Tunus'ta, Suudu Arabistan'da ve daha başka Arap ülkelerinde, komünistlere, diğer milli ve ilerici güçlere karşı uygulanan baskı ve tutuklama siyasetine son verdirmek için çetin bir mücadele yürütmek; komünistler dahil, bütün ilerici, yurtsever siyasi tutukluların serbest bırakılmasını istemek ve bu suretle bu güçlerin, emperyalizme, İsrail'e ve günden güne artan gericiliğe karşı yürütülen savaşa halkları ile birlikte katılmalarına imkân vermek.»

Toplantıya katılanlar, bu konuda şunları belirttiler:

Komünist Partilerine faaliyet serbestliği verilmelidir. Bu, hem anti-emperyalist ve antisyonist hareketin kuvvetlenmesi için milli bir zorunluktur, hem de ilerleme yolunda Arap milli kurtuluş hareketinin karşısına çıkan engellerin kaldırılması için bir teminatıdır.

Bu durum, ileri rejimli Arap ülkelerinde de, kamünistlere ve ilerici güçlere karşı izlenen güvensizlik ve düşmanlık politikasına, komünistlerin ve ilerici güçlerin milli cephele ve siyasi faaliyetlere katılmalarını yasaklama politikasına, anları polis takibatı ve ideolojik karantina altında bulundurma politikasına son verilmesini gerektirmektedir.

Böylelikle, Arap ülkelerinin her birinde ve Arap dünyasının bütününde, milli bağımsızlığı ve sosyal kalkınmayı sağlamak isteyen bütün toplumsal unsurları seferber etmek üzere, bütün milli ve ilerici güçler arasında düzenli bir işbirliği kurulabilmesi için en elverişli şartlar yaratılmış olmaktadır.

Milli ve ilerici güçleri meydana getirin sınıfın ve sosyal tabakaların menfaatleri arasında bir uygunluk, bir âhenk kurulmalıdır. Milli ve ilerici güçler arasındaki ittifakın objektif temeli olan bu âhenk, milli demokratik devrimin ödevlerini gerçekleştirmekle, yani temel reformları ve özellikle toprak reformunu yapmakla yaratılabilir. Toprak reformu, köylü yığınlarının – yoksul ve orta halli köylülerin – çıkarlarına uygun olarak, onların yardımı ve iştiraki ile gerçekleştirilmelidir.»

Toplantıya katılanlar şu ödevlerin yapılması için çağrıda bulundular:

«Birleşik Arap Cumhuriyetinde ve Suriyede devlet mekanizmasında bulunan gerici ve tefessüs etmiş unsurları temizlemek üzere alınan bütün tedbirleri desteklemek, bu süreci hızlandırmak ve derinleştirmek, gerek bu iki ülkede, gerekse Cezayir'de millileştirilmiş işletmelerde ve devlet sek-

töründe yönetici mevkilerde bulunan gerici sınıfları temsil eden unsurları, baltalayıcı ve rüşvetçileri işten uzaklaştırmak, yerlerine de, bu işletmeleri geliştirmek ve milli ekonominin gelişmesine gerçek katkılarda bulunacak hale getirmek için çalışacak ilerici milli kadrolar tayin etmek için mücadele yürütülmelidir. Bütün bunlar, işçi sendika örgütlerine, bu işletmeleri kontrol etmek hakkının tanınmasını gerektirmektedir. Aynı amaç için kanunların da yenileştirilip mükemmelleştirilmesi mutlak bir zorunluktur. Milli ve ilerici güçlerin serbestçe gelişmesine, siyasi, iktisadi ve toplumsal kalkınmaya engel olan bütün hükümler yürürlükten kaldırılmalıdır.»

Öte yandan, Suriye Arap Cumhuriyetinin milli gelişmesine mutlaka yardım etmek, bu gelişmeyi hızlandırmak, gerici ve bozguncu bütün faaliyetlere karşı harekete geçmek lâzımdır. İktidarda bulunan Suriye Baas Partisi ile Suriye Komünist Partisi arasındaki işbirliğini bütün alanlarda ve her düzeyde güçlendirip genişletmek şarttır.

Milli güçlerin, milli grup ve unsurların, geniş bir ilerici ve milli cephe çerçevesi içinde işbirliği yapmaları son derecede önemlidir. Zira, hayattaki tecrübeler de göstermiştir ki, sömürgecilğe, emperyalizme ve siyonizme karşı yürütülen savaşta, milletçe, halkça elde edilen bütün kazanımların korunmasında ve sosyal ilerleme hareketinin devam ettirilmesinde böyle bir işbirliği en elverişli bir şekildir.

Bildiride şöyle deniliyor:

«Politikalarında ve pratik faaliyetlerinde, ülkelerinin yüksek menfaatlerini daima kılavuz tutan Arap komünist ve işçi partileri, halklarımızın gerçekleştirmekle yükümlü olduğu en önemli ödevlerde görüş birliğine varmak amacı ile diğer siyasi, milli ve ilerici güçler ve örgütlerle ikili veya çok taraflı toplantılar düzenlemek için dayanışma, işbirliği ruhu içinde daha etkili bir faaliyet göstereceklerdir.»

Komünist ve işçi partilerinin temsilcileri: «İlerici rejimlerin iktisadi kalkınmayı sağlamak üzere girişmiş olduğu teşebbüsleri durdurmak ve bu rejimlerin elde ettiği ekonomik ve sosyal kazanımları yok etmek amacını güden bütün tutucu ve gerici eğilimlere karşı» savaşmayı ödev saymaktadırlar. «Kuruculuk sürecinin devamı, ilerici rejimlerin mevzilerini zayıflatmıyor, tersine kuvvetlendiriyor, bu rejimlerin siyasi, iktisadi ve askeri gücünü artırıyor, dünya emperyalizminin ve İsrail'in isteklerine karşı koymalarını sağlıyor. Bu temel sorunun çözümü, çıkarları devrime bağlı bütün sınıf güçlerine, bu arada en başta işçi sınıfına, köylü kitlelerine ve devrimci aydınlara sıkı sıkıya dayanmanın gerekli olduğunu bir kere daha ispatlamış oluyor.»

Arap komünist ve işçi partileri temsilcileri, «Birleşik Arap Cumhuriyeti ile Suriye arasında, siyasi, iktisadi ve askeri alanlarda tam bir ahenk kurmak, saldırının sonuçlarını yoketmek üzere yürütülen mücadelede bütün Arap ülkelerinin sahip oldukları imkânlardan alabildiğine yararlanmak amacı ile Araplar arasında dayanışmayı kuvvetlendirmek için» çalışmak gerektiğini belirtmektedirler.

Bildiride «... ilerici rejimli Arap ülkelerinin ordularını gerici, şüpheli, bozguncu bütün unsurlardan, büyük sermayenin ve derebeyi sınıfının temsilcilerinden temizlemek, ordu kadrolarının askeri maharetlerini ve bilgi seviyelerini yükseltmek, ordu mensuplarına, emperyalizm ve gericiliğe karşı nefret, vatana fedakârca hizmet, halkın milli ve sosyal kazanımlarını savunma duyguları aşılایıcı siyasi eğitim vermek» için çalışmanın zorunlu olduğu kaydedilmektedir.

Bildiride şunlar da belirtiliyor: «Ürdün, coğrafi durumu yüzünden ve topraklarının önemli bir kesimi korkunç işgal şartları altında bulunduğu, Filistin sorunu ile özel bir bağlantısı olduğu, teslim olması için aralıksız saldırılara hedef tutulduğu, Arapların saldırıya karşı yürüttüğü savaşta önemli bir rol oynadığı ve saldırının sonuçlarını yok etmek üzere yürütülen savaşa etkili şekilde katıldığı için, bugün fevkalâde büyük bir önem kazanmıştır. Bu durum, orada bir milli birlik hükümetinin kurulmasını zorunlu hale getirmektedir. Demokratik özgürlükler vermek, Sovyetler Birliğinin yardımı ile silâhlanmak, işgale, emperyalizme ve siyonizme karşı yürütülen savaşta bütün Arap halkları ile dayanışmayı kuvvetlendirmek bu hükümetin en başta gelen ödevleri olacaktır. Böyle bir hükümet, kuruluşu ve politikası ile, işgal altında bulunan topraklardaki halkın yürüttüğü savaşta yeni bir güç katabilir.»

Bildiride daha sonra şöyle deniliyor:

«Gerek Irak'taki milli gelişimin, gerekse bütün Arap milli kurtuluş hareketinin menfaatlerini göz önünde tutan Arap komünist ve işçi partileri, Kürt halkına uygulanan milli baskı siyasetine son verilmesini ve bu halkın Irak Cumhuriyeti çerçevesi içinde otonomi esaslarına dayanan bütün milli haklarının tanınmasını isteyen Irak Komünist Partisinin görüşlerini esas hatlarıyla desteklemektedir. Arap komünist ve işçi partileri, Arap dünyasının bütün milli ve ilerici güçlerini, bu hattı desteklemeye, kardeş Irak halkının, saldırının sonuçlarını yok etme savaşına kendi katkısını tamamiyle verebilmesi için, Irak'ta milli demokratik, antiemperyalist, antisiyonist güçlerin birleştiği cepheyi kuvvetlendirmeye çağırılmaktadır.»

Danışma toplantısına katılanlar, «Arap dünyasındaki bütün gerici rejimlere, bütün diktatoryalara karşı, emperyalizm, gericilik ve siyonizm aleyhtarı, milli ve demokratik yönetim şekillerinin kurulması için» yürütülen mücadeleyi devam ettirmeye ve kuvvetlendirmeye davet etmektedir.

Arap ülkelerinin halkları arasında, Marksist-Leninist partilere umut bağlayanların sayısı gitgide artmaktadır. Çünkü onlar, bu partilerin, işçi sınıfının ve bütün emekçi yığınlarının çıkarlarının gerçek savunucusu olduğunu kendi tecrübeleriyle anlamaktadırlar. Binlerce ve binlerce insan, mücadele yolunu yalnız aydınlatmakla kalmayan, aynı zamanda kurtuluş giden savaş yolunu gösteren tek öğretinin bilimsel sosyalizm öğretisi olduğunu gittikçe daha iyi anlamaktadır. Tarih ve çağımız, bu öğretinin yaşama gücüne sahip olduğunu ispat etmiştir.

Komünistler kahramanlıklarıyla halka örnek oluyorlar

Salvador halkının politik, ekonomik ve sosyal mücadelesi, bir buçuk yıl önce yeni bir kalkınma dönemine girmiştir. Ekonomik bunalımın şiddetlenmesi, Amerikan sermayesinin memlekete sokulmaya devam etmesi ve milli ekonomi üzerinde yaptığı yıkıcı etkiler, gaddar askeri rejimin güttüğü halk aleyhtarı politika, bütün bu faktörler, işçi sınıfında ve bütün halkta, kendi hayat şartlarını iyileştirici ekonomik, politik ve sosyal haklar uğrunda mücadele etmenin gerekli olduğu inancını kuvvetlendirmiştir.

Bu mücadelenin ateşleri içinde demokratik örgütler güçlenmekte, halk yığınlarının politik bilinçlenme seviyesi yükseltmekte ve onlar, örgütlenmenin önemini, devrimin amaçlarını daha iyi kavramakta, memleketin muhtaç olduğu derin ve köklü devrimler için savaşa atılmaktan başka çare kalmadığı sonucuna varmaktadır. Demokratik ve devrimci tabakalar kuvvet toplama süreci içindedirler. Bunlar, cuntanın zulüm rejimine, mahalli oligarşiye ve Amerikan emperyalizmine karşı yürütülecek çetin savaşa hazırlanmaktadır.

Yenilik Hareketi Partisi (YHP), 1967 seçimlerinde – seçime katılan bütün partiler arasında en ilerici olanıdır – 70 binden fazla oy kazanmıştır. İşçi merkezlerinden en fazla oy toplayan bu partidir.

1967 yılında, sanayi proletaryasının kendi istekleri uğrunda yürüttüğü savaş aksiyonlarında da yeni bir kalkınma dönemi başlamıştır. İşçi haklarını kısıtlayıcı kanunların yarattığı engelleri aşan emekçiler, bütün yıl büyük grev savaşları vermişlerdir. Salvadorda, son on yıl içinde bu derecede geniş grev hareketleri görülmemiş değildi. Şoförlerin, tekstil işçilerinin, çöpçülerin ve metalurji işçilerinin grevleri, Nisan ayındaki genel grev, fırın işçilerinin grevi ve diğer aksiyonlar proletaryanın önemli zaferleriyle sonuçlanmış ve ona değerli savaş tecrübeleri kazandırmıştır.

1967'de üniversite öğrencileri hareketinde de bütün gelişmeler olmuştur. Geçen yılın sonlarında, tehlikeye düşen üniversite özerkliğinin korunması için büyük ve çetin aksiyonlar yapılmıştır. Albay Sançes Ernandes hükümeti, üniversite bölgelerinde saldırı hareketlerinde bulunan milli muhafız teşkilâtını geri çekmek zorunda kalmıştır.

1968 yılının ilk üç ayı içinde yığın hareketleri yoğun bir hal almış bulunuyordu. İlk okul öğretmenlerinin grevi Ocak ayından Mart ayına kadar devam etti. Bu grev aksiyonları sırasında grevcilerle dayanışma hareketi, o zamana kadar görülmemiş bir ölçüyü buldu. Şehirlerde, her gün, onbin-

lerce insanın katıldığı miting ve gösteriler yapıldı. Sadece, 23 Şubat günü düzenlenen «Büyük halk yürüyüşü»ne 125 binden fazla vatandaş katıldı.

Grev savaşı sırasında öğretmenler, başkentin büyük meydanlarından birini işgal ettiler ve bir ay müddetle oradan ayrılmadılar. Eğitim Bakanlığı binasını kuşatarak, hükümetten, öğretmenlerin örgütlenme hakkına saygı göstermesini istediler. Hükümetin anti-demokratik politikasına karşı yürütülen mücadelenin merkezi haline gelen başkentin bu meydanına her gün binlerce işçi, üniversite öğrencisi, halkın çeşitli tabakalarının temsilcileri, kadınlar, gençler akın akın giderek grevci öğretmenlerin savaşına yardım ettiler.

Öğretmen hareketini ezmek için direnen hükümetin bu davranışına cevap olarak, Milli Üniversite ve birçok orta öğretim müessesesi tarafından büyük bir grev hareketi düzenlendi. Bağımsız sendikalar, ilk önce 24 saatlik, daha sonra da sanayi işçileri genel grev ilân ettiler. Hükümet, bu son grevi kuvvet zoru ile sonuçsuz bırakmaya çalıştı. Binden fazla işçi, öğretmen, üniversite öğrencisi ve kadın dayaktan geçirilerek tutuklandı. Bütün bunlara rağmen öğretmen grevi devam etti ve 16 Martta, en önemli istekleri kabul edilmek suretiyle, zaferle sona erdi.

Milli Muhafız birlikleri, 26 Şubatta, fabrikaların önlerinde nöbet tutan grev gözcülerine yaptıkları baskın sırasında, Balmore Saku adında bir üniversite öğrencisini öldürdüler. Aynı gün, sendika yöneticilerinden dokuma işçisi Saul Santiyago Kontreras'ı, grev gözcülüğü yaptığı sırada alıp götürdüler. Ertesi gün, yine sendika faaliyetçilerinden, inşaat işçisi Oskar Hilberto Martinez Karansa'yı tevkif ettiler. Salvador proletaryasının sevip saydığı her iki işçi hareketi yönetmeni de, vahşice dövüldükten sonra, Birleşik Amerika Merkez istihbarat teşkilâtının Salvadordaki baş ajanı Hose Alberto Medrano'nun komutasındaki Muhafız Birliği tarafından öldürüldü.

Yoldaşlarımız canavarca işkence altında tanınmıyacak hale gelmişlerdi. Albay Sançes Ernandes'in başkanlığındaki hükümetin işlediği bu cinayet, emekçi yığınlarını gazaba getirmiş ve yoldaşlarımızın cenaze töreni büyük bir gösteri halini almıştı. Emekçi yığınlarının hiddeti, bu yılın 10 Mart günü yapılan seçimlerde de etkisini gösterdi. Bunun sonucu olarak, (solcu partiler seçimlere iştirak ettirilmedikleri için), Hristiyan Demokrat Partisi önemli sayıda oy kazandı.

Salvador işçi sınıfının dâvası uğrunda can veren Saul Santiyago Kontreras ve Oskar Hilberto Martinez, Salvador Komünist Partisi'nin aktif üyeleriydiler. Akıtılan kanları, öğretmenlerle sanayi işçileri arasındaki sağlam bağları daha da kuvvetlendirdi.

1932 yılından beri iktidarda bulunan askeri cuntaların güttükleri vahşet politikası yüzünden, o zamandan beri illegal (gizli) çalışmak zorunda olan Salvador Komünist Partisi, hak ve istekleri uğrunda savaşan halk yığınlarının mücadelesine öncülük etmektedir.

Salvador Komünist Partisinin Beşinci Kongresi halka giden yolu gösteriş bulunmaktadır. Kongrenin çizdiği bu doğrultudan ayrılmayan Parti, işçi sınıfı başta olmak üzere, halka yaklaşma yolunda bugüne kadar önemli başarılar kazanmıştır. Halkın savaşı, gittikçe genişlemektedir. İleri sendika hareketi, Amerikancı ve hükümetçi sendika akımına karşı yürüttüğü mücadele sürecinde durmadan gelişip büyümektedir. Üniversite öğrencileri hareketi de, gençliğin haklarını savunma mücadelesinde, hükümetin anti-demokratik politikasına ve emperyalizmin milli egemenliğe tehdidına karşı yürüttüğü savaşlarda gitgide kuvvetlenmektedir. Gençlerin, kadınların ve diğer halk tabakalarının örgütleri büyümektedir.

İşte bu koşullar içinde, emperyalist taraftarı gericiler, faşist komandoları teşkilâtlandırarak, bunları, Komünist Partisi üyelerini, diğer yurtsever ve avımcıları öldürmekle görevlendiriyorlar. Komandolar, Amerikan emperyalizminin baş ajanı albay Hose Alberto Medrano'nun emri altında faaliyet gösteriyorlar. Demokrat görüşlü vatandaşların evlerini makineli tüfek eşine tutuyor, ilericî örgütlerin binalarına ve üyelerinin evlerine bombalar atıyor, halkın en fedakâr evlâtlarını öldürüyor ve bütün cinayetleri zıvasız kalıyor. Örneğin, «Beyaz el» komandosu cânileri geçenlerde, Son-nata şehrinde doktor Alberto Vaskes Kareamo'yu güpegündüz öldürmüşlerdir.

Ekonomik ve politik mücadelenin merkezinde yer alan Salvador Komünist Partisi, halka cesaret vermekte, yol-yön göstermektedir. Komünistlerin, cü müfreze savaşçılarının akıttıkları kanlar, bütün halkta, halk menfaatlerinin en samimi, en vefalı savunucularının komünistler olduğu inancını kökleştirmiştir. Salvador işçi sınıfının yiğit evlâtları Saul Santiyago Anteras'la Oskar Hilberto Martines, halkın kalbinde daima yaşıyacaktır. onların kahramanlıkları, Salvador işçi sınıfının savaş yolunu aydınlatmaktadır.

H. R.

Türkiye Komünist Partisinin bildirisi

Altı Komünist ve İşçi Partisi ve sosyalist devlet temsilcisinin Bratislava Bildirisi, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından ve bütün Türk komünistlerince büyük bir memnunluk ve ümitle karşılanmıştı. Bratislava toplantısının sonuçlarını özetleyen bu belge, sosyalist ülkeler halklarının arzu ve iradelerini dile getirdiği kadar, milletlerarası komünist ve işçi hareketinin önünde duran ödevlere ve partimizin görüşlerine, tutumuna tamamiyle uygundu. Bu belge, yıkıcı faaliyetleri sosyalist Çekoslovakya'da ciddi ve tehlikeli bir hal alan emperyalizme ve yerli ajanlarına açık bir ihtardı.

Fakat emperyalistlerin tahrik ve teşvikleri, memleket içinde teşkilâtlandırdıkları, besledikleri karşı-devrimci güçlerin anti-sosyalist faaliyetleri durmadı, tersine daha da hızlandı ve sertleşti.

Bu durum, Çekoslovakya halkının kahramanca gayret ve emekleri pahasına elde ettiği sosyalizm kazanımlarının desteklenmesi ve savunulmasının bütün sosyalist ülkelerin ortak enternasyonal ödevi olduğunu Bratislava Bildirisinde de belirterek teyit eden kardeş partileri vazifeye çağırıyordu.

Çekoslovakya'da sosyalizmin tehlikeye düşmesine, sosyalist ülkeler topluluğunun dağılmasına, dünya komünist ve işçi hareketinin zayıf düşürülmesine, Avrupa barışının tehlikeye sokulmasına müsaade edilemezdi ve edilmedi. Çekoslovakya parti ve devlet ileri gelenlerinin isteği üzerine, kardeş sosyalist ülkelerin – Sovyetler Birliğinin, Alman Demokratik Cumhuriyetinin, Polonya Halk Cumhuriyetinin, Macaristan Halk Cumhuriyetinin, Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin – dost ve müttefik kuvvetleri Çekoslovakya halkının yardımına koştular. Emperyalizm ve ajanları bu olayı kaçınılması imkânsız bir hale getirmişlerdi.

Sosyalist Çekoslovakya, sosyalizm düşmanlarının ve emperyalizmin pençesine düşmekten kurtuldu. Çekoslovakya halkı, sosyalizm yolunda güvenli adımlarla ilerlemeye devam etmek, sosyalist ülkeler topluluğunun ayrılmaz bir parçası, emperyalizmin barışmaz düşmanı, bağımsızlık uğrunda, barış ve sosyalizm uğrunda ve emperyalizme karşı savaşan halkların dostu, yardımcısı ve desteği olarak kalmak imkânını sağladı.

Bu olayı olumlu karşılayan biz Türk komünistleri, Çekoslovakya halkının yardımına koşmakla, proletarya enternasyonalizminin yüklediği şerefli bir vazifeyi, her şeye rağmen, yerine getirmekte tereddüt etmeyen Sovyetler Birliği Komünist Partisine, Alman Sosyalist Birlik Partisine, Polonya Birleşik İşçi Partisine, Macaristan Sosyalist İşçi Partisine, Bulgaristan Komünist Partisine teşekkür etmeyi enternasyonal bir borç biliriz.

22. 8. 1968

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

Türkiye Komünist Partisi serbest çalışma şartlarına kavuşmalıdır

Ahmet Saydan

Türkiyede ekonomik, politik ve askeri alanlarda emperyalist hegemonyanın kuvvetlenmesi, bir yandan da işbirlikçi zümrenin aşırı sömürüye dayanan baskı programı, halk yığınları arasında yavaş, fakat devamlı bir şekilde süregelen bir uyanışa yol açmakta, azılı gerici kuvvetler halk yığınları arasında gün geçtikçe daha açık bir şekilde demaske olmaktadır. Fakat, bu uyanış düz bir doğrultuda gelişmemekte, bir takım zikzaklar çizmektedir. Meselâ demokratik ve sosyalist akımlar arasında, «şovnist» «küçük burjuva» eğilimleri kuvvetlenirken, bir yandan da dini irtica politik bir tehlike olarak ufukta belirmektedir. Görünen ikinci manzara, iktidarı elinde tutan, yabancı tekellere bağlı zümrenin, askeri, ekonomik, politik yönlerden emperyalizmle bağlarını daha da kuvvetlendirmek için çaba harcamasıdır. Meselâ san yıllarda imzalanan ikili anlaşmalarla Amerikan tekeli devlet iktidarına, uygun gördüğü zaman ve istediği bölgelere asker çıkarma yetkisi verilmiştir. Türkiyede anti-emperyalist hareketin gelişmesi, Vaşington'u «kilit üzerine kilit vurmaya» zorlamıştır. Bu politikanın Yunanistan'da «Orta sol» bir hükümetin işbaşına gelme ihtimaline karşı faşist bir askeri darbe şeklinde belirdiği de bilinmektedir.

Amerikan emperyalizminin Türkiye ve Yunanistan gibi ülkelerde hegemonyasını devam ettirmek üzere aldığı bu dolaysız tedbirler yanında bir de dolaylıları vardır. Emperyalizmin aldığı dolaylı tedbirler arasında, dini irtica Türkiye'ye has bir vurucu kuvvet, bir komandocu hareket haline getirmek önemli bir yer tutuyor. Dini irtica, Konyada olduğu gibi, yer yer yakıp yıkmak şeklinde beliren saldırılara geçmekte, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi anti-emperyalist, demokratik hareketin yoğun olduğu yerlerde, emperyalizme karşı çıkanlardan açık açık «kan ve kelle» istemeye kalkışmaktadır. Elinde, Atatürkçü, 27 Mayısçı ilkelere dayanan ve dini irtica yasaklayan bir Anayasa bulunan emperyalist maşası hükümet, bu çıkışlara seyirci kalmakta, hatta onu el altından besleyip kışkırtmaktadır. Dini irtica, anti-komünizmle, anti-Sovyetizmle kol kola yürüyor. «Komünizmle mücadele dernekleri»nin dini irtica körükliyen kesif bir propaganda faaliyetine girişmeleri, irtica köklerinin Vaşington ve Bonn'a kadar uzandığı görüşünü kuvvetlendirmektedir.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdemin verdiği resmi rakamlara göre, gizli, açık işsizleri yedi milyonu aşan, toprak ürünlerinden toprak altı zenginliklerine kadar başlıca kaynakları emperyalist tekellerin elinde bulunan,

sefaletin, işsizliğin, umutsuzluğun arttığı, tarım ülkesi olduğu halde ekmeklik buğdayının dört yüz bin tonunu Amerikadan almak zorunda bırakılan, okuma yazma bilmiyenlerinin oranı yüzde 60 civarında bulunan bir memlekette, dini irticain bir kısım halkı kolayca sarabileceği ve emperyalizmin elinde demokratik güçlere karşı vurucu bir güç haline gelebileceği meydandadır.

Azılı gerici güçlerin Türkiyede dini irticayı körüklemekle erişmek istedikleri hedeflerden biri de, işçi ve gençlik hareketini «kelleciler komando»ların devamlı tehdidi altında tutmak, onları, temel prensiplerini terke ve küçük burjuva şovinizmine doğru gerilemeye zorlamaktır.

Gerçekten de, demokratik akımları yönetenlerden bazıları, devamlı terör tehdidi altında, küçük burjuva şovinizmine doğru kolayca gerilemişlerdir. Bunlar, milli kurtuluş hareketimizin en tabii müttefik ve yardımcısı olan Sovyetler Birliğine, dünya sosyalist sistemine, dünya işçi hareketine, bilimsel sosyalizmin temel prensiplerine saldırmaya başlamışlardır. Böylece onlar, NATO, SENTO gibi paktlarla milletlerarası politik ve askeri teşkilâtlara dayanan emperyalizm ve onunla işbirliği yapanların, bir yandan Türkiyedeki milli kurtuluş hareketini içerden parçalamak, devrimci hedeflerinden uzaklaştırmak, oportünizmin çıkmazlarına sürüklemek, bir yandan da milletlerarası dayanışmadan yoksun bırakarak hareketi zayıflatmak için uyguladığı taktiğin tuzağına düşmektedirler.

Bu şartlar altında TKP gibi emperyalizme, derebeyliği artıklarına, kapitalist sömürüye karşı, geniş halk yığınlarının menfaatlerini ve ulusal bağımsızlığı korumak için mücadele eden ve bu mücadelesinde hiçbir zaman tâviz vermeyen bir partinin milli hayatta yerini alması, birinci milli kurtuluş savaşına katıldığı gibi, ikinci milli kurtuluş hareketinde de legal çalışması bir kat daha önem kazanıyor, kaçınılmaz politik bir zorunluk oluyor.

TPK'nin kuruluş prensipleri

Bu zorunluğu daha iyi anlıyabilmek için TKP'nin kuruluş prensiplerine bir göz atmak gerekmektedir.

TKP'nin kuruluş prensipleri 10 Eylül 1920 de yapılan Birinci Kongresinde programlaştırılmış, memleket ve dünya kamuoyuna ilân edilmiştir.

TKP Birinci Kongresinde kabul edilen 25 maddelik «Umumi Nizamname»nin ikinci maddesinde «Kapitalizm ve emperyalizm tagallübünden bütün mazlum milletlerin ve sınıfların kurtarılması için TKP'nin bütün kuvvetiyle mücadele» edeceği, dördüncü maddesinde Türkiye komünistlerinin köy, nahiye, kaza, sancak ve merkez şuraları vasıtasıyla cemiyet hayatında hakiki bir halk hükümet-i cumhuriyesini vücuda» getireceği ve «sosyalizmi yerleştirenceye kadar fukara-i kâsibeden müteşekkil olan şuraların idaresini vaz» edeceği, dokuzuncu ve onuncu maddelerinde ise «arazi, bankalar, fabrikalar, büyük ticarethaneler, mebani, demiryolları, vapurlar vel-

hasıl bütün servet ve sanayi menbaları»nın, «harici ticaret ve mübadele»nin tamamıyla millileştirileceği belirtilmektedir.

Programın öteki maddelerinde de bir takım ıslahat ve reformlar yer almaktadır. Meselâ ikinci maddesinde «bilvasıta vergiler mülga» olacak, gelir vergisi geometrik diziyle müterakki olarak alınacak, gerekirse büyük burjuvaziye «tazminat» namı altında yeni bir vergi konacaktır. Askerlik, adalet, eğitim alanlarında çok radikal reformlar yapılmasını isteyen TKP laikliğe taraftardır, «servet-i umumiyyeden seyyanen müstefit» olunmasını ister. «Türkiye komünistleri, yalnız elinin veya fikrinin emeği ile yaşayan köylü, rençber, amele, memur ve hademe gibi beşeriyetin hakiki fukara-i kâsibesini partinin en sağlam taraftar ve anası, olarak tanır.» (Madde 22)(*)

TKP Birinci Kongresi, Türkiye'nin emperyalist işgâli altına düştüğü devreye raslar. Kongrenin toplandığı günlerde cephelerde çete savaşları çoktan başlamış, komünist çeteleri de öteki yurtseverlerle beraber düşmana karşı dövüşmeye koyulmuşlardı. Bu bakımdan Birinci Kongrenin baş konusu, emperyalizme karşı yürütülen Milli Kurtuluş Savaşıydı. Bu durumu, TKP'nin kurucusu Mustafa Suphi Birinci Kongrede şu şekilde özetler: «TKP'nin en yakın görevi ve ödevi halkın kendi kaderini kendi eline alması için gereken durumu, zemini, yolları hazırlamaktır. Emperyalistleri, yabancı kuvvetleri memleketten kovmaktır. Amacımız halkın sırtından geçinen hazir yiyicileri ortadan kaldırmaktır.» («28–29 Ocak 1921'de Karadeniz kıyılarında parçalanan yoldaşların ikinci yıldönümü» kitabı, Sayfa 54)

Mustafa Suphi Birinci Kongreyi açış nutkunda, Büyük Oktobr Sosyalist Devriminin tarihsel önemini belirtmiş, Doğu halklarının kurtuluşları için bu devrimin tükenmez bir kuvvet kaynağı olduğunu söylemişti. Doğu halklarının ezeli düşmanı olan emperyalizme, sömürgeciliğe karşı Sovyet halklarının yürüttükleri kahramanca savaşların bir dökümünü yapmıştı.

Sosyal kurtuluşa giden yol

Birinci Kongrenin ödevlerinden biri de parti programını ve tüzüğünün kaleme almaktı. Kongre gündeminde bu ödevin dışında daha başka sorunlar da vardı. Bunları şöyle sıralıyabiliriz:

1. Geçici Merkez Komitesinin çalışma raporu,
2. milli kurtuluş ve sömürge meseleleri,
3. köylü meselesi,
4. kooperatif konusu,
5. illerin durumu,
6. kadınların durumu v.s.

Kongrede, milli kurtuluş savaşı ve sömürge meselesi üstüne okunan raporda, emperyalist sömürüye karşı savaşan milli kuvvetleri, milli bur-

(*) Mete Tunçay, «Türkiyede Sol Akımlar», Bilgi Yayınevi, Sayfa 92–93.

juvaziyi tutmak gerektiği belirtiliyordu. Bu «tutmak» sözü, elbette ki, milli burjuvazinin kuyruğuna takılmak, ona yedek kuvvet olmak anlamına gelmiyordu. Milli burjuvaziye emperyalizme, sömürgecilik sistemine, bunların yurt içinde dayanağı olan derebeylik-toprak ağalığı rejimine karşı savaşa zorlamak demekti.

Birinci Kongreye köylü meselesi hakkında da bir rapor sunuldu. Raporda, özetle şöyle deniyordu: Milli Kurtuluş Savaşı, demokratik toprak reformuyle, demokratik devrimle, devrim yoluyla toprak davasını çözmek ve büyük toprak ağalığını yıkmak savaşıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Geniş köylü yığınlarını savaşa çekmeden, bu savaşa hazırlamadan, teşkilâtlandırmadan demokratik – sosyal devrim başarılamaz. İşçi-köylü birliğini, bu iki ana kuvvetin savaş birliğini kurmadan, ne köklü demokratik devrime, ne garantili milli bağımsızlığa ulaşılabilir. (TKP Birinci Kongresi, Sayfa 50, 96, 13).

Birinci Kongrede Anadolunun konkre durumu göz önüne alınarak, derhal yerine getirilmesi gereken istekler sistemleştirilmişti. Köklü bir toprak reformu bu isteklerin başında geliyordu. Anadolunun acıklı durumunu yansıtan delegeler, geniş köylü yığınlarının, derebeyi-ağa sömürsünden kurtulmak, toprağa, refaha ve aydınlığa kavuşmak istediklerini belirttiler. Derebeylik artığı ilişkilerin, marabacılığın, yarıcılığın, derebeyi toprak mülkiyetinin, bu amansız sömürme sisteminin kökünden kaldırılmasını istediler. Derebeyi-ağa topraklarının bedelsiz alınıp, köylüye, en başta topraksız ve az topraklı köylüye dağıtılmasını ileri sürdüler.

Memlekete dalan yabancılara karşı girişilen kurtuluş savaşının başarı ile, demokratik devrimle sonuçlanabilmesi için bu toprakların köylülere mutlaka verilmesi gerekirdi. Kurtuluş Savaşına düşman olanların topraklarına, mallarına hükümet hemen el koymalıydı. Köylü borçları, tefecilik, vergi borçları, köylüyü ezen vergiler kaldırılmalıydı. Gelire göre artan adaletli bir vergi sistemi kurulmalıydı. Emekçi köylüler, imece yoluyla kooperatiflerde birleştirilmeli, emekleri, malları ağalara karşı korunmalı, köylüye tarlasını işleyebilmesi için tohum, tarım âletleri ve ucuz kredi sağlanmalıydı. (Birinci Kongre, sayfa 84).

Birinci Kongrede kadın meseleleri üzerinde de önemle duruldu. Kadınları sosyal ve politik hayata çekmek, bağımlı, esir durumdan kurtarmak, karanlıktan ışığa çıkarmak, okutmak, uyarmak gereği belirtildi. Kadınların erkeklerle eşit haklı olması, onlara seçmek ve seçilmek hakkının tanınması, işçi kadına özel hakların sağlanması için Kongrede kararlar alındı.

Birinci Kongre, «Türkiye işçilerine» hitaben özel bir çağrı yayınladı. Çağrıda, emperyalistlerin saldırısına karşı bütün antiemperyalist kuvvetlerin bir işbirliği cephesi kurmaları teklif ediliyordu. Bunun yanında şu politik ve sosyal istekler de vardı:

1. Sendikalara tam bağımsızlık, serbestlik ve dokunulmazlık sağlamak, etkisiz toplantı, grev, yürüyüş, basın ve kişi dokunulmazlığı hürriyetlerinin teminat altına alınması,

2. tek dereceli, genel, eşit, serbest ve gizli seçim sisteminin kabulü,
3. jandarma yerine halk tarafından seçilen milis teşkilâtının kurulması,
4. yürürlükteki bütün vergilerin kaldırılması ve yerine kazanç oranı ile artan vergi sisteminin konması,
5. parasız genel eğitim,
6. topraksız ve az topraklı köylülere bedava tarım aleti dağıtılması,
7. padişahlığın yıkılması, cumhuriyetin kurulması, valilerin, kaymakamların halk tarafından seçilmesi,
8. toprak reformunun gerektiği gibi yürütülmesi için köylü komitelerinin kurulması, tarım işçilerine serbest sendika kurma hakkının tanınması,
9. Kurtuluş Savaşına düşman olanların, sarayın, padişahın, toprak beylerinin mal ve mülklerine hemen el konması,
10. Düyunu Umumiyenin, yabancı kumpanyaların, kapitülasyonların kaldırılması, padişahların yabancılardan aldıkları «Osmanlı borçları»nın tanınmaması.

Bu isteklerin yanında, işçi sınıfı için 8 saatlik işgünü, eksiksiz, serbest grev hakkı, toplu sözleşme, işçilere mesken, 14 yaşından küçük çocukların çalıştırılmaması, gebe işçi kadınlara doğumdan önce ve sonra iki ay ücretli izin verilmesi, işçilere ihtiyarlıkta emeklilik, işsizlik sigortası ve sosyal sigorta sağlanması gibi sosyal istekler vardı.

TKP'nin programı ve burjuva

TKP Birinci Kongresinin özetle verdiği karar ve isteklerinden bir kısmı gerçekleşmiştir. Fakat tam bağımsız, halkçı ve demokratik bir cumhuriyet kurmak, köklü toprak reformu yapmak, büyük üretim ve servet kaynaklarını, dış ticareti devletleştirmek, yabancı sermayenin kurduğu sömürü işletmelerini halka mal etmek gibi ana prensipler, bugün hâlâ ulaşılması gereken hedeflerdir. Tarihsel olayların gelişmesini, doğan yeni şartları her zaman göz önünde tutarak, her dönemi ve her aşamayı Marksizm-Leninizm prensiplerinin bilimsel menşurundan geçirerek tahlil edip sonuçlar çıkaran TKP, kuruluşundaki bu temel prensiplere her zaman bağlı kalmış, en ağır şartlar altında bile onlardan herhangi bir tâviz vermeye yanaşmamıştır. TKP'nin bu program ve prensipleri gerçekten de halkçı ve demokratiktir ve emperyalizme karşı yürütülen milli kurtuluş savaşını sosyal devrime haline getirmekten titizlikle sakınan, Osmanlılardan kalma sosyal yapıyı olduğu gibi koruyan, yalnız sultanlığı, hilâfeti kaldırmak ve Cumhuriyeti ilân etmekle yetinen burjuvaziyi ürkütecek kadar halkçı ve demokratikti. Bir yandan TKP programının bu gerçek demokratik niteliği, bir yandan da komünistlerin bu prensiplerden tâviz vermeye yanaşmayan kararlı tutumları karşısında burjuvazi, daha Milli Kurtuluş Savaşı sona ermeden TKP'ye karşı terör tedbirlerine başvurdu. Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Karadenizde boğdurulması, Yunan kuvvetlerine karşı yığıtçe

çarptıran komünist çetelerinin arkadan vurulması ve daha sonra 1923 yılında TKP'nin gerici Rauf Orbay hükümeti tarafından kapatılması, esasında, Milli Kurtuluş hareketinin dayandığı temelleri torpillemekten, milli bağımsızlık hareketini sağlamlaştıracak önemli bir politik kuvvetten memleketi yoksun bırakmaktan başka birşey değildi.

Milli Kurtuluş Savaşına katılan, hatta onun öncülüğünü alan burjuvazinin, Komünist Partisini illegal çalışmaya zorlanması yüzünden, milli menfaatlere daha kolay ihanet etme imkânını elde ettiğini ve Anadolu topraklarından ağır fedakârlıklar pahasına kovulan emperyalistlere, daha sonraları, hiçbir direnme ile karşılaşmadan kapıyı içerden kolayca açtığını Cumhuriyetin ilânından bu yana geçen yıllar açıkça ortaya koymuştur.

TKP ile halk arasına çekilen duvar

Emperyalist ordularının kovulmasından, hilâfetin, padişahlığın ilgasından, Cumhuriyetin ilânından, şapka ve lâtin harflerinin kabulünden öteye geçen bir perspektifi olmayan burjuvazi, TKP'nin halkçı ve demokratik programının geniş emekçi yığınlarına mal edilmesinden korkuyordu. Bundan ötürü TKP'yi karşı mücadelesinin baş hedeflerinden biri, TKP programı ile halk yığınları arasına bir duvar çekmekti. Bu duvarın nitelikleri değişti. Kanlı terör, cinayet, zindan, baskı, likidatörleri, gizli polis ajanlarını parti saflarına sokmak, partiyi içerden vurmak gibi derece derece değişen tedbirlerdi. Korkunç ve iğrenç fantazilere dayanan yalan ve iftiraydı bu duvarın niteliklerinden biri de. Üstelik yalan ve iftira kampanyasına karşı TKP için bütün legal savunma yolları kapanmış, yasaklanmıştı.

TKP'nin din, aile ve mülkiyet konularında tutumu

Burjuvazi, TKP'ye, komünistlere ve komünizme karşı propagandasını, halkımızın en hassas olduğu şu üç noktada toplamasını bilmişti: Din, aile, mülkiyet.

Burjuvazi elindeki bütün propaganda imkânlarını kullanarak TKP'yi, dine, Allaha karşı alan, halkımızın inandığı her türlü mukaddesatı reddeden bir akım diye göstermeye uğraşmıştır. Bu propaganda bugünlerde bile emperyalizm-işbirlikçi ajanlarının elinde işler bir silâh, geçer akçedir. Bu ajanların, halk yığınlarını, hâlâ «Allahsız komünistleri ezmek», «Allaha sövenlerin haddini bildirmek» sözleri ile kışkırttıkları görülmektedir.

Oysa TKP'nin din ve mukaddesat konusunda görüşleri açık ve berraktır. TKP Birinci Kongresinde de belirtildiği gibi, parti, bu konuda laiklik prensiplerine bağlıdır, dinle devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını öngörür. Halkın, emekçi yığınlarının samimi dini duygularına saygı besler. Kimsenin vicdan, din ve ibadet hürriyetine karışmayı aklından geçirmez.

Ama emperyalizm ajanlarının, işbirlikçilerin, halkımızın dini inançlarını sömürmelerine, halk düşmanı soygun ve sömürü düzenini, derebeylik ilişkilerini, toprak köleliğini, emperyalizme uyduluğunu ayakta tutmak için din müessesesini kullanmalarına karşıdır.

Komünist partilerin iktidarda oldukları sosyalist memleketleri gören burjuva gazeteci ve yazarları bile bu ülkelerde tam bir vicdan ve ibadet hürriyetinin varlığını itiraf etmek zorunda kalmaktadırlar.

Aile konusunda gerici çevrelerin tutumu daha da çelişmelidir. Emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin egemen olduğu az gelişmiş ülkelerde, bu arada Türkiyede sömürü ve soygun düzeni mekanizmasının dışları aile moralini gittikçe kemirmekte, evlenme, aile kurma gittikçe daha çok menfaat ve para temeline doğru kaymaktadır. Sefalet içinde olan emekçi yığınları aile kurmakta aşılmaz zorluklarla karşılaşırken, vurguncu, soyguncu takımı, toprak ağaları, çiftlik beyleri poligamiye kadar gidebilmekte, çoğu zaman da halkın alinterinden sağladıkları soygunlarını fuhuş yuvalarında harcamakta, öte yandan fuhuş, beyaz kadın, uyuşturucu madde ticareti kapitalist toplumun temellerini sarsacak kadar genişleyip gelişmektedir.

Yarattıkları toplum düzeni ile aile moralini bu derecelere kadar düşürenlerin, komünistleri «aile tanımamak», «kadını orta malı haline getirmek»le suçlamaya kalkışmaları, işin içinde moral değil, fakat politik bir gaye bulunması yüzündendir. O politik gaye de, emperyalizme, toprak ağalığına, yabancılara bağlı sermayeciliğe karşı, milli bağımsızlık, demokrasi ve sosyal adalet için yürütülen savaşın bayrağını herşeye rağmen elinden düşürmeyen bir partiyi, TKP'yi gerçek dostlarından, halk yığınlarından ayırıp, soygun düzenini daha rahatça devam ettirmekten başka birşey değildir.

Bu konuda da bugün gerçek verilere dayanarak konuşmak mümkündür. Komünist ve Marksçı-Leninci işçi partilerinin iktidarda bulunduğu sosyalist ülkelerde sömürü düzenine son verildiğinden, sefalet, işsizlik gibi aile moralini de sarsan toplum hastalıkları yok olmuştur. Sosyalist toplumda kapitalist düzeni kemiren ve kapitalist toplumun soysuzlaştığını gösteren delillerden biri olan fuhuş, beyaz kadın ticareti gibi hastalıklara rastlanmaz. Kadın, hayatını kazanma imkânlarına, bütün diğer haklara sahip olduğundan, ailenin temelidir, aile, kapitalist toplumlarda olduğu gibi menfaate değil, sevgi ve saygıya dayanır. Bu bakımdan gerçek ve sağlam aile morali sosyalist ülkelerde kurulabilmiş, kadın, bir zevk aracı ve mal niteliğinde olmaktan sosyalist memleketlerde kurtulmuş, bütün kabiliyetlerini her yönden geliştirme imkânlarına kavuşmuştur.

Bu gerçeği, sosyalist ülkeleri dolaşan burjuva gazeteci ve yazarları da tesbit etmektedirler.

TKP, programında da belirtildiği gibi, kadınla erkeğin hukuki eşitliğine taraftardır. Kadının, analık gibi ayrı bir niteliği bulunduğunu, bunun da

kadına bazı ilâve sosyal haklar tanımayı gerektirdiğini kabul etmektedir. Kadının toplum hayatında, fabrikada, tarlada, büroda, evde aşağılanmasına, insanlık onur ve haklarının çiğnenmesine karşıdır.

Mülkiyet meselesine gelince, hemen hemen bütün az gelişmiş memleketlerde olduğu gibi Türkiyede de mülkiyet aşırı bir birikime tâbi olmuştur. En az ve en çok gelir arasında 23 bir misli farkın bulunduğu, derebeylik artığı ilişkilerin hâlâ devam ettiği bir memlekette durumun başka türlü olmasına da imkân yoktur. Çalışma Bakanı Erdemin 7 milyon, Devlet Plân-lama Teşkilâtının 9 milyon olarak tesbit ettiği gizli ve açık işsiz, «ipinden ve çulundan» başka herhangi bir mülkü yoktur. Bunlardan çoğu köy emekçileridir. Marabacılar, yarıcılar, toprak ve mevsim işçileridir. Bunlara bir de yarı aç, yarı tok durumdaki büyük şehirlerin altproletaryasını katmak gerek. Sanayi işçisi ise dededen, babadan kalma bir eve, bir gecekonduya sahipse ne âlâ. Çoğunlukla bunların da çalışmagücünden başka herhangi bir «mülk»ü yoktur. Bu hesaplara Türkiye nüfusunun üçte biri mülkiyetten yoksundur. Geride kalanın yine üçte birinin de «mülkü» yani tarlası, hayvanı, meskeni yeterli ve ailesini besliyecek, barındıracak kadar değildir.

Öte yandan derebeyi ve çiftlik beylerinin elinde biriken topraklar çok geniştir. Bu zümrelerin «mülkiyet hakkı», su birikintileri, göl, nehir, orman gibi alanları bile kapsar. Ayrıca bankalar, büyük ithalat, ihracat ve nakliye şirketleri, madenlerin bir kısmı, yerli ve yabancı şirketlerin elinde toplanmıştır.

Halk yığınlarını çırlı çıplak bırakanların, toprak ağalarının, «mülkiyet hakkını» göller, nehirler, sahiller ve ormanlarla genişletenlerin ve bu tabiat nimetlerinden bile halk yığınlarını mahrum edenlerin, komünistleri «mülkiyet düşmanı» ilân etmeleri, Türkiyede sınıf savaşının, komprador – emperyalist hegemonyası tarafından nasıl gaddarca yürütüldüğünün çıplak bir örneğidir.

TKP mülkiyet hakkından nasibi olmıyan köy ve şehir emekçi yığınlarını kişisel mülk sahibi yapmaktan yanadır. Bunun için, toprak beylerinin, ağa, şeyh ve aşiret reislerinin tasarruflarındaki toprak, hayvan ve araçların bedelsiz olarak alınıp köy emekçilerine bedava dağıtılmasını ve faizsiz kredi verilmesini öngörür. Bu anlamda ve bu gaye uğrunda geniş ve köklü bir toprak reformu için TKP, kurulduğu günden beri savaşmaktan geri durmamıştır.

Bundan başka, madenlerin, bankaların, yabancılarla ortaklaşa kurulan şirketlerin, yabancı sermaye yatırımlarının, ithalat, ihracat ve nakliye şirketlerinin devletleştirilmesine, milletin mülkiyetine verilmesine taraftardır.

Burjuvazinin TKP programından korkusu ve telâşi öylesine büyüktür ki, komünistlerin yargılanması bile 1929'dan bu yana sıkı bir gizlilik içinde yapılmıştır. Bugün de bu kaide değişmiş değildir.

45 yıllık gizli faaliyet

TKP 48 yıllık varlığının 45 yılını amansız bir terör ve gizlilik şartları içinde geçirmiştir. 45 yıllık gizli faaliyeti sırasında TKP, politik platformunu halk yığınlarına duyurup benimsetmek, halkımızı gerçekten bağımsız ve demokratik bir Türkiye uğrunda teşkilâtlandırmak için çalıştı. Sesini geniş emekçi yığınlarına ulaştırabildiği ve ulaştırmadığı zamanlar oldu. Amansız terörün ve gizliliğin TKP'yi büyük zorluklarla karşılaştırdığı bir gerçektir.

TKP 48 yıllık varlığı ve 45 yıllık gizli faaliyeti sırasında, yakın tarihimizin bütün büyük dönemeçlerinde, bütün karar anlarında sesini yükseltmiş, halkçı, demokratik programının prensiplerine bağlı bir politika yürütmüştür.

İkinci Dünya Harbinin sonunda halkımızın karşılaştığı büyük karar anlarının başında, Türkiye, Marşal Planı ve Truman Doktrini yolları ile Amerikan emperyalizmine bağlanmış, 1951 yılında da NATO'ya katılmıştır. Her iki tarihsel anda TKP'nin tutumu kesindir. Marşal planı öncüleri Türkiye'ye geldiği sıralarda, TKP'nin yayınladığı gizli bildiriye, daha sonra Truman doktrininin uygulanmaya başlanacağı sıralarda partinin yayınlarını şöylece özetleyebiliriz: Truman doktriniyi kabul etmek, Türkiye'nin Amerikan emperyalizmine bağlanmasından ve Türkiye gibi az gelişmiş bir memleketin sömürge durumuna düşürülmesinden başka bir sonuç vermiyecektir. Ağır fedakârlıklarla kazanılmış bağımsızlığımızın kaybı, Türk halkına pek pahalıya mal olacak, milli sanayiini kurmak, milli kalkınmasını sağlamak, demokratik bir Türkiye kurmak gibi hedeflerin daha da uzaklaşmasına sebep olacaktır.

TKP, 1951'de de Türkiye'nin NATO'ya katılmasına bütün gücüyle karşı durmuş, Ortadoğudaki komşularımıza, Ortadoğu halklarının milli kurtuluş hareketlerine karşı olan, aynı zamanda, emperyalistlerin petrol ve stratejik çıkarlarını korumak amacıyla da güden bu paktın Türkiye'ye harpçi bir politika yükleyeceği, yıkım ve sefalet getireceği, emperyalizmin Türkiye'deki hegemonyasını kuvvetlendirmekten başka bir sonuç vermiyeceği fikrini savunmuştur.

Gerek 1946'da, gerekse 1951'de Amerikan emperyalizmine bağlı idareci çevreler, TKP'nin bu yurtsever uzak görürlüğünü ağır terörle cevaplandırdılar. Ama yüzlerce komünistlerin zindanlara atılması, işkenceye tâbi tutulması, sürülmesi, olayların kaçınılmaz akıbetlerine doğru gelişmesini önlemek şöyle dursun, bu yurtsever sesin terörle boğulması, kaçınılmaz âkibeti, olayların diyalektik gelişmesini daha da hızlandırdı, Türkiye Amerikan uydusu bir devlet haline geldi, sömürgeleşti, sanayileşmek şöyle dursun, eskiden buğday ihraç eden memleketler arasındayken, ekmeklik buğdayının bir kısmını Amerikan emperyalistlerinden dilenen, işsizi, sefaleti artan, enflasyonu derinleşen az gelişmiş bir tarım memleketi olmaktan kurtulamayan bir ülke duruma düştü.

TKP'nin kuruluşundan beri ağır fedakârlıklar pahasına toplum hayatına attığı, milli bağımsızlık, halkçı reformlar, sosyal adalet, sanayileşmiş Türkiye fikirleri tohumlarının şu son yıllarda komünist olmıyan sol ve bütün öteki yurtsever akımlar tarafından benimsenmesi ve bunların geniş bir kamuoyuna mal olması, TKP'nin özbeöz ulusal ve öncü bir parti olduğunu bir daha ispat etmiştir. General Gürsel'in cumhurbaşkanı iken, Suat Hayri Ürgüplü'nün başbakanken, liberal basının da zaman zaman, Rauf Orbay hükümeti zamanında TKP'ye konan yasağın kaldırılmasını istemeleri, partinin ulusal ve öncü niteliğinin onlar üzerinde objektif bir rol oynadığını açıkça göstermektedir.

Milli bağımsızlık ve enternasyonalist dayanışma

TKP'nin Birinci (yani Kuruluş) Kongresinin benimsediği önemli prensip üzerinde de durmak gerekiyor: Bu prensip bağımsızlık ve devrim hareketlerinin ulusal niteliği ile proletarya enternasyonalizmi arasındaki bağıdır.

Bazı çevreler tarafından, birbirine taban tabana zıtmış ve birbiriyle katiyen bağdaşmazmış gibi gösterilen bu iki ana prensip, birbirini tamamlayan, bütünleyen iki hareket noktasıdır.

Milli bağımsızlık savaşı ve bu savaşla paralel yürütülecek sosyal-politik devrim hareketi, ulusal güçleri mücadele bilincine ulaşması ile olgunlaşır. Son yıllarda Türkiye'de emperyalizme, derebeyliğe ve işbirlikçi idareye karşı ulusal ölçülerde devrimci bir hareket gelişmekte, hatta hızla gelişmektedir. Amerikan Altıncı filosunun İstanbul ve İzmir limanlarını ziyareti sırasında halk yığınlarının ve yurtsever gençliğin, milli bağımsızlık ve devrim uğrunda kan dökecek, şehit verecek, zindanları göze alacak derecede bilinçlendiği görülmektedir. Bu gelişme içinde, topraklarımızdaki Amerikan üslerine yürüme fikrinin de mayalandığını görmek mümkündür.

Ulusal devrim ortamının daha da gelişmesi, anti-emperyalist, demokratik akımlar arasında bir dayanışma ve güçbirliği ortamının yaratılmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak gelişmesinin bu aşamaya varması ile ulusal devrimci ortamın gereken kıvamı bulacağını söylemek yanlış almaz. Objektif şartların mevcudiyetine rağmen bu gibi bir gelişmenin gecikmesi, anti-emperyalist, demokratik güçlerin ayrı ayrı savaşır durumda kalmaları bugüne kadar iktidarın ve emperyalizmin «ayır, buyur» prensibini uygulayabildiğini gösteriyor. O gerici kuvvetler, bu hedefe, bazan terör, bazan bu kuvvetleri birbirlerine karşı çıkaracak manevralar, bazan irticanın «kanlı kelle» tehditleri, bazan da oportünizmi teşvik, likidatör ve provokatörleri kullanma yoluyla ulaşabiliyorlar. Tabii Senatör Tunçcanadın açıkladığı rapor bu noktaya bir hayli ışık tutmuştur. Amerikanın Türkiye'deki yerli casuslarından birine hazırlattığı bu raporda, Türkiyede anti-emperyalist, demokratik kuvvetleri parçalıyacak bir taktiğin yürütülmesi ısrarla isteniyordu.

Bugünkü politik aşamada emperyalizmle işbirlikçilerin bu taktiği yürütebildikleri görülüyor.

Buna karşılık, emperyalizmin dünya ölçüsünde gerilemekte olduğu da bir gerçektir. Milletlerarası sınıf savaşının kazandığı nitelik, dünya sosyal sisteminin kurulması ve devamlı kuvvetlenmesi, milli kurtuluş hareketinin durmadan gelişmesi, dünya işçi hareketinin yeni yeni hamleler yapması, emperyalizmin gerileme sürecini hızlandırmıştır. Fakat emperyalizmin, bu aşamada içinde bulunduğu çelişmeleri, yer yer silâh zoru ile, yer yer faşist darbeler, yer yer kompradorlaşmış bir zümreyi iktidara getirmekle çözmeye kalkıştığını görüyoruz. Emperyalizm, özellikle Amerikan emperyalizmi şimdiki dönemde ulusal bağımsızlığına yeni kavuşmuş ve az gelişmiş memleketlere karşı-devrim ihracını daha da kuvvetle deniyor. Emperyalizmin bu saldırganlığı dünya barışını temelinden sarsıyor, insanlığı bir atom harbiyle tehdit ediyor. Bundan ötürü de dünya devrim güçlerine, insanlığı emperyalizmin meydan verebileceği bir atom harbinden korumak gibi zor ve sorumlu bir ödev de düşüyor.

Emperyalizmin gerilemekte olmasına rağmen, hâlâ kuvvetli dayanaklara sahip olduğu, «kağıttan kaplan» durumunda bulunmadığı da bir gerçektir. Üretim ve tüketim sürecinde dünya pazarlarının önemli bir kesimini sömüren Amerikan tekelleri, devlet organlarına el atmış, Amerikan toplumunun endüstriyel, ekonomik ve askeri güçlerini kendi tekelci hedefleri için kullanmak imkânlarını elde etmişlerdir.

Marks'la Engels 1848 yılında, yani kapitalizmin daha gelişme çağında yayınladıkları «Komünist Partisi Manifesti»nde şunları yazmışlardı: «Üretim ve tüketim sürecinde dünya pazarını sömürmeye koyulan burjuvazi kozmopolit bir nitelik kazanmıştır.»(*)

Lenin «Kapitalizmin en yüksek aşaması: emperyalizm» adlı eserinde şunları belirtiyor: «kapitalist rejimde iç pazar kaçınılmaz olarak dış pazara bağlıdır. Kapitalizm dünya pazarını çoktan yaratmıştır. Sermaye ihraç ettiği dış ülkeler ve sömürgelerle, aynı zamanda en büyük tekellerin «etki bölge» leri ile ilişkileri genişlediği nispette «tabii olarak» bu tekeller dünya ölçüsünde anlaşmalara, milletlerarası kartellerin kurulmasına doğru gelişme kaydediyorlar.»(**)

Milletlerarası karteller dış ülkelere ve sömürgelere girerken politik etkilerini de beraber götürüyor. Bu politik etki, bazan işbirlikçi komprador idarelerinin kurulması, bazan askeri faşist darbeler, yer yer de, Viyetnamda görüldüğü gibi, napalm bombaları ile direkt saldırı şeklinde beliriyor. Ve sık sık da milletlerarası kartellerin ham madde ve sürüm pazarlarını paylaşmaları ve yahut paylaşamamaları dünya ölçüsünde çatışmalara, dünya harplerinde sebep oluyor. Politik, askeri etki bölgeleri, askeri blokları,

(*) K. Marks—F. Engels, «Manifest der kommunistische partei», s. 7.

(**) V. İ. Lenin «L'imperialisme, stade supreme du kapitalisme» s. 365.

milletlerarası kartellerin karşılıklı etki bölgeleri yaratma politikalarından kalma bir durumdur. Fakat Sovyetler Birliğinin ve dünya sosyalist sisteminin kurulmasından sonra milletlerarası kartellerin, kendi oralarında, sosyalist sisteme karşı askeri bloklar kurdukları veya mevcut blokları onlara karşı yönelttikleri görülüyor. İkinci Dünya Harbinden evvel Amerikan, İngiliz ve Fransız tekellerinin perde arkasından teşvik ettikleri ve Alman, İtalyan, Japon tekellerinin kurduğu «artikomintern paktı», «Berlin-Roma-Tokyo mihveri» gibi, Sovyetler Birliğine, dünya işçi hareketine karşı kurulmuş askeri-politik paktlar, yerlerini, çağımızda NATO, SEATO ve SENTO gibi askeri-politik bloklara terketmiş bulunuyor. Milletlerarası tekellerin bu askeri-politik paktları kurmaktan maksatları, dünya sosyalist sistemini parçalayıp yıkmak, milli kurtuluş hareketini bastırmak, genç bağımsız devletlere ve az gelişmiş ülkelere karşı-devrim ihraç etmek, dünya demokratik hareketiyle işçi ve komünist hareketini terör tedbirleriyle ezmektir.

Emperyalizmle savaşta Proletarya enternasyonalizminin rolü

Milletlerarası tekellerin bu askeri-politik teşkilâtları karşısında en kuvvetli demokratik ve anti-emperyalist güc, proletarya enternasyonalizmidir. Dünyadaki bütün sömürülen insanlar arasındaki dayanışma, kapitalizmin gelişmesi ve emperyalizm aşamasına ulaşması ile daha büyük bir anlam kazanmıştır.

Marks ve Engels «Komünist Partisi Manifesti»nde insanlık tarihinde çeşitli milletlere mensup egemen sınıfların sömürüyü sürdürmek için kendi aralarında kurdukları milletlerarası dayanışmaya karşı, proletaryanın da milletlerarası dayanışmasının kaçınılmazlığını önemle belirtiyorlardı. Birinci Enternasyonalin yaratılması da aynı hedefe yöneltilmiş bir teşebbüstü. Hedef, sermayenin milletlerarası dayanışmasına ve bu kaynaktan sağladığı politik, ekonomik ve askeri gücüne karşı proletaryanın milletlerarası dayanışma gücünü çıkarmak, ezilen insanların haklarını savunmak ve bu hakları genişletme imkânları için elverişli şartlar yaratmaktı. Fakat bu dayanışma, çağın şartları icabı olarak, gerici zümrelere karşı halkların yürüttüğü savaşta etkili bir maddi kuvvet niteliğini kazanamıyordu. Bundan ötürüdür ki sömürgeciler, bir yandan Afrika, Asya, Güney Amerika halklarını ve topraklarını, aralarında sırtlanlar gibi boğuşa boğuşa paylaşıyor ve zaman zaman dünyayı kana boyarken, bir yandan da demokratik hakları için savaşan Avrupa halklarının ve özellikle işçi sınıfının kuvvetlenen mukavemetini barut, kan ve terörle bastırıyorlardı.

Yeryüzünün ilk sosyalist devleti Sovyetler Birliğinin kurulmasıyla proletarya enternasyonalizmi yeni bir anlam kazandı, bir yandan da büyük bir hamle yaparak halkların demokratik savaşını ezmeye yeltenen ve dünya barışını tehdit eden emperyalistleri, gerici çevreleri titreten bir kuvvet haline geldi. Emperyalist devletler bu alanda ilk konkre dersi Anadolu

ayaklarında aldılar. Genç Sovyet devleti milli kurtuluşu için ayaklanan Türkiye halkına, politik, askeri, ekonomik ve mali alanlarda hayati sayılabacak yardımlarda bulundu, tarihte ilk defa olarak da proletarya enternasyonalizmi moral ve hissi nitelikten çıkarak, Türk halkının kurtuluşu ve emperyalizmin geriletilmesi savaşında maddi kuvvet, yani top, tüfek, mermi, para ve uzman niteliğini kazandı.

Kurtuluş hareketi önderi Mustafa Kemal'in, proletarya Enternasyonalizminin bu şekilde uygulanması karşısındaki tutumu ve politikası gerçekten ilgi çekici ve üzerinde durmaya değer bir olaydır. Mustafa Kemal, kuvvetli emperyalist devletlere karşı Türk halkının Milli Kurtuluş Savaşını yönetirken, milletlerarası demokratik, anti-emperyalist akımların, özellikle genç Sovyet devletin moral ve materyal yardımlarından mahrum olduğu takdirde büyük zorluklarla karşılaşacağını anlamış ve bu kuvvetlerin yardımını sağlayacak bir politika benimsemişti. Bu politik taktiği ve savaş stratejisini yakından takip edebilenler, bugün yeni sömürgecilik yollarından Türkiye'de yerleşmiş olan emperyalizmle savaşa giren anti-emperyalist akımı tecrit durumuna düşürmenin, bu savaşı sayıflatacağını anlamakta zorluk çekmezler.

Türkiyenin, Türkiye gibi az gelişmiş bütün ülkelerin, hatta Fransa gibi orta halli büyük devletlerin bile kaderi ve yarını dünya ölçüsünde devrimci şartların gelişmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Kısaca söylemek icap ederse, dünya ölçüsünde devrimci şartların gelişmesi, emperyalizmin ve tabii en başta Amerikan emperyalizminin karşı-devrim ihraç etmesi, halkların milli kurtuluş savaşını ezmesi, dünya işçi hareketini dolaylı ve dolaysız yollarla kontrol altına alması olanaklarının azaltılmasını, hatta tamamen ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Emperyalizmin, dünya ölçüsündeki ekonomik ve politik hegemonyasından elde ettiği büyük olanaklar göz önünde tutulacak olursa, kuvvetinin «kağıttan kaplan» niteliğinde olmadığı derhal anlaşılır. Bu kuvveti zayıflatıp etkisiz hale getirmek için her memleketteki anti-emperyalist demokratik ulusal akımlar, emperyalizmin güçlerini iyice değerlendirerek, dünya devrimi sürecine katılmak ve katkıda bulunmak zorundadırlar. Dünya devrim süreci bu sayede daha da kuvvetlenecek ve emperyalizmi iyice gemliyecek derecede gelişerek gerçek ödevini tamamen başaracak duruma gelecektir. Şüphesiz ki, dünya devrim süreci daha Büyük Ekim Devriminin başarısı ile yaratılmıştır. Fakat bugün söz konusu olan, onu, emperyalizmi etkisiz bırakacak derecede geliştirmektir.

Çağımızda, her ulusal demokratik anti-emperyalist akım, ancak dünyaki anti-emperyalist güçler arasındaki dayanışmayı kuvvetlendirecek bir taktik izlediği takdirde milli sınırlar içinde gelişen milli bağımsızlık ve kurtuluş hareketlerine yardım edebilir. Bunun aksi, milli bağımsızlık hareketlerine dolaylı, dolaysız engellemeden, baltalamadan başka bir sonuç vermez. Demokratik Viyetnam Cumhuriyeti'nin Emek Partisi, Küba Komünist Partisi, bütün Güney Amerika komünist ve işçi partileri, Amerikan Komünist Partisi, yani Amerikan emperyalizmi ile ön saflarda savaşan

bütün ülkelerin Marksist-Leninist komünist ve işçi partileri, bu arada TKP, sosyalist memleketlerin sosyalist Çekoslovakya'ya askeri yardımını dünya sosyalist hareketini kuvvetlendirme, barışı savunma, emperyalizmi geriletme olarak değerlendirdiler ve bu anlamda selâmladılar. Bu partilerin Çekoslovak olaylarındaki bu doğru tutumu, dünya anti-emperyalist güçleri arasındaki dayanışmanın parlak bir örneğidir.

Çekoslovakya'da proletarya enternasyonalizminin zor şartlar altında da olsa uygulanması söz konusuydu. Ve gerçekten de Çekoslovakya'da sosyalist düzenin gerici saldırılardan korunmasında proletarya enternasyonalizmi muazzam bir rol oynadı. Çekoslovakya'da sosyalist düzeni likide etmek, böylece sosyalist kampın içine doğru bir adım atmak, milli kurtuluş hareketlerini ezmede yeni yeni olanakları elde etmek fırsatını kaçıran emperyalistlerin, proletarya enternasyonalizmine en bayağı iftiraralarla saldırmaları, sosyal demokrasiyi, küçük burjuva şovenizmini ona karşı kullanmaları hiç de rasgele değildir. Bu, emperyalizmin, kurtuluşları için savaşılan halkların, sömürüye karşı duran emekçilerin dayanışmasını parçalamaya büyük bir önem verdiğinin kesin bir delilidir. Bu özellik bile proletarya enternasyonalizminin emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşta vazgeçilmez bir unsur olduğunu gösterir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, bugün Türkiyede Milli Kurtuluş hareketinin ve onunla paralel gelişen devrim savaşının gerçek ulusal niteliğini, emperyalizme karşı savaşın milletlerarası yönünü anlayabilen ve bu verilere göre milli bağımsızlık savaşının strateji ve taktiğini objektif şartlara ve sübjektif faktörlere uygun bir şekilde çizebilen, hareketin bütün ulusal demokratik güçleri ilgilendirdiğini kavrayan ve bir ulusal demokratik cephe programı ile bütün demokratik güçleri emperyalizme ve işbirlikçilere karşı seferber etmeyi memleket şartlarının bir zorunluğu olarak gören, bunu durmadan telkin eden tek akım, Türkiye Komünist Partisidir.

Bu partinin faşist kanun hükümleriyle yasaklanması yurdun bugün içinde bulunduğu şartlarda kimlerin çıkarına yarıyor? Halkımızın en azılı düşmanlarına, emperyalizme ve ona bağlı yerli sömürücü çevrelere . . .

Memleketimizin gerçek bağımsızlığı için mücadele eden bütün anti-emperyalist demokratik güçler, bu 45 yıllık yasağın kaldırılması için savaşmalıdırlar.

Zira Türkiyenin tarihi gelişme yolunda bugün ulaştığı aşama, Türkiye Komünist Partisinin legal çalışmasını zorunlu bir hale getirmiş bulunmaktadır.

Sabiha Zekeriya Sertel

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yoldaşın Sertel ailesine başsağlığı telgrafı

Sabiha yoldaşın ölüm haberini derin bir teessürle aldım. Türk komünistlerinin, Türk emekçilerinin, devrimci Türk aydınlarının kalbinde daima yaşıyacak olan O'nun aziz hatırası önünde saygı ile eğiliriz. Büyük acınızı paylaşıyor, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına ve kendi adıma sizlere başsağlığı dilerim.

3. IX. 1968

Yakub Demir

Sabiha Zekeriya Sertel, yetmiş yaşında, fakat her zamanki gibi dimdik ayakta ve yarım asırlık kalemi elde, kendi gurbette, fakat vatanı ve gerçek kurtuluşa yönelmiş halkı yüce kalbinde, 2 Eylül 1968 günü, Bakü'de, çok sevdiği hayattan ayrıldı.

«Resimli Ay»'ın aydınlıkçı Sabiha Zekeriya'sı, «Tan» ve «Görüşler»'in yılmaz ve yiğit Sabiha Sertel'i, gerek Türk basın tarihinde, gerekse Türkiye halkının sosyal-ekonomik kurtuluş savaşı tarihinde, hiç şüphe yok ki, en ışıklı sayfalarda daha şimdiden yer almış bulunuyor.

Hayatının hemen hemen elli yılını basında, Türk halkının hizmetinde geçirmiş olan bu seçkin Türk kadını, 1898 yılında Selânikte doğdu. Küçük bir gümrük memurunun kızıdır. Beş kardeşin en küçüğü idi. Babası, sinirli, hayata küskün bir adamdı. Bir kızgınlık ânında karısını boşadı. Beş parasız sokağa atılan kadın, gündüzleri çamaşıra giderek, geceleri oya yaparak bu beş çocuğu besledi, okuttu, yetiştirdi. Sabiha Sertel, hayatın çekilmez çilelerinin kurbanı olan ailesinin durumunu, anasının hayatla boğuşmasını görüyor, kalbi, o toplumun yapısındaki haksızlık ve adaletsizliklere karşı ısyarla doluyordu. Bu şartlar ve artam içinde, ilk ve orta tahsilini Selânikte yaptı. Balkan Harbi'nden sonra ailesiyle birlikte İstombula göç ettiler.

Birinci Dünya Harbi yıllarında hastanelerde fahri hasta bakıcılık yaptı. Bir taraftan da, edebiyata merak sarmıştı, boş vakit buldukça kitaplara

sarılıyordu. En büyük isteği tahsiline devam etmekte. Fakat, içinde bulunduğu şartlar ona bu imkânı vermiyordu.

Harbin sonuna doğru Zekeriya Sertel'le evlendi. İki yıl sonra, genç karı-koca, önlere çıkan bir fırsattan faydalanarak, tahsillerini tamamlamak üzere Amerika'ya gittiler. Orada sosyal bilimler okulunda okudular. Sabiha Sertel, bir yandan da Marksist eserler okuyor, toplumdaki haksızlık ve adaletsizliklerin nedenlerini öğreniyordu.

Memlekete döndükleri zaman, Milli Kurtuluş Savaşı henüz sona ermişti. Yeni bir Türkiye doğuyordu. Genç Sabiha Sertel, bu yeni Türkiye'nin sosyal-ekonomik adaletsizlikler ülkesi olmasını istemiyordu. Osmanlı imparatorluğunun toplumsal çelişkileri yeni Türkiye'de ortadan kaldırılmalıydı. Genç karı-koca, «Resimli Ay» dergisini çıkarmaya başladı. Sabiha Sertel, memleketin sosyal problemlerini deşen yazılar yazıyor, halkın acılarını dindirecek tedbirler öne sürüyordu. Fakat, bu mücadelenin örgütsüz yapılamıyacağını anladı. Ve en ilerici siyasi örgüte katılarak, Nazım Hikmet boşta olmak üzere ilerici aydınlarla birlikte çalışmaya koyuldu. Böylece, «Resimli Ay» dergisi, önemli bir mücadele kürsüsü haline aldı. Fakat Türk burjuvazisi, bu uyarıcı ve uyandırıcı dergiyi çok geçmeden kapattı.

İtalya'daki faşizm, Türkiye'de de ırkçılık ve Pantürkizm akımlarını depreştirmişti. Almanya'da Hitler iktidarı ele geçirdikten sonra, bizdeki ırkçılar örgütlendiler ve saldırıya geçtiler. Sabiha Sertel cesaretle bunların karşısına dikildi. Faşist sürülerine ve onları besleyip kışkırtan sosyal düzene karşı çetin bir mücadele yürüttü. Onun «Tan» gazetesindeki yazıları, o karanlık günlerde yurtseverlere ümit ve cesaret veriyordu. Sabiha Sertel, faşizme, gericiliğe, irticaa amansızca saldırıyor, yığıtçe savaşıyordu. Bu, emekçi yığınlarının sınıf savaşına büyük bir katkı idi. Faşistlerin, gericilerin şahsında, sömürücü ve soyguncu temellere dayanan sosyal düzen şiddetli hücumlara uğruyordu.

Faşistler, ilericilere ağır bir darbe indirmek niyetiyle Tefvik Fikret'i kendilerine hedef yaptılar. Ve bu defa da karşılarında Sabiha Sertel'i buldular. Ve gericilerle, faşist ve ırkçıların ilericilere indirmek istedikleri darbe, Sabiha Sertel'in amansız kalemiyle geri tepti, bu meseleyi ortaya atanları perişan etti.

Sabiha Sertel, bu alandaki mücadelesinde gazete makaleleriyle de yetinmedi, «Tefvik Fikret'in Felsefe ve İdeolojisi» adlı bir kitap hazırlayarak yayınladı. (Sonradan, gurbetteyken bu kitabı yeni baştan işleyen ve genişleten yazar, Türk fikir hayatına «İlericilik-Gericilik Kavgasında Tefvik Fikret» adıyla değerli bir eser kazandırmıştır.)

Sabiha Sertel, günlük makaleleri dışında, sosyalizmle ilgili bazı çevirilerde yapmıştır. Bunların en çok okunanı ve sık sık basılanı, Avgust Bebel'in «Kadın ve Sosyalizm» adlı eseridir. Ayrıca, anti-empyralist yönlü «Çiltra Royle babası» adlı bir de roman yazmıştır.

Gerek «Tan» gazetesindeki devrimci, anti-empyralist, anti-faşist eğilimli ateşli mücadele yazıları, gerekse kitapları, o zamanki iktidar çevrelerini

çileden çıkarıyordu. Hele «Görüşler» dergisi de çıkmaya başlayınca, bu çevreler, Sabiha Sertel'i susturmak için «Tan» basım ve yayınevini faşist sürülerine ve sivil giydirdikleri polislerle yıktırmaktan başka çare bulamadılar. Ve 4 Aralık 1945 sabahı, bu sürüleri, balyozlarla «Tan» gazetesinin ve «Görüşler» dergisinin matbaasına saldırttılar. Makineleri parçalattılar, kâğıt bobinlerini denize attırdılar. Sabiha Sertel'i de kırmızı mürekkeple boyayarak sokaklarda dolaştıracaklardı. Fakat, ele geçiremediler. O zamanki faşist idarenin savcıları, suçluları yakalayacak yerde, Sabiha Sertel'i yakalatarak hapse attırdı.

Sabiha Sertel'i bu suretle susturacaklarını sananlar, bunda da aldandılar. Ateşli yazar memleket dışında da mücadelesine devam etti, çok sevdiği halkına gerçekleri anlatarak, onları aydınlatmak, uyararak, tam bağımsız, sosyal adaletli Türkiye için mücadeleye çağırarak imkânını buldu. Bir taraftan da hatıralarını «Roman Gibi» adlı bir kitapta topladı. Bu kitap, yakında yayınlanacaktır.

Aşağıda, Sabiha Sertel'in, yurt dışındayken yazdığı makalelerinin bazılarından alıntılar veriyoruz:

23 Ekim 1958 de yazdığı «Halkımız Amerikan boyunduruğu altında yaşamıyacaktır!» başlıklı yazısında şöyle diyor:

«Memleketimizde Amerikan düşmanlığı artmıştır. Ve daha da artacaktır. Türk halkı boyunduruk altında yaşamıyacaktır. Amerikalılar «Yardım» dediler, milletimizi aldattılar. Bu yardım adı altında bizi boğazımıza kadar borca soktular. Şimdi yıllar boyunca bunların faizini, faizinin faizini ödiyeceğiz. Amerikan silâh fabrikatörleri, ellerinde modası geçmiş, çürük-çarık ne varsa bize sürdüler. Biz onlar için bir sürüm pazarı olduk. Generallerimizi, subaylarımızı bir emir eri gibi kullanıyorlar. Bayrağımızı yırtıyorlar. Milli bağımsızlığımızı, haysiyet ve şerefimizi yok ettiler. Bunun karşısında Türk halkı elbette ki Amerikalıyı dost değil, düşman görür.

Petrollerimizin, madenlerimizin imtiyazlarını aldılar. Memlekette bulduk-ları yerli ortaklarla beraber servet kaynaklarımıza el koydular. «Yabancı Sermayeyi Koruma Kanununu» çıkarttılar. Milyonlarla kârlarını kendi memleketlerine aktarıyorlar. Biz, kendi servet kaynaklarımızın üstünde açlıktan kırılıyoruz. Petrol kuyularında, maden ocaklarında çalışan işçilerimiz Hint fakirleri gibi yaşıyor. Bizi sağmal inek gibi sömürüyorlar. Bir ahtapot gibi milletin kanını emiyorlar.

Atom üsleri, atom rampaları kurdular, köylülerimizi topraklarından attılar. Hava alanlarımıza, limanlarımıza oturdular. «Adana üssünden bir daha çıkmıyacağız» diyorlar. Memleketimizde kendilerine el veren hainler buldular. Hep beraber «Sovyet tehlikesi» palavralarıyla halkımızı aldattılar. Memlekette bir harp havası körüklüyorlar. Bizi uçurumun kenarına getirdiler.

Şimdi halkımız, bütün bunlardan hükümeti ve Amerikalıları sorumlu görüyor. Baş düşmanımız Amerikalılarla beraber bütün yurt hainlerini de başından atacaktır.»

«Topraklarımız işgal altındadır!» başlıklı yazısından:

«Memleketimiz batılı emperyalistlerin han kapısı oldu. Bir harp filosu gider ötekisi gelir. Komutanların, heyetlerin biri gelir, ötekisi gider. Nato deniz kuvvetlerinin ziyareti biter bitmez, NATO'nun Güney Avrupa bölgesi Silâhlı Kuvvetleri Başkomutanı geldi. Türk silâhlı kuvvetleri komutanları ile görüştü. Türk Genelkurmayı ile görüşmeler yaptı, ordumuzu teftiş etti. Daha geçenlerde Altıncı Amerikan Filosu gelmişti. Bu filo daha Boğazdan çıkar çıkmaz, yeni bir Amerikan filosunun geleceği bildirildi. Her Amerikan filosunun gelişinde 15–20 bin deniz eri sokaklarımıza dökülüyor, yapımadıkları rezaleti bırakmıyorlar. Memleketimizde 14 bin Amerikalı er ve subay var. Ne oluyoruz? Memleketimiz işgal altında mıdır?

Bütün bunlar bir harp hazırlığının pişirilip kotarılması içindir.

Yurdumuz sömürgeci devletlerin talim meydanı, Amerikalıların atom harmanı oldu. İstanbul, İzmir, İskenderun limanları onların işgali altında. İncirlik, Cumaovası, Esenboğa hava alanları onların işgali altında. Büyük şehirlerimiz onların işgali altında. Sanki 1919–22 yıllarındayız. O zaman aynı düşmanlar topraklarımızı işgal etmek, buradan Sovyetlere saldırmak amacı ile gelmişlerdi. Bu düşmanları kovmak için bir İstiklâl Savaşı verdik. Bağımsızlığımızı kurtardık.

Bugün aynı düşmanlar, «dost» sıfatı ile geldiler. Idareci çevrelerin hiyaneti yüzünden, bütün limanlarımıza, hava alanlarımıza, ordumuza, her şeye el koydular. Bunları bir avuç dolarla elde ettiler. Şimdi işgal altında tuttukları bu topraklardan, tekrar Sovyetlere karşı bir harp hazırlıyorlar. Gericiler, işbirlikçiler, bu saldırganlık harbine el veriyorlar. Yalnız iki şeyi unutuyorlar: Birincisi, halkımızın bağımsızlığını ne pahasına olursa olsun feda etmiyeceği, bu işgalden kurtulmak için sonuna kadar savaşıacağıdır. İkincisi, Sovyetler Birliği Birinci Dünya Harbinin sonunda yeni kurulan, kurulur kurulmaz emperyalistlerin hücumuna uğrayan Sovyetler Birliği değildir. O artık kendisine gelecek hücumları püskürtecek ve düşmanlarını haritadan silecek kadar kuvvetlidir. Emperyalistler hesabına böyle bir harp macerasına atılmak, topraklarımızı NATO devletlerinin manevra sahası, atom harmanı, harp alanı yapmak, bu memlekete, bu halka karşı işlenen bir cinayet ve hiyanetten başka birşey değildir.

Bize yabancı filoları, harp hazırlığı manevraları değil, barış lâzım. Komşularımızla dost olmak, iyi münasebetler kurmak, barış içinde gelişmemizi sağlamak lâzım. Halkımızın isteği budur. Bu isteğe karşı gelenler, memleketi üçüncü bir dünya harbine sürükleyenler, Birinci Dünya Harbinin sonunu hatırlamalıdır.»

Natoya girişimizin onuncu yılı münasebetiyle yazdığı yazıda şöyle di-yordu:

«Yurdumuz İkinci Dünya Harbine girmede. Yakılıp yıkılmadı. Böyleyken bizde yıkılış, Amerikan kredisine el uzatmakla, saldırgan NATO blokuna bağlanmakla başlar. Truman doktrini ile, dış politikamız sömürgecilerin harp politikasına bağlandı. Marşal planı kabul edilmekle Türkiye'nin sömürgeleşmesi şartları hazırlandı. 1951 de yurdumuzu NATO'ya sokan gerici çevreler bu anlaşmalarla topraklarımızın sömürgeciler hesabına bir atlama tahtası olmasını kabul ettiler. Dolarla sattılar bağımsızlığımızı. Yardım ve kredi maskesi altında memleket kapılarını sömürgecilere, başta Amerika'ya açtılar. NATO'ya girmekten bugün elde ettiğimiz sonuç, memleketin ekonomik yıkımı olmuştur. NATO'ya bağlılık politikası yarın Ankara'yı daha tehlikeli maceralara sürüklileyecektir.

Batı blokuna bağlanmakla neler kaybettik? Rakamlar, olaylar açık konuşuyor. 1947 den bugüne Amerika'ya 36 milyar lira borç. Yurdumuzun Amerikalılara, NATO'lu devletlere bir sürüm pazarı olması. Geri bir ziraat memleketi halinde kalması. Yarı sömürge haline gelmesi. Yabancı sermayeyi teşvik, yabancı sermayelere üstün haklar tanınması ve bu yüzden milli sanayimizin yıkılması. Yabancı tekellerin, Batı Alman sermayedarlarının, Türk işçisinin ucuz işgücünden faydalanmaları için Türk işçilerinin yabancı ülkelere aktarılması. NATO pazarlarına bağlanmak yüzünden yurdumuzun doğu ve orta Avrupadaki piyasalarını kaybetmesi. Sosyalist memleketlerle ticaretin menedilmesi, küçük tüccarların sıkıntılı duruma düşmesi. Bütün bunların üstünde, NATO'nun harp hazırlığı plânını yerine getirmek için, Amerikadan ve diğer NATO devletlerinden alınan borçların Amerikanın çürük çarık, modası geçmiş harp malzemesine yatırılması, bu yüzden ekonomik alanlara kısırlı yatırım yapılması. Yabancı sermaye ile işbirliği yapan bir kısım büyük sermayecinin, tüccarın, kompradorun milyonlarca almasına karşılık, halkın büyük bir açlık ve sefaletle sürüklenmesi. Sınıflar arasındaki tezatların artması. Harp hazırlığı yükünün fakir halkın sırtına yüklenmesi. Bütçenin askeri masraflara ayırdığı milyarların dışında stratejik yolların, hava alanlarının, limanların yapılması için bütçenin diğer fasıllarından aktarmalar yapılması, Halkın sağlığı, eğitimi, sanayileşme, ziraatın kalkınması işlerine az yatırımlar yapılması. Sömürgecilere bağlanma yüzünden yarım milyonluk bir ordunun ayakta tutulması, NATO'ya her memlekettten fazla, 22 tümen verilmesi, ordumuzun Amerikan generallerinin kumandasında bir lejyoner ordusu haline gelmesi. Sözün kısası, milli bağımsızlığımızı kaybetmemiz ve bugünkü müflis duruma düşmemiz...

Amerika bu borçları bizi kalkındırmak amacı ile vermedi. Bizi korumak için NATO'ya sokmadı. Maksadı topraklarımıza yerleşmektir. Hâlâ bu müflis halimizde hükümete para vermesinin sebebi, yurdumuzu bir saldırganlık harbine atlama tahtası yapmaktır. İşte Amerikan yardımının, NATO'ya bağlılığının genel hatlarıyla bilançosu: Görülmemiş bir yıkım.

İktidarı elinde tutan gerici çevreler hâlâ bu borç politikasına, NATO'ya bağlılık politikasına devam ediyorlar. Memleketi her gün biraz daha batırıyorlar. Bu politikadan Amerika ile işbirliği yapan büyük sermayedarlar, toprak ağaları, Amerikan mühimmat tekelleri, komisyoncu tüccarlar, gerici generaller faldalanıyor. Gerici sınıflara dayanan hükümetler, partiler de bu NATO politikasını yürütmek için, sahte bir vatanseverlik maskesi altında halkın dış politika üzerinde konuşmasını tabu sayıyorlar. Emperyalizmin satılık uşakları, yurdumuzu bir atom harbine hazırlıyorlar. Son günlerde bu hazırlık hızlandırılmıştır. Bu durum karşısında işçi, köylü, genç, ilerici subay, aydın, esnaf, bütün halk, uyanık olmalıyız. NATO'dan, SENTO'dan, Amerika ile bağlanan ikili Askeri anlaşmalardan kurtulmadıkça milli bağımsızlığımıza kavuşamaz, bir saldırganlık harbinin felâketlerinden kurtulamayız. Yabancı sermayeler karşısında yıkılıştan, kapitülasyonlardan kurtulmamızın, egemen, tarafsız, barışçı, demokratik bir Türkiye olarak yaşamamızın tek çaresi, yurdumuzda ağalık süren Amerikalıları kovmak, ölüm rampalarını topraklarımızdan defetmektir.»

✱

Bu yazılar, sanki bugün yazılmış. O kadar aktüeldir ve gerçekleri uzak görüşlülükle yansıtmaktadır. Sabiha Sertel, işte bu derecede sağlam bir dünya görüşüne ve bu derecede derin bir tahlil kuvvetine sahipti. Ve üstelik, coşkun bir yurtsever, atılgan, yiğit bir savaşçı idi. Türkiye Komünist Partisi, Türk emekçileri, bütün Türkiye halkı, son nefesine kadar kalemini elinden bırakmamış olan bu yılmaz savaşçı kızıyla daima övünecektir.

İÇİNDEKİLER

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi on yaşında	525
G. O.	
V. İ. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümüne doğru	527
A. Etimof—V. Rutgayzer	
Sovyetler Birliği'nde iktisadi reform: İlk sonuçlar ve perspektifler	531
B. Kisler—K. A. Gutyar	
Demokratik Almanya Cumhuriyeti köy ekonomisinin gelişmesinde yeni aşama: kooperatifler	544
V. Şopof	
Bulgaristan köy ekonomisinde billmin rolü	557
J. Batal—R. Amjad—M. Harmel	
Arap milli kurtuluş hareketinin bugünkü dönemde en önemli ödevleri	567
H. R.	
Komünistler kahramanlıklarıyla halka örnek oluyorlar	581
Türkiye Komünist Partisinin bildirisi	584
A. Saydan	
Türkiye Komünist Partisi serbest çalışma şartlarına kavuşmalıdır . .	585
Sabiha Zekeriya Sertel	599

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almancası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Ruşcası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira